

TIGHT BINDING

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198162

UNIVERSAL
LIBRARY

ಕನ್ನಡ ಕವಿಕಾವ್ಯಮಾಲೆ—೩

ಚಂಡಶಾಸನ ಕಥಾಸ್ತಂಭದ ವಿವರಣೆ

ಲೇಖಕರು

ಎಚ್. ಎಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ.

*Head of the Department of Kannada
Sharada Vilas College, Mysore.*

ಶಾರದಾ ಮಂದಿರ

೫೭೮ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ವನಂ
ಮೈಸೂರು

ನೊಡಲ ಮುದ್ರಣ ೧೯೫೩

1956

ಬೆಲೆ: ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಎಂಟು ಅಣೆ
ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕಾದಿರಿಸಿದೆ

೨೯

ಪ್ರ ಕಾ ಶ ಕ ರು :
ಎಚ್. ಎಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ.

Checked 1969

ಅ ಚ್ಚಿ ಟ್ಟಿ ನ ರು :
ಜಿ. ಎಚ್. ರಾಮರಾವ್, ಬಿ.ಎಸ್.ಸಿ.
ಮೈಸೂರು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್
ಮೈ ಸೂ ರು.

ಮುನ್ನುಡಿ

ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಜನ್ನನು ರಚಿಸಿರುವ ಯಶೋಧರಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಓದಿದವರು, ಅವನ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿಯಾದ ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದಲೇಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾದುವು. ಯಶೋಧರಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದ ಗಂಡಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾದರೆ, ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಿನಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಹೆಣ್ಣಿನ ಹಂಬಲಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಡಸು ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣಮಾಡುವವರೆಗೂ ಹೋಗಬಲ್ಲನೆಂಬುದನ್ನು ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಥೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಎರಡು ಮುಖಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಯಶೋಧರಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಚಂಡಶಾಸನ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಿವರಣೆ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಸ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆ ಅಹಿಂಸಾತತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಹೊರಟಿ ಚಿಕ್ಕಕಾವ್ಯವಾದರೆ, ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ನೆಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಮಹಾಕಾವ್ಯ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚಂಡಶಾಸನನ ವೃತ್ತಾಂತ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿತಷ್ಟೆ. ಅನಂತನಾಥಜಿನನ ಸಮವಸರಣ ಮಂಟಿ ಪಕ್ಕೆ ಸುಪ್ರಭನೆಂಬ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಬಲದೇವನು ಬಂದು ದೇವರದೇವನಾದ ಅನಂತನಾಥತೀರ್ಥಂಕರನನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾದ ಅರ್ಚನೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜಯನಾಥರೆಂಬ ಗಣಧರರನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವಾಸುದೇವನೆನಿಸಿದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆ ಗಣಧರರು ಸುಪ್ರಭನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮದನಸತಾಕೆಯೆಂಬ ಖೇಚರಾಂಗನೆ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ಚಿತ್ರ

ಲತೆಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದಳು. ಆ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹವೇ 'ಚಂಡಶಾಸನ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ.' ಅದರ ವಿವರಣೆ ಇದು.

ಜನ್ಮನು ಪಂಡಿತಕವಿ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅವನ ತಿಳಿಯಾದ ಶೈಲಿ ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೋದಿ ಆ ಬಳಿಕ ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಥೆಯನ್ನೋದಿದರೆ ಈ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಥೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥವಾಗಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಹಾಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಪೂರ್ಣರಸಾಸ್ವಾದನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಂದ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಗುರುಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಚಾರ್, ಎಂ.ಎ., ಅವರಿಗೂ, ಹಿರಿಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಪ್ರೊ. ಕೆ. ವಿ. ರಾಘವಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ. ಬಿ.ಟಿ., ಅವರಿಗೂ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು. ಇದರಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅವರು ಹೊಣೆಯಲ್ಲದೆ ದೋಷಗಳಿಗಲ್ಲ. ಹಳಗನ್ನಡದ ಈ ತೆರನಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಬರೆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವ, ಕುಹಕದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವ ಜನ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರೂ. ಆದರೆ ಈ ತೆರನಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬೇಡವೇ, ಅವುಗಳನ್ನು ಬರೆದರೆ ತಪ್ಪೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮುಖ್ಯ. ಇನ್ನಾರಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಉಪಯೋಗವೆನಿಸದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಬರೆಯುವವನು ನಾಲಕ್ಕಾರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಲೇಖಕನ ಮನಸ್ಸು ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ದೊರಕಬಹುದಾದ ಸಹಾಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು. ಅವು

ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಅವನ್ನು ನೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ' ನಡೆವರೆಡಹದೆ ಕುಳಿತರೆಡಹುವರೇ ? '

ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಗುರುಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ರಚಿಸಿರುವ ಕಾವ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ' ಜನ್ನನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯ ನಿರೂಪಣೆ ' ಎಂಬ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಲೇಖನವನ್ನು ಓದಬೇಕೆಂದು ವಾಚಕರಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ ಇತರ ವಿವರಣೆಗಳಿಗೆ ತೋರಿರುವ ಆದರವನ್ನು ವಾಚಕರು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ತೋರಿಯಾರೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪುಟಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದ ಕಾರಣ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಚ್ಚಿನ ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಕಾಗದದ ಬೆಲೆಯ ಏರಿಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತೊಂದುಕಾರಣ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಾಚಕರ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಎಚ್. ರಾಮರಾಯರು ಇದನ್ನು ಮುದ್ದಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ವಿ. ವಿಠಲ್ ಇದರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವರಿಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ ಹಿರಿಯರಿಗೂ ಗೆಳೆಯರಿಗೂ ವಂದನೆಗಳು.

ನಂದನ ಸಂವತ್ಸರ
ಸಂಕ್ರಾಂತಿ
ಶಾರದಾ ಮಂದಿರ
೫೭೮ ಕೃಷ್ಣರಾಜವನಂ
ಮೈಸೂರು.

}

ವಿಶ್ವಭಾರತಿ ಶರಣು ;
ಕಿರು ತೀರ್ಥ ಮಲ್ಲು
ಸಿರಿಗನ್ನಡಂ ಗೆಲ್ಲೆ

ಎಚ್. ಎಂ. ಎಸ್.

ಶ್ರೀ ರ ಸ್ತು

ಚಂಡಶಾನನ ಕಥಾನಂಗ್ರಹದ ವಿವರಣೆ

೧. ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಸಮುದ್ರ, ದೇಶ, ಪುರವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಈ ಕಥೆ ನೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೂಮಿಗೆ ಅಲಂಕಾರಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಸುರವ್ಯಮಂಡಲ ಶೋಭಿಸಿತು-

ಮೇರುವಿನ ಅರ್ಧಮಂ-ಮೇರುವಿನ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು, ಜನ(ರಿಗೆ) ನಿಧಾನಮಂ-ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾದ; ನೆಲೆಯಾದ, ಅಗ್ಗ (ಅರ್ಘ್ಯ. ಸಂ.)ದ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಜಂಬುದೀವ(ದ್ವೀಪ>ದೀಪ>ದೀವ)ಮಂ - ಜಂಬೂದ್ವೀಪವನ್ನು, ವಾರಿಧಿ-ಸಮುದ್ರವೆಂಬ, ಸರ್ಪನ್-ಸರ್ಪವು, ಅಪ್ಪಿದುದು-ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆ ವಾರಿಧಿ(ಯಿಂದ)ವೇಷ್ಟಿತ-ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದ, ಭೂಮಿಭಾಗದೊಳ್(ದಲ್ಲಿ), ಭಾರತವರ್ಷಂ-ಭಾರತವರ್ಷವು, ಒಪ್ಪಿದುದು-ಶೋಭಿಸಿತು. ಆ ಭಾರತವರ್ಷದ, ತೆಂಕವ (ಪ)ಕ್ಕ(ಪಕ್ಷ. ಸಂ.)ದೊಳ್-ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಧಾರಿಣಿಗೆ-ಭೂಮಿಗೆ, ಸುರವ್ಯಮಂಡಲಂ-ಸುರವ್ಯವೆಂಬದೇಶ, ಉಜ್ವಲ-ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ, ಶ್ರವಣ-ಕಿವಿಗೆ, ಮಂಡನಂ - ಅಲಂಕಾರಪ್ರಾಯವಾಗಿ, ಆಯು-ಒಪ್ಪಿತು.

ಮೇರುಪರ್ವತದ ಅರ್ಧಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲೋಕದ ಜನರಿಗೆ ನೆಲೆಯಾದ ಜಂಬೂದ್ವೀಪವುಂಟು. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪವನ್ನು ಸಮುದ್ರ ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದ ಈ ಭೂಮಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾರತವರ್ಷವಿದೆ. ಈ ಭರತಖಂಡದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಸುರವ್ಯವೆಂಬ ದೇಶ ಭೂಮಿಗೆ ಕರ್ಣಾಭರಣದಂತಿದೆ.

ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯ. ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಚಂಪೂ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಪ್ರಧಾನ ;

ಗದ್ಯಗಾಣ. ಪದ್ಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವೃತ್ತಕಂದಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ವೃತ್ತ ನಾಲ್ಕುಸಾಲಿನ ಪದ್ಯ. ಇವು ಅಕ್ಷರಗಣಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವು. ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭೇದಗಳಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಖ್ಯಾತಕರ್ಣಾಟಕಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಖ್ಯಾತ ಕರ್ಣಾಟಕಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ:—ಉತ್ಪಲಮಾಲಾ, ಚಂಪಕಮಾಲಾ, ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತ, ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ, ಸ್ತಗ್ಧರಾ ಮತ್ತು ಮಹಾಸ್ತಗ್ಧರಾ ವೃತ್ತಗಳು.

ಈ ಪದ್ಯ ಉತ್ಪಲಮಾಲಾವೃತ್ತದಲ್ಲಿದೆ. (ಗುರುವೊಂದಾದಿಯೊಳ್ ಉತ್ಪಲಂ). ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ೨೦ ಅಕ್ಷರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭ, ರ, ನ, ಭ, ಭ, ರ ಗಣಗಳೂ ಒಂದು ಲಘುಪೂ, ಒಂದು ಗುರುಪೂ ಬರುತ್ತವೆ. (ಲಕ್ಷಣ; ಉತ್ಪಲಮಾಲೆಯಪ್ಪುದು ಭರಂನಭಭಂರಲಗಂ ನೆಗಳ್ಳಿರಲ್).

೨. ಸುರವ್ಯ ಮಂಡಲದ ರಾಜಧಾನಿ ಪೌದನಪುರ.

ಪರಮಬ್ರಹ್ಮನ-ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ವೃಷಭನಾಥನ, ನಂದನಂ-ಮಗನೂ, ಭರತಚಕ್ರಾಧೀಶ-ವೃಷಭನಾಥತೀರ್ಥಂಕರನ ಹಿರಿಯಮಗನಾದ ಭರತಚಕ್ರವರ್ತಿಯ, ದರ್ಪ+ಅಪಹಂ-ಗರ್ವವನ್ನು ಹುಡುಗು ಹಿಡಿದವನೂ, ಚರಮ-ಕೊನೆಯ, ಅಂಗಂ-ದೇಹವುಳ್ಳವನೂ, ಕುಸುಮ (ಹೂ)+ಇಷು (ಬಾಣ) ಮನ್ಮಥನಂತಿರುವವನೂ. ಶ್ರೀ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರನ್-ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಆದ, ಬಾಹುಬಲಿಸ್ವಾಮಿಯು, ಆಳ್ವಿದುರ್ದ-ಆಳಿದ, ಉದಾರ-ಅತಿಶಯವಾದ, ವೀರ-ಪರಾಕ್ರಮ, ವಿಭವ-ವೈಭವಗಳ ಶ್ರೀ-ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು, ಪಾದನಂ-ಉಂಟುಮಾಡುವ, ಪೌದನಂ-ಪೌದನವೆಂಬ, ಪುರಂ-ಪಟ್ಟಣವು, ಉಂಟು-ಇದೆ. ಆ ಪುರಂ-ಪಟ್ಟಣವಾದರೋ, ಆ-ಸುಂದರವಾದ, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ, ಸುರವ್ಯವಿಷಯ-ಸುರವ್ಯವೆಂಬ ದೇಶದ, ಶ್ರೀ-ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ, ವಕ್ತ್ರ (ಮುಖ)ಬಿಂಬ+ಉಪಮಂ-ಮುಖಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿವೆ. (ಮತ್ತೇ ಭವಿಕ್ರೀಡಿತವೃತ್ತ. ಲಘುದ್ವಂದ್ವಂಗುರುದ್ವಂದ್ವಮಾಗಿರೆ ಮತ್ತೇ ಭ. ಲಕ್ಷಣ: ಸ ಭ ರಂ ನಂ ಮ ಯ ಲಂ ಗಮುಂ ಬಗೆಗೊಳಲ್ ಮತ್ತೇ ಭವಿಕ್ರೀಡಿತಂ).

ಆದಿತಿರ್ಥಂಕರನ ಮಗನಾದ ಭರತಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಗರ್ವವನ್ನು ಹುಡುಗುಟ್ಟಿದವನೂ, ಕೊನೆಯ ದೇಹವುಳ್ಳವನೂ, ಮನ್ಮಥನಂತಿರುವವನೂ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಆದ ಬಾಹುಬಲಿದೇವನು ಆಳಿದ, ವೀರವೈಭವಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಮನೆಯಾದ ಪೌದನವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವುಂಟು. ಅದು ಸುರಮ್ಯಮಂಡಲದ ಮುಖಬಿಂಬದಂತಿದೆ.

೩. ಪೌದನಪುರದ ದೊರೆ ವಸುಷೇಣ.

ಅನಿತು-ಅಷ್ಟೊಂದು, ಒಳ್ಳು-ಚೆಲುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿ, ಎಸೆವ-ಶೋಭಿಸುವ, ಸುರಮ್ಯ+ಅವನಿಗಂ- ಸುರಮ್ಯವೆಂಬ ದೇಶಕ್ಕೂ (ಅವನಿ-ಭೂಮಿ), ಪೌದನಪುರಕ್ಕೂ-ಪೌದನವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೂ, ವೀರ-ಶೂರರಾದ, ಅರಿ-ಶತ್ರುಗಳಾದ, ನೈಪಾಲ-ರಾಜರ, ಶಿರಃ-ತಲೆಯೆಂಬ, ಬಿರ-ಕಠಿಣವಾದ (ಗಟ್ಟಿಯಾದ) ಶಾಣಿ-ಮನೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ, ನಿಘೃಷ್ಟ-ಉಜ್ಜಿದ, ಭುಜ-ತೋಳಿನಲ್ಲಿರುವ, ಕೃಪಾಣಕಂ-ಕತ್ತಿಯುಳ್ಳ, ವಸುಷೇಣಂ-ವಸುಷೇಣನು, ಅಧಿಪತಿ-ದೊರೆ, ಒಡೆಯ.

ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೊಗಸಿನಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಸುರಮ್ಯದೇಶಕ್ಕೂ ಅದರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಪೌದನಪುರಕ್ಕೂ ಶೂರರಾದ ರಾಜರ ತಲೆಗಳೆಂಬ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಸಾಣೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಉಜ್ಜಿದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ತೋಳ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ವಸುಷೇಣನು ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದನು. (ವಸುಷೇಣನು ಶೂರನೆಂದು ಭಾವ).

ಇದು ಕಂದಪದ್ಯ. ಇದರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಮಾತ್ರಾಭಂದಸ್ಸಿನ ಕಂದಪದ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಸಾಲು ಒಂದುಸಮ ; ಎರಡು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಾಲು ಒಂದುಸಮ. ಒಂದು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ಮೂರುಗಣಗಳೂ ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ಐದುಗಣಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಇದು ಕಂದಪದ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯಲಕ್ಷಣವಾದರೂ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಉಂಟು. ವಿಷಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಒಂದು, ಮೂರು, ಐದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಗುರುವುಳ್ಳ (೧-೧) ಗಣ

ಬರಲಾಗದು. ಆರನೆಯ ಗಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಗುರುವುಳ್ಳ ಇಲ್ಲವೆ ಸರ್ವ
ಲಘುವುಳ್ಳ ಗಣ(೧-೧; ೧೧೧)ವಾಗಲೀ ಬರಬೇಕು. ಎಂಟನೆಯ
ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಗುರು (೧೧;- -)ವುಳ್ಳ ಗಣಬರಬೇಕು.

೪. ವಸುಷೇಣನ ಮನಃ ಪ್ರಿಯಸುನಂದೆ—

ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರಾದ ಉರ್ವಶಿ, ರಂಭೆ, ಮೇನಕೆ, ತಿಲೋತ್ತಮೆ,
ಯೆಂಬರ-ಎಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳವರ, ಹಾವಭಾವಮುಂ-ಬೆಡಗುಬಿನ್ನಾಣ
ಗಳು, ಪುರ್ವಿನ್-ಹುಬ್ಬಿನ, ಕೊಂಕು (ಗಂಡಸರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು
ಹೆಂಗಸರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಒಂದು ಅಸ್ತ್ರ), ಕಣ್-ಕಣ್ಣೆಂಬ ಮಲರ
-ಹೂವಿನ, ಕಾಂತಿ, ಕದಂಪಿನ-ಕೆನ್ನೆಯ, ತೆಳ್ಳು-ಸೊಗಸು ಇವುಗಳ
ನ್ನೆಲ್ಲ, ಆರ್ ಒರ್ವರೆ-ಯಾರೊಬ್ಬರೇ ಆಗಲಿ, ಗೆಲ್ಲುವಕ್ಕೆ, ಸಾಲ್ವದು-
ಸಾಕಾಗುವುದು, ಎನಿಪ-ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ, ರಾಣಿಯವಾಸದ-ಅಂತಃ
ಪುರದ, ದೇಸೆ-ಚೆಲುವೆಯೂ ಆಸೆ-ಆಸೆಯೂ ಆದ, ಅಯ್ಯಾರ್ವರೊಳಂ-
ಐದುವನಾರು ಜನ ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ, ದೊರೆಯಾದ ವಸುಷೇಣನ, ಚಿತ್ತ-
ಮನಸ್ಸಿನ, ವೃತ್ತಿಯಿಂ-ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ, ಸುನಂದೆಯೆಂಬ ರಾಣಿ,
ಪಿ(ಹಿ)ರಿಯಳ್(ಳು). ಸುನಂದೆ ದೊರೆಯ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯಾಗಿ
ದ್ದಳು ಎಂದು ಭಾವ.

ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರಾದ ಉರ್ವಶಿ, ರಂಭೆ, ಮೇನಕೆ, ತಿಲೋತ್ತಮೆ
ಯರ ಬೆಡಗುಬಿನ್ನಾಣಗಳು, ಹುಬ್ಬಿನಕೊಂಕು, ಹೂವಿನಂತಿರುವ
ಕಣ್ಣಿನ ಕಾಂತಿ, ಕೆನ್ನೆಯ ಸೊಗಸು ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆಲ್ಲಲು ಒಬ್ಬರೇ
ಸಾಕೆನ್ನುವ ಐವನಾರು ಜನ ಹೆಂಗಸರನ್ನುಳ್ಳ ವಸುಷೇಣನ ಅಂತಃಪುರದ
ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸುನಂದೆಯೆಂಬ ರಾಣಿ ದೊರೆಯ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯಾಗಿ
ದ್ದಳು.

೫. ವಸುಷೇಣ ಸುನಂದೆಯರ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ವಸುಷೇಣ ಭೂಭುಜಂ (ದೊರೆ), ಸುನಂದೆಯ, ಮುಖಬಿಂಬಂ+
ಎಂಬ-ದುಂಡಾದ ಮುಖವೆಂಬ, ಮಣಿದರ್ಪಣದೊಳ್-ರನ್ನಗನ್ನಡಿ
ಯಲ್ಲಿ, ಜಯವಧು-ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ತನ್ನ ಬಾಹುಪೂರಕದ-ತೋಳು-
ಬಂದಿಯ (ಇದು ಒಂದು ಒಡವೆ) ಮೇಲೆ, ಮಲಂಗಿದ ಮಲಗಿದ,

ತೋಳ್ಗಳಂ-ತೋಳುಗಳನ್ನು, ಮನಃಪ್ರಿಯ-ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಿಯ-
ಳಾದ ಸುನಂದೆಯ, ದರಹಾಸದೊಳ್-ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಲ್ಲಿ, ನಲಿವ-
ಸಂತೋಷಪಡುವ, ವಕ್ರಮನ್-ಮುಖವನ್ನು, ಉರ್ಜಿತ-ವೀರ,
ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಹಾರಯಷ್ಟಿಯೊಳ್-ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರೆ-
ದಲ್ಲಿ, ಒಲೆದು-ತೂಗಾಡಿ, ಉಯ್ಯಲಾಡೆ-ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡಲು,
ಸಾಕಾದ ಪಿರಿದಾದ-ಹಿರಿದಾದ ಎಂದರೆ ಅಗಲವಾದ, ಉರಮಂ-ಎದೆ
ಯನ್ನು, ನಡೆನೋಡುವಂ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವನು. ವೀರಲಕ್ಷ್ಮಿ
ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯರಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾದ ವಸುಷೇಣನು ಮುಗುಳು
ನೆಗೆ ಬೀರುವ ಸುನಂದೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿ-
ದ್ದನು ಎಂದು ಭಾವ. ವಸುಷೇಣನು ಯುವಕ, ಶತ್ರುರಾಜರನ್ನು ಗೆದ್ದು
ಜಯ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನು. ಸುನಂದೆಯಂತಹ ಚೆಲುವೆ ಅವನ ಮೆಚ್ಚಿನ
ಮಡದಿ. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಖಪಡಲು
ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇನ್ನೇನುಬೇಕು ?

ವಸುಷೇಣನು ಸುನಂದೆಯ ಸುಂದರವಾದ ಮುಖವೆಂಬ ರನ್ನಗ-
ನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಲಗಿದ ತೋಳುಬಂದಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ತನ್ನ
ತೋಳುಗಳನ್ನೂ, ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯಾದ ಸುನಂದೆಯ ಮುಗುಳುನೆಗೆ-
ಯಿಂದ ನಲಿದಾಡುವ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನೂ, ಮತ್ತು ತನ್ನ
ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ ಮುತ್ತಿನಹಾರದಲ್ಲಿ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡುವ ವೀರ-
ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾದ ಅಗಲವಾದ ಎದೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳು-
ತ್ತಿದ್ದನು.

ಇದು ಚಂಪಕಮಾಲಾವೃತ್ತ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಿರು-
ತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಸಾಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ೨೧ ಅಕ್ಷರಗಳು. ಲಕ್ಷಣ: ಲಘು ನಾಲ್ಕು
ಚಂಪಕಂ, ನಾಗವರ್ಮ. **ನ ಜ ಭ ಜ ಜಂ ಜರಂ** ಬಗೆಗೊಳುತ್ತಿರೆ
ಚಂಪಕಮಾಲೆಯೆಂದವರ್-ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ.

ವಚನ|| ಅಂತು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಸಕಲ-ಎಲ್ಲ,
ರಾಜ್ಯಾಂಗ-ರಾಜ್ಯದ ಒಂಭತ್ತು ಅಂಗಗಳಾದ ರಾಜ, ಪ್ರಧಾನ, ಮಿತ್ರ,
ಭಂಡಾರ, ದೇಶ, ದುರ್ಗ, ಪೌರ ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ಪುರೋಹಿತರೆಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಯೋಳಂ-ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ವಿನೋದದ ವಿಳಾಸದಿಂದ, ದೇವನ(ಪ) ದೇವನಂ-ಸೋಗಸುಪಡೆವಂತೆ, ಇಷ್ಟ-ಬೇಕಾದ ಬಯಸಿದ, ಸುಖಾನುಭವ-ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ, ವಿಭೂತಿಯಿಂದ-ವೈಭವದಿಂದ, ಇರ್ಪು(ದ್ವು) ಒಂದು ದಿನ, ವಾಹಳೇ (ವಾಹ್ಯಾಳಿ. ಸಂ) ಕುದುರೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನ-ಮತ್ತು ಏರಾಟದ, ವಿನೋದದ, ಅವಸರದೊಳ್-ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಓರ್ವಂ-ಒಬ್ಬ, ಪೂರ್ವ-ಈ ಮೊದಲೇ, ಪರಿಚಿತ-ತಿಳಿದವನೂ, ಪ್ರಸನ್ನ-ಕಾಂತಿ, ಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಆಕಾರ-ರೂಪವುಳ್ಳವನೂ ಆದ, ಸುದರ್ಶನನೆಂಬೊಂ-ಸುದರ್ಶನನೆಂಬುವನು, ಬಂದು, ಮಹಾರಾಜಂಗೆ-ದೊರೆಯಾದ ವಸು ಷೇಣನಿಗೆ, ದರ್ಶನ-ನೋಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ, ಉಪಾಯನ ಮನ್-ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು, ಇತ್ತು-ಕೊಟ್ಟು (ಈ. ಧಾ.) ಪೊಡವಟ್ಟು-ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, (ಪೊಡವಡು. ಧಾ.), ನಿಂದು-ನಿಂತು, ದೇವರದೇವನ-ಸ್ವಾಮಿಯ, ಸಹೋದರಂ-ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನೂ, ಸಹಪಾಂಸುಕ್ರೀಡಾ-ಧೂಳಾಟದ ಎಂದರೆ ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹದ, (ಪಾಂಸು-ಧೂಳಿ) ಅನುಬಂಧ-ಸಂಬಂಧದ, ಸಂಗತ-ಜೊತೆಯ, ಬಂಧು-ಬಂಧುವೂ ಆದ, ಮಕರಗ್ರಾಹವೆಂಬ, ಪುರವರ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ, ಅಧೀಶ್ವರಂ-ಒಡೆಯನಾದ ಚಂಡಶಾಸನದೇವಂ-ಚಂಡಶಾಸನನು, ದೇವರಂ - ಸ್ವಾಮಿ ಯಾ ದ ತಮ್ಮನ್ನು, ಪ(ಹ)ಲವುದೇವಸಂ-ಅನೇಕ ದಿನಗಳು, ಅಗಲ್ಪು+ಇರ್ಮು-ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು, ನೆನೆದು-ತಮ್ಮನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು, ನೋಡಲ್(ಲು) ಬರುತ್ತಂ-ಬರುತ್ತ, ಅವಸರಮನ್-ತಮ್ಮ ಸಮಯವನ್ನು, ಅಱುಯಲ್-ತಿಳಿಯಲು, ಎನ್ನನ್-ನನ್ನನ್ನು, ಅಟ್ಟಿದಂ-ಕಳುಹಿದನು, ಎಂಬುದುಂ-ಎನ್ನಲಾಗಿ, ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂ-ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ವಿಸ್ತಾರಿತ-ಅಗಲವಾದ, ಲೋಚನನ್+ಆಗಿ-ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಬೇಗಂ-ಬೇಗ, ಈಗಲೇ-ಈಕ್ಷಣವೇ, ಬರವೇ(ಪೇ)ಲ್-ಬರುವಂತೆ ಹೇಳು, ಎಂದು, ಆತ್ಮ-ತನ್ನ, ನರ್ಮಸಚಿವಂಜರಸು-ಆಪ್ತಮಿತ್ರನೊಡನೆ, ಆತನಂ-ಆ ಸುದರ್ಶನನನ್ನು [ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವನು ಸು-ದರ್ಶನನೇ.] ಕಲಾಪಿ-ಕಳುಹಿಸಿ, ಬಳಸಿ-ತನ್ನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು, ನಿಂದ-ನಿಂತ, ಗಂಧ-ಮದಿಸಿದ, ಸಿಂಧೂರ-ಅನೇಗಳ, ಘಟಾಪಟಲಮಂ-ಸಮೂ

ಹವನ್ನು, ಇಕ್ಕಲ[ಎರಡು + ಕೆಲ-ಇರ್ಕೆಲ-ಇಕ್ಕಲ]ಕ್ಕಿ-ಎರಡು ಕಡೆ-
[ಪಾರ್ಶ್ವ]ಗಳಿಗೂ, ತೆಗೆದ-ಸರಿಸಿದ ಪಸಾಯಿತರ-ಮೆಚ್ಚಿನ, ಅತು
ಳುಂಗಬಲನುಂ-ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಬಲವುಳ್ಳವನೂ, ಅಸ್ಥಾನೀಕೃತ-ಸಭಾ
ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ, ರಾಜಸುತ-ಅರಸುಮಕ್ಕಳ, ಸಮಾಜನುಂ+ಆಗಿ-
ಸಮೂಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ನಿಂದ+ಆಗಳ್-ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊ
ಳ್ಳಲು ನಿಂತಾಗ-

೬. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಂಡಶಾಸನನು ಬಂದ ವೈಭವವನ್ನು ವರ್ಣಿ
ಸಿದೆ.

ಚಂಡಶಾಸನನೈವಂ-ದೊರೆಯಾದ ಚಂಡಶಾಸನನು, ಕ್ಷಿತಿರಂಗಂ-
ಭೂಭಾಗವೆಲ್ಲವೂ, ಭಟಿಕೋಟಿ-ಶೂರರಾದ ಕೋಟಿಭಟರ, ಪಾದ-
ಕಾಲಿನ, ಹಾಗೂ ತುರಗ-ಕುದುರೆಗಳ, ಶ್ರೇಣೀ-ಸಾಲುಗಳ, ಖುರ.
ಕಾಲಿನ ಗೊರಸಿನ, ವ್ರಾತ-ಮೂಹದಿಂದ, ಸಾತ್ಕೃತಂ-ಆದರಂತೆ
ಆಯಿತು, ಆಶಾ+ಅವಳಿ-ದಿಕ್ಕುಗಳ ಸಮೂಹವೆಲ್ಲ, ಜನಗಳು
ಧರಿಸಿದ್ದ ಭೂಷಣ+ಅಂಶು-ತೊಡವುಗಳ ಕಾಂತಿ ಮತ್ತು ಮೃಗನಾಭೀ
ಸಾರ-ಕಸ್ತೂರಿಯ, ಸೌರಭ್ಯ-ಸುವಾಸನೆಯಿಂದ, ಸಾತ್ಕೃತಂ-ಆದ
ರಂತೆ ಆಯಿತು, ಅಭ್ರಂ-ಆಕಾಶವು, ಚಮರೀಜ-ಚಾಮರಗಳ
ಹಾಗೂ ಕೇತು-ಬಾವುಟಗಳ, ಪಟಲ-ಸಮೂಹಗಳ ಮತ್ತು ಶ್ವೇತ+
ಬಿಳಿಯ, ಆತಪತ್ರ [ಆತಪ-ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ, ತ್ರ-ಕಾಪಾತಕ್ಕದ್ದು]-ಕೊಡೆ
ಗಳ, ಓಘ-ಸಮೂಹದಿಂದ, ಸಾತ್ಕೃತಂ-ಆದರಂತೆ ಆಯಿತು, ಎಂಬಂ
ತಿರೆ-ಎನ್ನುವಂತಿರಲು, ಮಹೋತ್ಸಾಹದಿಂದ-ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದ,
ಬಂದಂ-ಬಂದನು.

ಭೂಭಾಗವೆಲ್ಲ ಶೂರರಾದ ಭಟರ ಪಾದಗಳ ಹಾಗೂ ಕುದುರೆಯ
ಸಾಲುಗಳ ಕಾಲಿನ ಗೊರಸಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹೋಯಿತು. ದಿಕ್ಕುಗಳು
ಜನರು ಧರಿಸಿದ್ದ ಭೂಷಣಗಳ ಕಾಂತಿ, ಕಸ್ತೂರಿಯ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದ
ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಆಕಾಶವು ಚಾಮರ ಬಾವುಟ ಬೆಳ್ಳೊಡೆ ಇವುಗಳ
ಸಮೂಹದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹೋಯಿತು. ಹೀಗಿರಲು ಚಂಡಾಶಾಸನದೊರೆ
ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ವಸುಷೇಣನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

ವಚನ|| ಅಂತು-ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿದ ವೈಭವದಿಂದ, ಬರಲೊಡಂ-
ಚಂಡಶಾಸನನು ಬರಲಾಗಿ, ಇವರಂ- ಆ ಇಬ್ಬರು ಸ್ನೇಹಿತರೂ,
ವಾಹನಗಳನ್-ತಾವು ಹತ್ತಿದ್ದ ವಾಹನಗಳನ್ನು, ಇಱಿ[ಳ]ದು,
ರೋಮಾಂಚ-ಪುಳಕಗಳ, ಸಂಚಯಂ-ಗುಂಪು, ತೊಟ್ಟ-ಹಾಕಿಕೊಂಡ,
ಅಂಗಿಗಳ, ತಟ್ಟ-ಗಂಟು, ಉರ್ಚಿ-ಬಿಚ್ಚಿ, ಮುಯ್ಯಿನ-ತೋಳಿನ
ತುದಿಯ, ಎಡೆ-ಸ್ಥಳ, ಪೊಟ್ಟಿನೊಡಯೆ-ಚಟ್ಟನೆ ಸೀಳಲು, ಪರಸ್ಪರ-
ಆಲಿಂಗನಂ+ಗೆಯ್ದು-ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ತತ್ಸಮಯ-
ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಸಮುಚಿತ-ತಕ್ಕದಾದ, ಭಾಷಣ-ಮಾತು ಮತ್ತು
ಸಂಭಾವನಾ+ಅನಂತರಂ-ಅತಿಥಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಮರ್ಯಾದೆ
ಗಳಾದ ಮೇಲೆ, ವಸುಷೇಣ ಮಹಾರಾಜಂ(ನು), ತನ್ನ ಪಟ್ಟದ,
ಮದ-ಮದಿಸಿದ, ವೇದಂಡಮಂ-ಅನೆಯನ್ನು (ಅನೆಯ ಮೇಲೆ) ಚಂಡ
ಶಾಸನನನ್ (ನ್ನು), ಏಱಿಸಿ-ಹತ್ತಿಸಿ, (ಈ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ
ಚಂಡಶಾಸನನು ತೋರಿದ ಕೃತಜ್ಞತೆಯೇನು? ವಸುಷೇಣನು ತಿತ್ತ
ಬೆಲೆ ಏನು?) ತಾನ್(ನು)ಬೇಱಿ(ರಿ)+ಒಂದು, ಭದ್ರಗಜಮಂ-ಲಕ್ಷಣ
ಯುಕ್ತವಾದ ಅನೆಯನ್ನು, ಏಱಿ(ರಿ), ಮಹಾವಿಭೂತಿವೆ (ಬೆ)
ರಸು-ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ಕೂಡಿ, ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು, ಒಡ(ನೆ)
ಕೊಂಡು-ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು,

೭. ಚಂಡಶಾಸನನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ
ಆದರಿಸಿದನು.

ಪುರ(ಪಟ್ಟಣ)ಲಕ್ಷ್ಮೀ (ಎಂಬ) ಲಲನಾ(ಹೆಣ್ಣು) + ಅಷ್ಟ
ಶೋಭಿ-ಪುರಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಎಂಟುತೆರನಾದ ಅಲಂಕಾರ, ವರ-ಶೇಷ್ಮರಾದ
ನಾರೀ-ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಮಂಗಳ+ ಆಚಾರ-ಮಂಗಳಕರವಾದ ಸಂಪ್ರದಾ
ಯಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವಾಗ ಮಾಡತಕ್ಕ, ಚಾರು-ಮನೋಹರವಾದ,
ರವಂ-ಶಬ್ದ, ಪೌರ-ಪಟ್ಟಣದ, ಜನ-ಜನರ, ಅವಲೋಕನ-ಚಂಡಶಾ
ಸನನ ಸ್ವಾಗತದ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡುವಿಕೆಯ ಹಾಗೂ, ವಚಃ.
ಮಾತಿನ, ಕೌತೂಹಲಂ-ಕುತೂಹಲವು, ಪರ್ಚಿ-ಹೆಚ್ಚಲಾಗಿ, ಭೂಪತಿ
ವಸುಷೇಣ ಮಹಾರಾಜನು, ಮಂದಿರಮಂ-ಮನೆಯನ್ನು ಪೊ(ಹೊ)
ಕ್ಕು, ಸಮಸ್ತ-ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ, ವಸ್ತು(ಗಳಿಂದಲೂ), ಸುಖ(ವನ್ನುಂಟು

ಮಾಡುವ), ಸನ್ಮಾನಂಗಳಿಂದಂ-ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಂದ, ಆ ಮ ನೋ ಮಿ ತ್ರನಂ-ತನ್ನ ಮನೋಮಿತ್ರನಾದ ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು, ಬಿದ್ದು (ಬಿರ್ಡ್. ಹ. ಗ.)-ವಸುಷೇಣನು ಚಂಡಶಾಸನನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಔತಣ, ಪಲ್ಲಟೆ ಸಿತು-ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಯಿತು ಎಂದರೆ ಅತಿಯಾಯಿತು ಎಂಬಂತೆ-ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ, ಮನಂಬೋ(ಪೊ)ರೆದಂ-ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿದರು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನರು ಈ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಭಾವ.

ಪುರದ ಶೃಂಗಾರ, ಪುರಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಹಾಡು, ಪುರ ಜನರ ನೋಟ ಹಾಗೂ ಮಾತುಕತೆ ಇವು ಅತಿಶಯವಾಗಲು, ವಸುಷೇಣನು, ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ಔತಣ ವಿಪರೀತವಾಯಿತೆಂಬಂತೆ ಮನೋಮಿತ್ರನಾದ ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದನು.

೮, ೯. ಈ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಸುಷೇಣನು ಚಂಡಶಾಸನನಿಗೆ ಗಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ವಿನೋದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಶೂದ್ರಕನು ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ನಾಗವರ್ಮ(೧)ನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪದ್ಯಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಪದ್ಯ ತರಳವೃತ್ತ [ಲಕ್ಷಣ: ನಾಲ್ಕು ಸಾಲು. ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೧೯ ಅಕ್ಷರ. ತರಳವೃತ್ತಮೆನಿಪ್ಪುದೊಪ್ಪಿರೆ ನಂಭರಂ ಸಜಜಂಗಮುಂ-ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ]ದಲ್ಲಿದೆ. ಎರಡನೆಯದು ಮಲ್ಲಿಕಾಮಾಲೆ [ಲಕ್ಷಣ: ನಾಲ್ಕು ಸಾಲು, ಪ್ರತಿಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೧೮ ಅಕ್ಷರ. ಮಲ್ಲಿಕಾಯುತಮಾಲೆಯಪ್ಪುದು ರಂಸಜಂಜಭರಂ ಬರಲ್-ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ]. ಈ ವೃತ್ತಗಳ ಓಟದ ಗತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಒರ್ಮೆ-ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ, ಸರಸ-ರಸವನ್ನು ಸೂಸುವ, ಕಾವ್ಯ-ಮಹಾಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ, ವಿನೋದಗೋಷ್ಠಿ [ಸಮೂಹ ಸಭೆ]ಯಿಂದ-ವಿನೋದಗೋಷ್ಠಿಗಳಿಂದಲೂ, ಒರ್ಮೆ-ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ನಾಟಕ ಮತ್ತು *ನಾಟಕಾ-ನಾಟಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು, ಪರಿನಟತ್.

*ಇವುಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಅನುಬಂಧನದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ.

ಜೆನ್ನಾಗಿ ನಟಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ರಸಗಳನ್ನೂ [ನವರಸಗಳು: ಶೃಂಗಾರ, ವೀರ, ಕರುಣ, ಹಾಸ್ಯ, ಅದ್ಭುತ, ಭಯಾನಕ, ಭೀಭತ್ಸ, ರೌದ್ರ ಮತ್ತು ಶಾಂತ] ಭಾವಗಳನ್ನೂ ಹೊರಸೂಸುವ, ಭಂಗಿಯಿಂ-ರೀತಿಯಿಂದ, ಒರ್ವೆ-ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ, ಮುದದಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ, ಗೀತದ ವಾದ್ಯದ ಮತ್ತು ಅಚ್ಚರಿ [ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಸಂ.]ಯ-ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ, ನೃತ್ಯದ, ಕೇಳಿಯಿಂ-ಕೇಳುವುದರಿಂದ, ಒರ್ವೆ-ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ, ಮೇಷ ವಿಶೇಷದಿಂ-ಟಗರುಕಾಳಗದ ಅತಿಶಯದಿಂದ,

ಒರ್ವೆ-ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ, ವಾಹ-ವಾಹನಗಳ ಏರಿಕೆಯ, ವಿಳಾಸ-ಸೊಗಸಿನ, ಕೇಳಿಯಿಂ-ವಿನೋದದಿಂದ, ಹಾಗೂ ಕಂದುಕ ಚಂಡಾಟದ, ಕೇಳಿಯಿಂ-ವಿನೋದದಿಂ-, ಒರ್ವೆ-ಒಂದೊಂದುಬಾರಿ, ಗಜಯುದ್ಧದಿಂದ - ಆನೆಗಳ ಕಾಳಗದಿಂದ, ಒರ್ವೆ-ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ, ಅಂಕದ-ಹೆಸರುಗೊಂಡ, ಅಗ್ಗದ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ; [ಅರ್ಘ. ಸಂ.-ವಾರುವದ-ಕುದುರೆಯ, ಕಾಳಿಗಂಗಳಿನ್-ಕಾಳಗಗಳಿಂದ, ಒರ್ವೆ] ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ, ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ, ಕೌತುಕಗಳಿಂದ-ಕೌತುಕಗಳಿಂದಲೂ, ಇಂತು-ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಕೂರ್ವೆಯಿಂ- ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ [ಕೂರ್. ಧಾ,] ವಸುಷೇಣ ಭೂಪತಿ [ಭೂಮಿಗೆ ಪತಿ-ಮೊರೆ], ಚಂಡ ಶಾಸನ ಭೂಪನೊಳ್ [ನಲ್ಲಿ], ನೆಗಟ್ಟಿದಂ-ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದನು. [ನೆಗಟ್ಟು. ಧಾ. ಮಾಡು]

ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ವಸುಷೇಣನು ನಾನಾರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಸರಸಕಾವ್ಯವಿನೋದಗೋಷ್ಠಿಯಿಂದ, ಒಮ್ಮೆ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ, ಒಮ್ಮೆಮ್ಮೆ ಗೀತವಾದ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೃತ್ಯದಿಂದ, ಒಮ್ಮೆ ಜಟ್ಟಿಕಾಳಗದಿಂದ, ಒಮ್ಮೆಮ್ಮೆ ಟಗರು ಕಾಳಗ, ವಾಹನಗಳ ಏರಾಟ, ಕಂದುಕಕ್ರೀಡೆ, ಆನೆಗಳ ಹೋರಾಟ, ಕುದುರೆಗಳ ಕಾಳಗ, ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕೌತುಕಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದನು.

ವಚನ || ಅಂತು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಮುಂ-ಎರಡಿಲ್ಲದ ಎಂದರೆ ಒಂದೇತೆರನಾದ ಮತ್ತು ನಿರಂತರಮುಂ-ತಡೆಯಿಲ್ಲದ

ಎಂದರೆ ಧಾರಾಕಾರವೂ ಆದ, ಸೌಹಾರ್ದದೊಳ್-ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿ, ಅಪ್ಪ ಉಂಟಾದ, ಏಕಸದನದ-ಒಂದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ, ಸಹಪಂಕ್ತಿ ಭೋಜನದ ತನ್ನ ಜೊತೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡುವ, ಸಹವಿಳಾಸ ಕ್ರೀಡಿತದ-ತನ್ನೊಡನೆ ಕ್ರೀಡೆಯಾಡುವ, ಸಮಯಂಗಳೊಳಗೆ-ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ, ಏಜುಂಜವ್ವನಕ್ಕೆ-ಏರುತ್ತಿರುವ ಯೌವನಕ್ಕೆ [ಯೌವನ > ಜವ್ವನ] ಎಂದರೆ ತುಂಬುಯೌವನಕ್ಕೆ, ಅಲಂಕಾರಂ+ಆಗಿ-ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ, ಕೈಮಾಡಿ-ಶೃಂಗರಿಸಿ, ಮೆಚ್ಚಿವ. ಶೋಭಿಸುವ, ಕಾಮದೇವನ-ಮನ್ಮಥನ, ಕರವಾಳಂತೆ [ಕರದ+ಬಾಳ್]-ಕೈಕತ್ತಿಯಂತೆ, ಕಣ್ಣೊಳ್-ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ, ಪೊ[ಹೊ]ಳೆದು, ಎರ್ದೆಯೊಳ್-ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳಿ-ಹೊಳೆದು, ಪ್ರಕಾಶಿಸಿ, ಕೊಳ್ಳುಬಿಳ್ಳುಗೊಳಿಸುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವ, ವಿಳಾಸದೊಳಂ-ಸೊಗಸಿನಲ್ಲಿ, ಸಮ್ಮೋಹನ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವ [ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುವ] ಶಕ್ತಿಯಂತೆ, ಭಾವಕರ-ರಸಿಕರ, ಬಗೆಯ-ಮನಸ್ಸಿನ, ಬಯ್ಯೆಯನ್-ಆಸೆಯನ್ನು, ಅಗೆಯೆತ್ತಿ - ಮೊಳಕೆಯೆತ್ತಿ, ಸೂಜಿಗೊಳ್ಳ - ಸೂರಿಗೊಳ್ಳತಕ್ಕ, ಕಳಕಳಾ-ವಿದ್ಯೆಯ, ಪ್ರಾಧಿಯೊಳಂ-ಹಿರಿಮೆಯಲ್ಲಿ, ದುರಾತ್ಮಕನ್+ಅಪ್ಪ-ದುಷ್ಟಾತ್ಮನಾದ, ಚಂಡಶಾಸನನ, ಕಣ್ಮಲರ್ [ಮಲರ್-ಹೂ]-ಹೂವಿನಂತೆ ಸೊಗಸಾದ ಕಣ್ಣು, ಕವಿದು, ಕವ್ವರೆಗೊಂಡು-ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು, ಮಂಡಳಿಸಿ-ಒಟ್ಟಾಗಿ, ಬಳಸಿ-ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟ, ಸೋಲಕ್ಕೆ, ಆಲಂಬವಂ-ಆಲಂಬನೆಯನ್ನು, ಪಡೆದು-ಹೊಂದಿ, ಎರ್ದೆಗೆ-ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಅದಂ-ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಅದವಬಲುಂ-ದುಃಖವೂ, ತನುವಿಂಗಿ-ದೇಹಕ್ಕೆ, ತಾಪಮುಂ ತಾಪವೂ, ಒಡನೆ-ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ, ಬೆಳೆಯವಳೆಯೆ-ಬೆಳೆದು ಬರಲು,

೧೦. ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುನಂದೆಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾದನು.

ಕೆಳೆಯನ-ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ವಸುಷೇಣನ, ಪಂಕ್ತಿಭೋಜನದೊಳ್-ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಊಟಮಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ವಿಳಾಸದೊಳ್-ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಚಿಲುವಿಕೆಯ ಸೊಗಸಿನಿಂದ, ಬಡ್ಡಿಸುತ್ತಂ-ಬಡ್ಡಿಸುತ್ತ, ಇರ್ಪ-ಇರುವ, ಎಳೆಯಳ-ಯುವ

ತಿಯಾದ ಸುನಂದೆಯ, ತೋಳಿನ ಮೂಲದ, ಪೊಗರ್-ಕಾಂತಿ-ಮಣಿ ಬಂಧದ-ಮಣಿಕಟ್ಟಿನ, ಚಿಲ್ವು ಸೊಗಸು, ಕೋಮಲ[ವಾದ] ಅಂಗುಳಿಗಳ-ಬೆರಳುಗಳ, ಕೊಂಕು ವಕ್ರತೆ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ, ಚಂಡಶಾಸನನ, ಕಣ್ಣು-ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ, ಕೌತುಕಮಂ-ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಹಬ್ಬವನ್ನೂ, ಕುಡೆ ಉಂಟುಮಾಡಲು, ಇದರಿಂದ, ಭ್ರಮೆ ಗೊಂಡು ಅವುಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ, ಕಾಮುಕಂ ಹೆರಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮೋಹ ಗೊಂಡ ಚಂಡಶಾಸನನು, ಉಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ವಳಿಗೆಯನ್-ತುತ್ತನ್ನು, ಎತ್ತಿ[ಕೊಂಡು], ಅದನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೊಟ್ಟೆಡಲ್-ತಿಲಕದಂತಿಡಲು ಒಡರ್ಚಿ-ಯತ್ತಿಸಿ, [ಆ] ಬಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅನಂತರ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಸುನಂದೆಯ, ಪೊಗಟಿಗೆ-ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ, ಇಕ್ಕಿದಂ-ಯತ್ತಿಸಿದನು. [ತುತ್ತನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಿಯೋ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿಡುತ್ತಿಯೋ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಿ].

ಗೆಳೆಯನಾದ ವಸುಷೇಣನೊಡನೆ ಉಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲ ರನ್ನೂ ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಚಿಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಯುವತಿ ಯಾದ ಸುನಂದೆಯ ತೋಳಿನ ಮೂಲದ ಕಾಂತಿ, ಮಣಿಕಟ್ಟಿನ ಸೊಗಸು ಕೋಮಲವಾದ ಬೆರಳುಗಳ ಕೊಂಕು ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ, ಚಂಡ ಶಾಸನನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಹಬ್ಬವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿ ದವು. ಅವಳ ರೂಪಕ್ಕೆ ಅವನು ಮರುಳಾದನು. ಹೆರಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮರುಳಾದ ಆ ಕಾಮುಕನು ಸುನಂದೆಯ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಯಿ ಚಪ್ಪ ರಿಸುತ್ತ ಬಾಯಲ್ಲಿಡಲು ಎತ್ತಿದ ತುತ್ತನ್ನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಳಿಕ ಎಚ್ಚೆತ್ತು ಅವಳನ್ನು ಹೊಗಳಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು.

೧೧. ಚಂಡಶಾಸನನ ನಗೆಗಣ್-ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆದು ನಗೆ ಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದ ಕಣ್ಣು, ನಲ್ಲಳ-ತನಗೆ ಪ್ರಿಯಳೆನಿಸಿದ ಸುನಂದೆಯ, ಕೂಟಮಂ-ಸೇರುವಿಕೆಯನ್ನು, ಪಡೆದವು. ಅವನ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಕಿವಿ, ಅವಳ ಮಾತುಗಳಂ-ಮಾತುಗಳ, ಇಂಪಂ-ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು, ಈಂ ಟಿತ್ತು-ಕುಡಿಯಿತು. [ಈಂಟು. ಧಾ. ಕುಡಿ] ಅವಳ-ಆ ಚಲುವೆ,

ಸುಖದ-ಸುಳಿದಾಡಿದ, ಸೂರ್ಯೋಳ್-ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅವಳು ಬೀರಿದ ಸೌರಭಂ-ಸುವಾಸನೆ, ನಾಸಿಕೆಗೆ-ಮೂಗಿಗೆ, ಆಯ್ತು-ಉಂಟಾಯಿತು-ಆಕೆಯ, ಹಸ್ತ [ಕೈ] ಪಲ್ಲವ [ಚಿಗುರು]-ಚಿಗುರಿನಂತೆ ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಯಿಂದ ಬಡಿಸಿದ, ರಸ+ಅನ್ನಾದ್ಯಗಳಿಂ ಪಡ್ರಸೋಪೇತವಾದ ಅನ್ನ ವೇನೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ, ನಾಲಗೆಗೆ, ಸ್ವಾದು ರುಚಿ, ಆಯ್ತು. [ಅವಳು ಬಡಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ರುಚಿ ಅವನ ಹಲ್ಲಿಗಳಿಯಿತು.] ಅದರೆ ಅವಳನ್ನು ಸೋಂಕುವ ಮುಟ್ಟುವ ಎಂದರೆ ಅವಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ, ಆಸೆಗೆ, ಪಕ್ಕಾಗದೆ ಗುರಿಯಾಗದೆ ಎಂದರೆ ಆ ಆಸೆ ಈಡೇರದೆ, ನಿನ್ನ, ಪಲ್ಲವಕನ ಕಾಮುಕನ [ವಿಟಿಪುರುಷ] ಅಂಗಕ್ಕೆ, ಅನಂಗನ ಕಾಮದ ಸಂಬಂಧವಾದ, ಜ್ವರಂ+ಆಯ್ತು-ಜ್ವರವುಂಟಾಯಿತು.

ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಂಡಶಾಸನನ ನಾಲ್ಕು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸುಖಪಡೆದವು. ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಅರಳುಗಣ್ಣುಗಳು ಸುನಂದೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೀರಿ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವು. ಅವಳ ಇನಿವಾತುಗಳ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಕಿವಿ ಸವಿಯಿತು. ಆ ಚಲುವೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮೆಯ್ಯಮುಡಿಗಳಿಂದ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸೌರಭವನ್ನು ಆ ಕಾಮುಕನ ಮೂಗು ಹೀರಿತು. ಅವಳು ತನ್ನ ಕೋಮಲ ಕೈಗಳಿಂದ ಬಡಿಸಿದ ಅನ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಸವಿದು ನಾಲಗೆಗೆ ರುಚಿಯೇರಿತು. ಅದೇನು? ಅವಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಸುಖ ಈಡೇರದ ಆ ಕಾಮುಕನಿಗೆ ಕಾಮಜ್ವರವುಂಟಾಯಿತು.

ವಚನ || ಅಂತು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಕಂತು [ಮನಫ] ವಿನ, ಸಂತಾಪಕ್ಕೆ, ಪಕ್ಕಾಗಿ-ಗುರಿಯಾಗಿ, ಕುಕ್ಕುಟ+ಕುದಿದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೂಡಿದ, ಉರ್ಕು+ಅದು-ಆ ದುಃಖ, ಒಳಗೊಳಗೆ, ಬೇವ-ಬೇಯುವ ಹೃದಯಮಂ-ಮನಸ್ಸನ್ನು - ಪ[ಹ]ವ (ಪ)ಡಿಪಲ್+ಅಡೆ- ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ, ತನಗೆ, ಬೀಡುಂದಾ [ತಾ]ಣಂ+ಆದ ಬೀಡಾರದ ಸ್ಥಳವಾದ, [ಸ್ಥಾನ+ತಾಣ], ಮಾಡದ-ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಪೆಣಗಣ-ಹೊರಗಿನ, ನಂದನವನದ-ಉದ್ಯಾನವನದ, ಮಾ ಕಂ ದ-ಮಾವಿನ, ಭೂರುಹದ-ಮರದ, ಮಂದ-ದಟ್ಟವಾದ, ಚ್ಚಾಯೆಯೋಳ್-

ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ, ಬೀಸುವ, ಕುಲುನೆಯ-ಕುರುವೆಯ, ಬಿಜ್ಜಣಿಗೆ [ವ್ಯಜನ-ಸಂ.]ಯೊಳ್-ಬೀಸಣಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾ[ಹಾ]ಸುವ, ಬಾಳ ಎಳೆಯ, ಪ್ರವಾಳದ-ಹವಳದ, ತಲ್ಪ[ಕಾಸಿಗೆ]ತಳದೊಳಂ-ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸೂಸುವ, ಆಲಿ-ಆಲಿಕಲ್ಲಿನ [ತಂಪಾದ] ನೀರ್ ತುಂತು ಟೊಳಂ-ತುಂತುರು ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಪೂಸುವ ಲೇಪಿಸುವ, ಚಂದನ-ಶ್ರೀಗಂಧದ, ಸ್ಥಾಸಕದೊಳಂ-ಲೇಪನದಲ್ಲಿ, ವಸಂತಸಮಯಕ್ಕೆ, ಅನುರೂಪ-ತಕ್ಕುದಾದ, ಭದ್ರ-ಕೃತಕವಾದ, ಪಿಪಿರೋಪಚಾರ-ದೇಹಕ್ಕೆ ತಂಪನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಉಪಚಾರಗಳ, ಚಾರು-ಮನೋಹರವಾದ ಚತುರತ್ವಂ-ಜಾಣ್ಮೆ, ಮೆಹಿಯೆ- ನೋರಪಡಲಾಗಿ, ಮನ್ಮಲಮಯಗುತ್ತಂ+ಇರ್ದ-ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿಯಾಗಿ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದ, ತನ್ನ, ಅವಸ್ಥಾಂತರಮನ್ - ಸ್ಥಿತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ಅಜ್ಞಾನ-ತಿಳಿದೂ, ಅಜ್ಞಾನದಂತೆ-ತಿಳಿದಂತೆ, ಬೆಸಗೊಂಡ-ಕೇಳಿದ, ಸುದರ್ಶನನ್[ನು]ಎಂಬ, ಕೆಳೆಯಂಗಿ - ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ, ಇಂತು+ಎಂದಂ - ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

೧೨. ಚಂಡಶಾಸನನು ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಹೇಳಿದನು.

ಚಂಡಶಾಸನನು, ಎಲೈ ಕೆಳೆಯ-ಎಲೈ ಸ್ನೇಹಿತನೇ, ನುಡಿಯಲ್ ಬಾರದು-ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ ; ಆದರೆ ನುಡಿಯದೊಡೆ-ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನುಡಿಯದಿದ್ದರೆ, ತೀರದು-ಮನಸ್ಸಿನ ಉದ್ವೇಗ ಇಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ, ನನ್ನ ಬೆಂದಮನಂ-ಹಾಳು ಮನಸ್ಸು, ಸಂದೆಡೆಯನ್ನದೆ-ಸೇರಬಾರದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪೇಟ್ಟುಪೆನ್-ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಡು ನಟನಂ-ಹತ್ತಿರದ ಬಂಧುವಿನ, ಸತಿಯ-ಹೆಂಡತಿಯ, ರೂಪು-ಚೆಲುವಿಕೆ, ಎನ್ನಂ-ನನ್ನನ್ನು, ಸೋಲಿಸಿತು-ಮರುಳುಮಾಡಿತು.

‘ಎಲೆ ಮಿತ್ರನೇ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ ; ಆದರೆ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಈ ಹಾಳುಮನಸ್ಸು ಸೇರಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನೂ, ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ

ನನ್ನ ಹತ್ತಿರದ ಬಂಧುವಾದ ವಸುಷೇಣನ ಹೆಂಡತಿಯ ರೂಪ ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿತು.'

೧೩. ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಕೂಡುವುದೇ ನನಗೆ ಬದುಕಲು ಇರುವ ಮಾರ್ಗ.

ನನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ-ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಭ್ರಮೆ-ಅವಳ ಮೇಲೆ ಮೋಹ, ಪತ್ತಿತ್ತು-ಹತ್ತಿತು. ಕಣ್ಣಾತರಿಸಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ, ಬಿಟ್ಟಂತೆ, ಅವು ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಉಳಿದ ಯಾರನ್ನೂ, ಕಾಣವು. ಅಂಗ+ಉದ್ಭವವಹ್ನಿ - ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೆಂಕಿ, ಅಂಗಮನ್-ದೇಹವನ್ನು, ಸುಟ್ಟವುದು ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಣ (ವನ್ನು) ಸಂಧಾರಣ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎಂದರೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಉದ್ಯಮಮಂ-ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಎಂದರೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು, ಕಾಣೆಂ-ಕಾಣೆನು. ಸಖ-ಕೆಳೆಯನೆ, ಎ(ನ)ನಗೆ, ಬಾಲ್ಯ-ಬದುಕತಕ್ಕ, ಉಪಾಯಂ-ಉಪಾಯವು, ಇನ್(ನ್ನು) ಎಂತು-ಇನ್ನಾವ ರೀತಿ? ಒಮ್ಮೆ-ಒಂದು ಬಾರಿ ಯಾದರೂ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ-ಸುನಂದೆಯ ದಯೆಯಿಂದ, ರಮಣೀ-ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ, ಲೋಚನ-ಕಣ್ಣುಗಳ, ಚುಂಬನಂ-ಮುತ್ತಿಡುವಿಕೆ, ನಟ್ಟರ್ಡ್-ನಾಟಿರುವ, ಹೃತ್-ಹೃದಯದ, ಶಲ್ಯಮಂ ಬಾಣವನ್ನು, ಕಳೆಗುಮೇ-ಕಳೆಯುವುದೇ? ಪೇಟರ್-ಹೇಳು.

ಎಲೆ ಗೆಳೆಯನೆ, ಸುನಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮೋಹ ಕವಿದಿದೆ. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಂತೆ ಅವು ಅವಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕಾಣವು. ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಬೆಂಕಿ ನನಗೇ ಮೃತ್ಯುವಾಗಿ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇರಾವ ಉಪಾಯವನ್ನೂ ಕಾಣೆನು. ನಾನು ಬದುಕತಕ್ಕ ಉಪಾಯ ಯಾವುದು? ಒಂದು ಬಾರಿ ಸುನಂದೆಯ ದಯೆಯಿಂದ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿಡುವ ಪುಣ್ಯ ದೊರಕುವುದಾದರೆ, ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿರುವ ಬಾಣವನ್ನು ಅದು ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ?

ವಚನ|| ಆ ತಳೋದರಿಯನ್-ಆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು, ಸಂಭೋಗಿಸ-ಸಂಭೋಗಮಾಡುವ ಎಂದರೆ ಕೂಡುವ, ಪುಣ್ಯಂ-ಪುಣ್ಯವು, ಎನಗಂ+

ಆದೊದೆ-ನನಗಾದರೂ, ಸಲ್ಲದೆ-ದೊರಕಬಾರದೆ ? ಗಂಡನ್-ಇದೊಡೆ
-ಏನ್-ಗಂಡನಿದ್ದರೆ ಏನಾಯಿತು, ಎಂದು ತನ್ನ, ಹೃದಯದ-ಮನಸ್ಸಿನ,
ಕವಾಟಂ-ಬಾಗಿಲನ್ನು, ತೆಟ್ಟಂತೆ(ದೆ)ಜಿ-ದು-ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆರೆದು,
ಅತ್ತಳಗಂ+ಆದ-ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ತರುವ, ಉತ್ತಂಡವೇ(ಜೀ)ಟಮಂ-
ಹೆಚ್ಚಾದ ಅನುರಾಗವನ್ನು, ಬಯಲೊಳ್- ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ,
ಇಕ್ಕಿ-ಕೆಡವಿ ಎಂದರೆ ತೋಡಿಕೊಂಡು, ಬಾಯಿಬಿ-ದ- ಗೋಳಾಡಿದೆ,
ಸಿಜಪತಿಯ ತನ್ನ ಒಡೆಯನ, ನುಡಿಗಿ-ಮಾತಿಗೆ, ಸುದರ್ಶನನ್[ನು],
ಎಂದಂ ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು. ಮೇರಿಕ[ಗ]ಜಿ-ದ ಮೇಲೆ ಮಿಾರಿದ,
ಬಟ-ಕ ಅನಂತರ, ಆರ-ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನದೇ ಆಗಲಿ, ಸೈರಣೆಯುಂ-
ತಾಳ್ಮೆಯು, ಓರೆವೋ[ವೋ]ಗದೆ-ವಕ್ರವಾಗಿ ಎಂದರೆ ಅಡ್ಡ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ
ಹೋಗದೆ, ಇರವು-ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಿವ ಒಂದು ಪ ದಾರ್ಥ ದಿ ಂ ದ
ಮತ್ತೊಂದು ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ, ಮನಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಅದನ್ನು
ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲು ಸರಿಯಾದ ಪಗ್ಗಂ[ಪ್ರಗ್ರಹ. ಸಂ.]+ಇಲ್ಲಂ-ಹಗ್ಗವಿಲ್ಲ.
ನೋಡುದ, ಕಣ್ಣಿ-ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ, ಎಡೆಗ[ಕ]ಟ್ಟು+ಇಲ್ಲಂ-ಕಟ್ಟಿ ಎಂದರೆ
ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. - ಅಲ್ಲದೆಯುಂ ಇದಲ್ಲದೆ.

೧೪. ಒಡೆಯನ-ಯಜಮಾನನ ಎಂದರೆ ಗಂಡನ ಕಾಪು ರಕ್ಷಣೆ-
ಕಾ.ಧಾ.] ಕಟ್ಟಣಕಂ-ತುಂಬ ಬಲವುಳ್ಳದ್ದು, ಎಂದೊಡೆ-ಎಂದು ನುಡಿ
ದರೂ- ಬಂಧುಗಳ[ಳು] ಹಾಗೂ ಆಪ್ತರ್ ಇಷ್ಟರಾದವರು, ಈ ಕೆಲಸ
ಆಗದು-ಮಾಡತಕ್ಕದಲ್ಲ, ಎಂದೊಡೆ-ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ಮನ
ಮಿತ್ತುಂ-ನೀನು ಅವಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದರೂ, ಅವಳ[ಳು],
ಈಯಳ್-ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಳು, ಎಂದೊಡೆ-ಎಂದು
ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿದರೂ, ಇದು ಅಸಾಧ್ಯಂ-ಅವಳ ಸಂಪರ್ಕ ಅಸಾಧ್ಯ,
ಎಂದೊಡೆ-ಎಂದು ನುಡಿದರೂ, ಒಲ್ಲಳ್-ನಿನ್ನನ್ನು ಅವಳು ಬಯಸಳು,
ಎಂದೊಡೆ- ಎಂದರೂ, ಮೊಜಿ ಆಗದು ಇದು ಕ್ರಮವಲ್ಲ. ಎಂದೊಡೆ,
ಎಂದರೂ, ಪರಂಗೆನೆ-ಆಕೆ ಬೇರೆ ಹೆಣ್ಣು ಪರ್ಮೀ, ಎಂದೊಡೆ-ಎಂದು
ಹೇಳಿದರೂ ಸಾಮ್ಯಂ-ಅಲ್ಲಿಂ-ನಿನಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಹೋಲಿಕೆಯಿಲ್ಲ,
ಎಂದೊಡೆ-ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ. ಕಾಮುಕರ್(ರು)- ತಲೆಹೋಗಿಯುಂ

-ತಲೆ ಹೋದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ- ಬಸಿದುಬೀಬದೆ ಪೋಹಗೊಳ್ಳದೆ-ಸೈರಿ ಸರ್-ಅಲ್ಪ ಸೈರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ ?

ಹೆರರ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅವಳ ಗಂಡನ ಬಲವಾದ ರಕ್ಷಣೆಯಿದೆ ಎಂದು ನುಡಿದರೂ, ಬಂಧುಗಳೂ ಅಪ್ಪರೂ ಈ ಕೆಲಸ ತಕ್ಕುದಲ್ಲವೆಂದರೂ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರೂ ಅವಳು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಳು ಎಂದರೂ, ಅವಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಒಲಿಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ವೆಂದರೂ, ಅವಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೂ, ನೀನು ಅನು ಸರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕ್ರಮವಲ್ಲವೆಂದರೂ, ಅವಳು ಹೆರರ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದರೂ, ನಿನಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಸಾಮ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಕಾಮುಕರು ತಮ್ಮ ತಲೆಹೋದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ಪರರ ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಬಸಿದುಬಿದ್ದಾರೆ ಹೊರತು ಸೈರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ ? (ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬೇರೆಕಡೆ ಹರಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದರ್ಥ.)

ವಚನ || ಆದೊಡೆ+ಎನಾದುದು- ಆದರೂ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಏನಾ ಯಿತು ? ಆ ನಿತಂಬಿನಿಯೋಳ್-ಆ ಜಿಲುಕಿಯಾದ ಸುನಂವಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಯಕೆ ಕೈಗೂಡುವುದಕ್ಕೆ, ಅವಕಾಶಂ+ ಉಂಟು-ಅವಕಾಶವುಂಟು, ಅದು+ ಎಂತಪ್ಪೊಡೆ-ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ,

೧೫. ಮರುಳಿಗೆ ಧೂಪ ಎತ್ತುವಂತೆ ಸುವರ್ತನನು ಸುನಂವಿ ತನ್ನೊಡನೆ ಚಂಡಶಾಸನನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಳೆಂದು ದೊರೆಗೆ ನುಡಿದನು.

ನಯವಿಂ-ವಿನಯವಿಂವ, ಆ ಕೋಕಿಳ (ಕೋಗಿಲೆ)ನಾದೆ-ಕೋಗಿಲೆ ಯಂತೆ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳ ಆ ಸುನಂದೆ, ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು, ನಿಮ್ಮ, ಆರ ಸರ್(ರು), ಏಂಕಾರಣಂ- ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರ್ ? ಇಲ್ಲಿಯ, ಕಾರ್ಯಾಂತರಂ-ಕೆಲಸದ ವಿಶೇಷವಾದರೂ, ಏಂ-ಏನು ? ಪ್ರಯಾಣದಿನಂ-ನೀವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವ ದಿನವಾದರೂ, ಇನ್ನೆಂದು ? ಎಂದು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ನಾನಾಪ್ರಶ್ನೆ ಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಾಂ-ತಾನು- ಪೆತ್ತ-ತನ್ನನ್ನು ಪಡೆದ, ಶಂದೆಯ ಮಿತ್ರಂಗೆ ಕೆಳೆಯನಿಗೆ, ಒಡ(ನೆ)ವು(ಪು>ಹು)ಟ್ಟದ, ಅಣ್ಣನ, ಸಹಾ

ಯಂಗಿ-ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಬಂದವನಿಗೆ, ಅಡುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುವ ವಳ ಹಾಗೆ, ಎನ್ನಯ- ನನ್ನ, ಕೂಡೆ-ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ಅಡಿದಳ್-ನುಡಿದಳು. ಇಂತು+ಇದು-ಅವಳು ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದುದು, ಏನ್ ಅಳಿವೊ ಏನು ಅವಳು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಆಸೆಯಿಂದ ತೋಡಿಕೊಂಡಳೋ, ಮೇಣ್ ಇಲ್ಲವೆ, ನಿರ್ಮೋಹವೋ ಯಾವ ಆಸೆಯನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಸಹಜವಾಗಿ ನುಡಿದಳೋ, ಭಾವಿಸಾ-ಯೋಚನೆಮಾಡಯ್ಯ.

ಇಂಪಾದನುಡಿಯುಳ್ಳ ಸುನಂವೆ ನನ್ನೊಡನೆ ನಿನ್ನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಈರೀತಿ ನುಡಿದಳು. 'ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಕಾರಣವೇನು? ಇಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವಿಶೇಷವೇನಾದರೂ ಉಂಟೇ? ಇಲ್ಲಿಂದ ನೀವು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ ದಿನವಾದರೂ ಎಂದು?' ಹೀಗೆಂದು ಆಕೆ ನನ್ನೊಡನೆ ತಾನು ಹೆತ್ತತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಿತನೊಡನೆ, ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಬಂದವನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಂತೆ ನುಡಿದಳು. ಅವಳು ಈ ರೀತಿ ನನ್ನೊಡನೆ ನುಡಿದುದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಶೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೋ ಇಲ್ಲವೆ ಯಾವ ಆಶೆಯನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಸಹಜವಾಗಿ ನುಡಿದಳೋ ನೀನೇ ಯೋಚಿಸಯ್ಯಾ !'

ವಚನ || ಎಂಬುವಂ-ಸುದರ್ಶನನು ಈ ರೀತಿ ನುಡಿಯಲು, ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುದರ್ಶನನ ಮಾತನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯೇನಂಬದೆ, ಅರಸನ್-ರಾಜನಾದ ಚಂಡಶಾಸನನು, ಆ ಕೃತ್ಯೋಪಚಾರಮನ್-ಆ ಸುನಂದ ಅಡಿದ ಉಪಚಾರವ ಮಾತುಗಳನ್ನು, ಒಲವೆಂದು-ಪ್ರೇಮವೆಂದು, ಎಂತು ಹೇಗಿತಾನೆ, ಕೈಕೊಳಲ್-ಸ್ವೀಕರಿಸಲು, ಬಂದವುದು-ಬರುವುದು?

೧೬. ಸುನಂವೆ ನನಗೆ ದಕ್ಕಳೆಂದು ಚಂಡಶಾಸನನು ನುಡಿಯಲು, ಸುದರ್ಶನನು ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿದನು.

ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಮವಿರಾಕ್ಷಿ ಆ ಚೆಲುವೆ, ತನ್ನ ಇನಿಯನ್-ಪ್ರಿಯನು, ಇದ್ದವೊಲೆ ಇದ್ದಹಾಗೆಯೇ, ಎ(ನ)ನ್ನ+ಒಡನೆ(ಕೂಡಲು), ಆಸೆಗೆ ಯ್ಯಳ್-ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ (ನಸುಷೇಣನ) ಕೋಮಲ-ಜೆಲುವಾದ ಗಾತ್ರಮಂ- ದೇಹವನ್ನು, ಎಂದರೆ ವಸುಷೇಣನ ಅಂಗಸುಖವನ್ನು,

ಸವಿದ-ಅನುಭವಿಸಿದ, ಕಣ್ಣುಲಗಿ-ಚೆಲುವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ (ಮಲರ್-ಹೂವು), ಎನ್ನಯ-ನನ್ನ, ಗಂಡಗಾಡಿ-ಅತಿಶಯವಾದ ಚೆಲುವು, ಅಕೆಗೆ ಶೋಭಾವಹಂ+ಅಗದು - ಸೊಗಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದೊಡೆ ಚಂಡಶಾಸನನು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ, ಸಖಂ-ಕೆಳೆಯನಾದ ಸುದರ್-ನನು, ನೃಪ-ಅರಸನೆ, ನೀಂಬರೆ-ನೀನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಬರಲು, ಮಾಣ್ಣು-ನಿರಾಕರಿಸತಕ್ಕ, ಅಡ್ಡಿಮಾಡುವ ಜೋಡೆಯರ್-ಜಾರೆಯರು, ಉಂಟೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಕಾಮನ, ತೋಳೊಳ್.+ಇದರ್-ತೋಳಿನಲ್ಲಿರುವ, ರತಿ-ರತಿಯು, ಶಂಭುಕುಮಾನುಮಂ-ಈಶ್ವರನ ಮಗನನ್ನೂ ಕೂಡ, (ಗಣೇಶ ಮತ್ತು ಷಣ್ಮುಖರು ಈಶ್ವರನ ಮಕ್ಕಳು. ಗಣೇಶನಿಗೆ ಆನೆಯ ಮುಖ, ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ಆರು ಮುಖಗಳು. ಇಂತಹವರನ್ನು ರತಿ ಪ್ರೀತಿ ಸುವಳೆಂದು ಈ ವಾಕ್ಯದ ಭಾವವಿರಬಹುದೆ?) ಬರುಂಟೆಳೇ-ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಲಲ್ಲಿ ಮಾಡಳೆ?

“ಆ ಚೆಲುವೆಯು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನು ಇದ್ದಂತೆ ನನ್ನ ಅಂಗ ಸಂಗವನ್ನು ಬಯಸಳು. ಹೆಚ್ಚೇನು? ವಸುಷೇಣನ ಮನೋಹರವಾದ ದೇಹದ ಸವಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಅಕೆಯ ಚೆಲುವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ನನ್ನದೇಹದ ಸೊಗಸು ಒಪ್ಪದು” ಚಂಡಶಾಸನನು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿಯಲು ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಸುದರ್ಶನನು ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು-
“ಎಲೆ ಅರಸೆ, ನೀನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸವಿಸಾಕೆ ಬರಲು ಅದನ್ನು ಜಾರೆಯರು ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ಕಾಮನ ತೋಳಿನಲ್ಲಿರುವ ರತಿ ಶಂಭುಕುಮಾರನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಲಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ವಚನ || ಅಲ್ಲದೆಯುಂ ಮೇಲಾಗಿ ಇದಲ್ಲದೆ, ದೇವ-ಸ್ವಾಮಿ, ನೀನುಂ ನೀನು ಮತ್ತು ಆತನುಂ ಅವಳ ಗಂಡನಾದ ವಸುಷೇಣನೂ, ಅರೋಗಿಸಿ ಉಟವಾದಿ, ಕೈಘಟ್ಟಿಯಂಗೊ(ಕೊ)ಳುತುಂ ಶ್ರೀ ಗಂಧವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ, ಏಕ ಒಂವೇ, ಮರಾಳ-ಹಂಸವ ಪುಕ್ಕದ ತೂಳ-ಹತ್ತಿಯ ತಲ್ಪ-ಹಾಸಿಗೆಯ, ಆಸನದೊಳ್ ಪೀಠದಲ್ಲಿ, ಪರಸ್ಪರಂ-ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸುಖಸಂಭಾವಣಾವಿಶೇಷದಿಂ - ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಇದ್ದಲ್ಲಿ-ಇರುವಾಗ, ನಿನ್ನ, ಪೆಂಗೆ-ಹಿಂದೆ, ಕುಳ್ಳಿದರ್-ಕುಳಿ

ತಿದ್ದ, ಎ(ನ)ನ್ನ, ಕಣ್ಣೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ, ತೆರಿಪು + ಅದುದು ಅವಕಾಶ ವಾಯಿತು. ಆಗ ಆ ಸರೋಜನಯನಿ-ಕಮಲದಂತೆ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಆಕೆ, ವಿನೋದ ವಿಲಾಸದ ಅಭಿನಯದೊಳ್ + ಇರ್ದು ನಟನೆಮಾಡುತ್ತ,

೧೭. ಸುನಂದೆ ಶೃಂಗಾರಜೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿದಳು.

ಮನಮಂ-ಸುನಂದೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮುಂದೆ + ಇಟ್ಟು ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿ, ಮಾತಂ-ತಾನು ಆಡುವ ಮಾತನ್ನು, ಮನದ ಕೊಳೆಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಕಂಡೂತಿ + ಆದಂತಿದೆ-ನವೆಯಾದಂತೆ, ಅಲಿಂಗನದ ಅಪ್ಪುಗೆಯ ಇಂಪಂ-ಸೊಗಸನ್ನು, ಚುಂಬನ + ಅಸ್ವಾದನ ಮುತ್ತಿನ ಸವಿಯ, ಸುಖಮುಮನ್ ಸುಖವನ್ನು, ಅಂತಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟ + ಅಂಗಸಂಪಾದನಮಂ-ತನ್ನ ದೇಹ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ದೇಹ ದೊಡನೆ ಸೇರುವ ರೀತಿಯನ್ನು, ಮೇಲ್ಪಾ(ಪಾ)ಯ್ಪು-ತಾನಾಗಿಯೇ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಮಾಡಲ್(ಲು), ತವಕಿಪ-ಆತುರಗೊಳ್ಳತಕ್ಕ, ನವಭಾವಾತಿ ರೇಕಂಗಳಿಂ-ಹೊಸಹೊಸ ಭಾವಾತಿಶಯಗಳಿಂದ, ಕಾಮಿನಿ-ಆ ಹೆಣ್ಣು (ಕಾಮಿನಿ ಎಂಬ ಪದ ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ!) ಗಂಡನ, ನೆವದಿಂ-ನೆಪದಿಂದ, ನಿನ್ನಂ-ನಿನ್ನನ್ನು, ನೋಡಿದಳ್(ಳು), ಅದಂ-ಆ ಸುನಂದೆಯ ಅಂಗಜೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು, ಆಗಳ್-ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ನೀವು ಕಂಡಿರಿಲ್ಲಕ್ಕುಂ-ನೀವು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

✓ ಸುನಂದೆ ಗಂಡನ ನೆವದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿದಳು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಳು. ✓ ನಂ ಮಾದಂತೆ ಅಪ್ಪುಗೆಯ ಸೊಗಸನ್ನು ಮುತ್ತಿನ ಸವಿಯ ಸುಖವನ್ನೂ, ನಿಮ್ಮ ಅಂಗದೊಡನೆ ಅವಳ ಅಂಗ ಸೇರತಕ್ಕ ರೀತಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಮೇಲೆಬಿದ್ದು ಮಾಡತಕ್ಕ ಹೊಸಹೊಸ ಭಾವಗಳ ಅಭಿನಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಆ ಶೃಂಗಾರಜೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ನೀವು ಆಗ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ.

ವಚನ || ಎಂದು ಸುದರ್ಶನನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಆಕೆ ಆ ಸುನಂದೆ, ತನ್ನ ವಲ್ಲಭಂಗೆ- ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ, ಅಭಿನವ-ಹೊಸ, ಪುರುಷ-ಮನುಷ್ಯನ ಎಂದರೆ ಸ್ನೇಹಿತನ, ಸಂಗೋಷ್ಠಿ + ಜೊತೆ, ಸಹವಾಸ,

ಸಮನಿಸಿ-ಉಂಟಾಗಿ, ನಿಜ + ಆತ್ಮವಲ್ಲಭನ-ತನ್ನ ಗಂಡನ, ಸುಖಾ + ಅನುಭವಕ್ರೀಡೆಗೆ-ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಕ್ರೀಡೆಗೆ, ಎಡೆವ(ಪ) ಡೆಯದೆ- ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ, ಸಿಡಿಮಿಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರ್ಪ-ಕೋಪ ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ("ಗುರ್" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ), ಭಾವಮನ್-ಭಾವವನ್ನು, ಆ ಏನಯದಾಳಿಯಂ-ಆ ಸೇವಕನು, ಮತಿಗೆ-ಚಂಡಶಾಸನನ ಬುದ್ಧಿಗೆ, ಪ(ಹ)ತ್ತಿಸುವಂತೆ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿಸುವಂತೆ, ನುಡಿದು-ಹೇಳಿ, ಮನದ-ಚಂಡಶಾಸನನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರತಕ್ಕ, ಪಿಶಾಚಕ್ಕೆ-ಕಾಮವೆಂಬ ಪಿಶಾಚಿಗೆ, ವಚನ ರಚನಾ ಧೂಪಮಂ- ಮಾತಿನ ಧೂಪವನ್ನೂ- ತೋಷಾ(ರಿ, ಖರಹ ವಿಕಾರಮಂ-ಕಾಮ ವಿಕಾರವನ್ನು, ಕೆಳರ್ಚಿ-ಕೆರಳಿಸಿ, ನಿನ್ನೊಳ್- ನಿನ್ನಲ್ಲಿ, ಆಕೆಯಂ ಆ ಸುನಂದೆಯನ್ನು, ಕೂಡುವ-ಸೇರಿಸುವ, ಉಪಾಯಮನ್-ಉಪಾಯವನ್ನು, ಈಗಕೆ-ಈಕ್ಷಣವೆ, ಮಾಡಿ ದಪೆನ್-ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಸುದರ್ಶನನು ಪೋ(ಹೋ)ಗಿ, ಬಲಿಕಂ-ಅನರಂತ, ಆ ಧೂತಂ- ಕಪತಿ, ಅದುತ್ತುಂ+ಇದಂ - ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದನು. ಇತ್ತ-ಈಕಡೆ, ವಿರಹಾರ್ಥಂ-ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ, ಬಾಡುತ್ತಂ + ಇದಂ-ಬಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರಲು ಒರ್ವೆ- ಒಂದುಬಾರಿ, ದೀವರ-ಸಾಕಿದ ಮೃಗಗಂಧ, ಬೇಂಟೆಯಂ-ಬೇಟೆಯನ್ನು ನೋಡಲ್(ಲು), ಬಯಸಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಪೊಅಮಟ್ಟು-ಹೊರಟು ವಸುಷೇಣಂ-ವಸುಷೇಣನು.

೧೮. ವಸುಷೇಣನು ಒಂದುಬಾರಿ ಚಂಡಶಾಸನನೊಡನೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟನು.

ಪರಿಮಿತ-ಮಿತವಾದ, ನಾಜಿ-ಕುದುರೆ, ವಾರಣ-ಆನೆ, ಪದಾತಿ-ಕಾಲಾಳು, ವರೂಢ-ರಥ ಇವುಗಳೆ ಕದಂಬ - ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ, ಕಾಮಿನೀ-ಹೆಂಗಸರು, ಪರಿಚಿತ-ತಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದ, ರಾಜಪುತ್ರ-ಅರಸುಕುಮಾರರ, ನಿಚಯಂ-ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ, ಧರಣೀಪತಿ - ದೊರೆಯಾದ ವಸುಷೇಣನು, ಚಂಡಶಾಸನಂ ಬೆರಸು-ಚಂಡಶಾಸನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ವನಾಂತದೊಳ್-ಕಾಡನಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ತೆರೆಯ-ಮರೆಯ ತೋಪಿನ-ಉದ್ಯಾನದ, ಸೋಹಿನ-ಹೆಜ್ಜೆಯಗುರುತಿನ, ನೀರ-ನೀರಿನ,

ಬೇಟೆಯ-ಬೇಟೆಯ, ಉರ್ವರೆಗಳಂ-ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು, ಈಕ್ಷಿಸುತ್ತೆ-
ನೋಡುತ್ತ, ಬರೆ-ಬರಬಾಗಿ, ಮುಂತಣ-ಮುಂದಿದ್ದ, ಚೂತನನ-
ಮಾವಿನ ತೋಪಿನ, ಅಂತರಾಳದೊಳ್-ನಡುವೆ,

೧೯. ಅಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಯೊಂದು ಇವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು.

ಬಿರಿದ+ಎರ್ದೆ-ಬಿರಿದು ಹೋದ ಎದೆ ಎಂದರೆ ವೇಗವಾಗಿ
ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಎದೆ, ಬಿಟ್ಟಬಾಯ್, ಅರ್ವ-ಅರಳ
ತ್ತಿರುವ, ನಾಸಿಕೆ-ಮೂಗು, ಪತ್ತಿದ-ಅಂಟಿದ, ಕತ್ತು, ಸುತ್ತಿ-ದುಂಡಾಗಿ,
ಕವ್ವರಿಸುವ-ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಬೀರುವ, ದಿಟ್ಟ-ದೃಷ್ಟಿ (ಸಂ), ಕೆತ್ತುವ-
ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ, ಒಡಲ್-ದೇಹ, ಎತ್ತಿದ, ಕಂಠಂ-ಕತ್ತು, ಎಲ್ಲ-
ಜೋತಾಡುವ, ಕಣಂ-ಕಿವಿ, ಉಬ್ಬರಿಸುವ ಉಬ್ಬುತ್ತಿರುವ, ಮೆಯ್
ನವಿರ್ - ರೋಮಾಂಚ, ಪನಿವ - ಬೆವರುವ, ಮುಂಬ(ಪ)ದನ್ - ಮುಂ
ದಿನ ಪಾದ, ಒಪ್ಪಿರೆ-ಶೋಭಿಸಲು, ದೀವದೊಳ್-ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ, ಮರಲ್ತ-
ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಎರಲೆಯ ಜಿಂಕೆಯ, ಭಾವಂ-ಭಾವವು, ಆ ನೃಪೇಂದ್ರನ-
ದೊರೆಯಾದ ಚಂಡಶಾಸನನ, ಅಚ್ಚಿಗೆ-ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಅಚ್ಚರಿಯಂ-(ಸಂ)
ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು, ಒಡರ್ಪಿದುದು-ಉಂಟುಮಾಡಿತು.

ವಸುಷೇಣನು ಮಿತಿಯಾದ ಕುದುರೆ ಅನೇ ಕಾಲಾಳು ರಥ ಇವು
ಗಳೆಂದಲೂ, ಕ್ರಿಯರ ರಾಜಕುಮಾರರ ಸಮೂಹವಿಂದಲೂ ಸೇರಿ
ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕಾಡನಡುವೆ ತೋಪಿನ ಸೋಪಿನ
ನೀರಿನ ಬೇಟೆಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಬರಲು ಮುಂದಿದ್ದ
ಮಾವಿನ ತೋಪಿನ ನಡುವೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಎದೆ ಬಿಟ್ಟಬಾಯಿ
ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಮೂಗು ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಗೋಣು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು
ಬೀರುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ದೇಹ ಎತ್ತಿದ ಕತ್ತು
ಜೋತಾಡುವ ಕಿವಿ ಉಬ್ಬಿದ ಪುಳಕಗಳು ಬೆವರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಬೇಟೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದ
ಜಿಂಕೆಯ ಭಾವ ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು
ಮಾಡಿತು.

ವಚನ|| ಅದಂ-ಆ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು, ಕಂಡು, ಚಂಡಶಾಸನನ್(ನು), ಅಂತರ್ಗತದೊಳ್-ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಇಂತು + ಎಂದಂ-ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು.

೨೦. ಚಂಡಶಾಸನನು ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆ ಜಿಂಕೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಹರಿಣೀಲೋಚನೆ. ಚಿಂಕೆಯಂತೆ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಆ ಸುನಂದೆ, ದೀವಂ-ಬೇಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸೆಳೆಯಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪ್ರಾಣಿ, ಆಂ-ನಾನು, ಹರಿಣನೆಂ-ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಜಿಂಕೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. (ಹರಿಣ ಎಂಬ ನಾಮ ಪದದ ಮೇಲೆ 'ಎಂ' ಎಂಬ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿ ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.) ಈ ಬೀಡು-ಈ ಬಿಡಾರ, ಇದು ವೇರ್ಗಾಡು-ಈ ದೊಡ್ಡ ಕಾಡು (ಸಿರಿದು + ಕಾಡು.) ಬಿಣ್ ಪರಿಗಳ್-ಈ ದೊಡ್ಡ ಬಲೆಗಳು, ನನ್ನ ಕತ್ತಿಗೆ ಉರುಲಾಗಿರುವ ನೇಣ್ ಪರಿಗಳ್-ಹಗ್ಗದ ಬಲೆಗಳು. ಶಂಬರಾರಂ-ಮನ್ಮಥನು, ಶಬರಂ-ಬೇಡ. ಪುಲ್ಲಂಬು-ಅವನಬಾಣ, ಕೆಲ್ಲಂಬು-ಹರಿತವಾದ ಬಾಣ. ಮದ್ ವಿರಹಾವಸ್ಥಿತಿ-ಈ ನನ್ನ-ವಿರಹದ ಸ್ಥಿತಿ, ಗೋರಿಗೆ-ಮೋಸದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ, ಓರೆಗೆ-ಸಮಾನ, ಎನಿಪ್ಪಂತೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ, ಆದುದು. ಎಂತಾಗಿಯುಂ-ಹೇಗೆ ಆದರೂ, ನೆರೆಯಲ್ ತೀರದು-ಅವಳೊಡನೆ ಸೇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗೋರಿ-ಈ ಆಕರ್ಷಣೆ ಸಾಯದು + ಎನವೇ (ಬೇ)ಡ, ಮುಗಿಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಡ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ನೋವೆ-ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂಕಟವೇ ನನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಾವಲ್ಲವೆ-ಸಾವಿಗೆ ಸಮನಲ್ಲವೆ ?

ಈ ಸುನಂದೆಯೇ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸೆಳೆಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿ. ನಾನೇ ಬೇಟೆಯಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಆ ಜಿಂಕೆ. ಈ ದೊಡ್ಡ ಕಾಡೇ ಬೀಡು. ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ದೊಡ್ಡ ಬಲೆಗಳೇ ನನ್ನ ಕತ್ತಿಗೆ ಉರುಲಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವ ಹಗ್ಗದ ಬಲೆಗಳು. ಮನ್ಮಥನೇ ಬೇಡ, ಅವನ ಹೂಬಾಣವೇ ನನ್ನ ಎದೆಗೆ ಒಡ್ಡಿರುವ ಹರಿತವಾದ ಬಾಣ. ನನ್ನ ವಿರಹದ ಸ್ಥಿತಿ ನನ್ನನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಮನಾಯಿತು. ಏನೇ ಆದರೂ

ಸುನಂದೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಮೋಸದ ಅಕರ್ಷಣೆ ಮುಗಿಯಿತು ಎನ್ನಬೇಡ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ನಾನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂಕಟವೇ ನನ್ನಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಾವಲ್ಲವೆ ?

ವಚನ || ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡು ಚಂಡಶಾಸನನು, ಆ ವಿನೋದಮಂ-ಅ ಬೇಟೆಯ ವಿನೋದವನ್ನು, ನೀಡುಂ-ಬಹುಕಾಲ, ನೋಡಿ, ಪೊಗಟ್ಟು-ಹೊಗಳಿ, ಪೋವುದುಂ-ಹೋಗಲು, ಅರಸಂ-ದೊರೆಯಾದ ವಸುಷೇಣನು “ ಅರಸಿವೆ(ಬೆ)ರಸು -ರಾಣಿಯಾದ ಸುನಂದೆಯೊಡನೆ, ಬೋನಮಂ-ಊಟವನ್ನು (ಭೋಜನ. ಸಂ), ನಂದನವನಕ್ಕೆ- ಉದ್ಯಾನವನಕ್ಕೆ, ಬರವೇ(ಪೇ)ಲಿ-ಬರುವಂತೆ ಹೇಳು” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ, ಸೂಟಾಯ್ತರಂ-ದೂತರನ್ನು, ಅರಮನೆಗೆ ಕಟುಪಿ-ಕಳುಹಿಸಿ, ಕಾಪುಗಾಡಿನೋಳ್ -ಬೇಟೆಯ ಮೃಗವನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಸೋಹಿನ ಬೇಂಟೆಯ, ಬಿನದದಿಂ-ವಿನೋದವೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಈರ್ವರ-ಇಬ್ಬರ, ರಥಮುಂ-ರಥಗಳು, ಬೇಲಿವೇಜಾದಲ್ಲಿ (ಬೇ)-ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಲು, ಚಂಡಶಾಸನಂ-ಚಂಡಶಾಸನನು, ವಸುಷೇಣನ, ಅರಸಿ-ರಾಣಿ, ಬರ್ಪ-ಬರುವ, ಬಟ್ಟಿ(ವರ್ತು, ಸಂ)ಯ+ಅತ್ತನೆ-ದಾರಿಯ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೆ, ಸಾರ್ದುಕೊಂಡು+ಇರ್ಪಿನಂ-ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಲಾಗಿ, ಇತ್ತ ಪರಿಮಿತ-ಮಿತಿಯುಳ್ಳ ಅಂಗರಕ್ಷಕ(ರಿಂದ)ಪರೀತೆಯುಂ-ಸುತ್ತುವರಿದವಳೂ, ಪರಿಧಾವತ್-ಮುಂದೆ ಓಡುತ್ತಿರುವ, ಕತಿಪಯ-ಕೆಲವರೇ ಆದ, ಚೇಟಿಕಾ ಚೇಟಿಯರ, ಪುರೋಭಾಗಿಯುಂ-ಮುಂಭಾಗವುಳ್ಳವಳೂ (ಎಂದರೆ ಚೇಟಿಯರು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಭಾವ.) ದೋಲಾದಂಡಿಕೋಭಯಭಾಗ-ಡೋಲಿಯ ಎರಡು ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದವರೊಡನೆ, ಸಂಭಾಷಿತ-ಮಾತನಾಡತಕ್ಕ, ಸಹಚರಿಯುಗಳೆಯುಂ-ಇಬ್ಬರುಸಖಿಯರೊಡಗೂಡಿದವಳೂ, ಆಗ, ನಿಜವಲ್ಲಭಂ-ತನ್ನ ಗಂಡನು, ಅಟ್ಟಿದ-ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ, ಬಟುಗೆ-ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ, ಬರುತ್ತುಂ+ಇರ್ದ-ಬರುತ್ತಿದ್ದ, ಸುನಂದಾದೇವಿಯುಂ- ಸುನಂದಾದೇವಿಯನ್ನು ಚಂಡಶಾಸನನು ಕಂಡು.

೨೧. ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಅಟ್ಟಿಬಂದನು.

ಕಡೆಗಣ್ಣುಳ್ಳಕಣ್ಣು-ಕಡೆಯ ದೃಷ್ಟಿ, ಪರಿದೆಯಿದ್ದೊರ ಹರಿದು, ಮತ್ತೆ, ಮನಂ-ಮನಸ್ಸು, ಅಂಗ+ಉಪಾಂಗ ಸಂಗಕ್ಕೆ ಸುನಂದೆಯೊಡನೆ ಕೂಡುವುದಕ್ಕೆ, ದಾಟುಡೆ - ದಾಳಿಮಾಡಲು, ಕಾಯ್ತು - ತಾಪಗೊಂಡ, ಅಳ್ಳೆದೇ ಹೆದರಿದ ಮನಸ್ಸು, ಗೂಡುವಾ(ಪಾ)ಯೆ-ಒಟ್ಟಾಗಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗಲು, ಪಿರಿದೊಂದು-ಹೆಚ್ಚಾದ ಒಂದು, ಔತ್ಸುಕ್ಯದಿಂದ ಕುತೂಹಲದಿಂದ, ಕಂಠದೊಳ್-ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಮಿಡುಕು-ದುಃಖರ ಅತಿಶಯ, ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ-ಹೊರಹೊರಡುತ್ತಿರಲು. ಮೇಲ್ವಾ(ಪಾ)ಯ್ತು-ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ತು, ಭರೆದಿಂದ-ವೇಗವಾಗಿ, ನಲ್ಲಳ-ಪ್ರಿಯಳ, ಆದೋಳದಿಂದ-ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಿಂದ ಕಡುಕಯ್ಯಂ - ಆ ವೀರನು, ತೆಗೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ರಥದೊಳ್(ದಲ್ಲಿ) ಮನೋವೇಗದಿಂದ-ಮನಸ್ಸಿನವೇಗದಿಂದ, ಬಂದಂ ಬಂದನು.

ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಡೆಗಣ್ಣುಗಳು ಸುನಂದೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹರಿದವು. ಮನಸ್ಸು ಅವಳ ಅಂಗಸಂಗಕ್ಕೆ ದಾಳಿಟ್ಟಿತು. ಕಾಯ್ತು ಎದೆ ಗೂಡುವಾಯಿತು. ಔತ್ಸುಕ್ಯದಿಂದ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಮಿಡುಕುಂಟಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನು ಸುನಂದೆಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ತು ಮನೋವೇಗದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕರೆದುದು.

ವಚನ || ಕ ರು ಳ ಕ ತ್ತ ರಿ-ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸತಕ್ಕವನು, ನಂಟರ ಮಾರಿ-ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಮೃತ್ಯು, ತುತ್ತು ಮಿಂಚಿದೊಡೆ-ಸುಖವಾದ ಊಟ ದೊರಕಲು(?), ಒಡನುಂಡು ವಸುಷೇಣನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ತೊಡೆ, ಮಿಂಚಿದೊಡೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಆಖಳಂ ಆ ದುಷ್ಟನು, ಅಂತು ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಪಿಡಿದು+ಒಯ್ಯಾಗಳ್-ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ, ಉರಗಂ ಪಿಡಿದಂತೆ-ಹಾವು ಹಿಡಿದಹಾಗೆ, ಬೆದಲು-ಹೆದರಿ, ಪಾವುಪಿಡಿದಂತೆ-ಹಾವುಕಚ್ಚಿದಂತೆ, ಒದಲು(ರಿ), ಕಡುಜರಂ ಕಟ್ಟುಜೀರಿಗೆಹುಳ, ಪತ್ತಿದಂತೆ-ಹತ್ತಿದ ಹಾಗೆ ಎಂದರೆ ಕಡಿದಂತೆ, ಠಕ್ಕು-ನೋಸ, ಪತ್ತಿದಂತೆ-ಅಮರಿದ ಹಾಗೆ, ಮತಿಗೆಟ್ಟು-ಬುದ್ಧಿಕೆಟ್ಟು ; ಸಿಡಿಲ್(ಲು) ಪೊ(ಹೊ)ಡಿದಂತೆ, ಹಮ್ಮ ಧಮ್ಮಂ ಭೋ(ಪೋ)ಗಿ - ಮೂರ್ಛಹೋಗಿ, ಸುನಂದೆಯಾಗಿಯು-ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅಸುನಂದೆ-ಪ್ರಾಣವು ನಂದಿದಂತಾಗಲು, ಕಿಱ್ಱಾಡು-ಸ್ವಲ್ಪ,

ಬೇಗದಿಂ-ವೇಗದಿಂದ, ಬಲಿಕ್ಕೇ-ಅನಂತರ, ಕಾಮನ ಕಾಂಡದಿಂದ, ಖಂಡಿತ-ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋದ, ಹೃದಯಂ-ಹೃದಯವುಳ್ಳ, ವಿಶ್ವಾಸ-ವಸುಷೇಣನು ತನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟದ್ದ ನಂಬಿಕೆಗೆ, ಘಾತಕಂ-ಘಾತಕವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ, ಚಂಡಶಾಸನಂ ಚಂಡಶಾಸನನು, ಕಾತರತೆಯಿಂ-ಕಾತರತೆಯಿಂದ, ಪಡಿದುದಂ-ಹಿಡಿದುದನ್ನು, ಅಱಿದು-ತಿಳಿದು,

೨೨. ಈ ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಆಕೆ ಗೋಳಿಟ್ಟುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾವಣನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸೀತೆ ಗೋಳಾಡಿದುದು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೆ? ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ನಾಗಚಂದ್ರನ ವಾಣಿಯ ಘೋಷ ನಮ್ಮ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಪಂಪರಾಮಾಯಣದ ಸೀತಾಪಹರಣದ ಭಾಗ ದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ.

ಇನನಂ ವಂಚಿಸಿ-ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಮೋಸಮಾಡಿ, ಅವಂ+ಚಂಡಶಾಸನನ್-ಆ ಚಂಡಶಾಸನನು, ಇಂದು-ಈಗ, ಎನ್ನ-ನನ್ನ, ನಾಥನಂಗನೆಯ-ಗಂಡನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ, ಸುನಂದೆಯಂ-ಸುನಂದೆಯನ್ನು, ಕಳ್ಳೊಯ್ಯ ಪಂ-ಕದ್ದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಭಟರೂ ಪೀರರೂ ಅವರು ಅಣ್ಣಿಂ-ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ, ಅಡ್ಡೈಂ-ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿತಡೆಯಿರಿ. ಊರ-ಊರಿನ, ಮತ್ತು ನಾಡ-ನಾಡಿನ, ಜನಂ, ಜನರು, ಈ ಪೆಣ್ಣುಬು(ವು)ಯ್ಯಲಂ-ಹೆಣ್ಣಿನ ಹುಯ್ಯಲನ್ನು ಎಂದರೆ ಗೋಳನ್ನು, ಎಯ್ದಿಸಿ-ಮುಟ್ಟಿಸಿ. ಹಾ ವಸುಷೇಣನೃಪಾ, ಹಾ ನೃಪ (ರಲ್ಲಿ) ನೀಱ-ಚೆಲುವನೆ, ಎಂದು, ಅಬಲೆ-ಹೆಣ್ಣಾದ, ಆ ಸುನಂದೆ, ಬಾಯ್ವಿ(ಬಿ)ಟ್ಟು, ಅಱ್ತು-ಅತ್ತು, ಹುಯ್ಲಿದಳ್-ಗೋಳಿಟ್ಟಳು.

ಈ ಚಂಡಶಾಸನನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸುಭಟರೂ, ಪೀರರೂ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ಇವನನ್ನು ತಡೆಯಿರಿ. ನಾಡಿನ ಮತ್ತು ಊರಿನ ಜನರು 'ನನ್ನ' ಈ ಗೋಳನ್ನು ನನ್ನಗಂಡನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ. ಹಾ ವಸು

ಷೇಣನೃಪ, ಹಾ ನೃಪನೀರ ಎಂದು ಅಬಲೆಯಾದ ಸುನಂದೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು, ಅತ್ತು ಗೋಳಾಡಿದಳು.

೨೩. ಪರವೆ(ವೆ)ಣ್ಣೆ-ಪರಪ್ರೀಗಿ, ಆಟಿಸಿ-ಬಯಸಿ, ಕಳ್ಳ-ಕದ್ದ, ಕಾತ ರನನ್-ಪರಪ್ರೀಪಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾತರ(ಹೇಡಿ)ನಾದವನನ್ನು, ಅಯ್ಯೋ, ಆರುಂ-ಯಾರು, ಕಾಣರ್, (ರು). ಆರುಂ-ಯಾರು, ಈ ಅಯ್ಯೋಗ್ಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಇವನನ್ನು ಕಂಡು, ಕನಲ್ದ-ಕೋಪಗೊಂಡು, ಅಂದು ಇಕ್ಕರ್-ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಲ್ಲರಲ್ಲ! ಧರೆ-ಭೂಮಿ, ಇವನನ್ನು, ನುಂಗದೇ-ನುಂಗದೇನು? ದಿಗ್ವೀವಿಯರ್-ದಿಕ್ಕೇವಿಯರು, ನೊಣೆ ಯರೇ-ನುಂಗರೆ? ಗಿರಿಗಳ್-ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಇವನನ್ನು ತಿನ್ನವೇ-ಎನು ತಿನ್ನು ವುದಿಲ್ಲವೇ? ಬೆಂದೆನ್-ಹಾಳಾದೆನು; ಅನಾಥೆಯಾದೆನ್-ಅನಾಥೆಯಾ ದೆನು. ಎ(ನ)ನಗೆ, ಇನ್-ಇನ್ನು, ಆಸೆಆರ್-ದಿಕ್ಕಾರು? ಆರ್ಕಾವರ್- ಯಾರುತಾನೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತಾರೆ? ಆರ್ಶರಣ್-ಯಾರುತಾನೆ ರಕ್ಷಣೆ ಎಂದು ಆ ಕಳಕಂಠನಾದೆ-ಕೋಗಿಲೆಯ ಕಂಠದಂತೆ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳ ಸುನಂದೆ, ಬಸಿಜಂ-ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು, ಬಾರ್ ಎ ಟ್ಟಿ ನಂ-ಚರ್ಮಯೇಳುವಂತೆ, ಮೋದಿದಳು-ಗುದ್ದಿಕೊಂಡಳು.

ಪರಪ್ರೀಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಕದ್ದುಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಮಿ ಯನ್ನು ಯಾರೂ ಕಾಣರಲ್ಲ! ಅಯ್ಯೋ, ಕೋಪಗೊಂಡು ಇವನನ್ನು ಯಾರೂ ಕೊಂದಿಕ್ಕರಲ್ಲ! ಭೂಮಿ ಇವನನ್ನು ನುಂಗದೇ? ದಿಗ್ವೀವಿ ಯರು ಇವನನ್ನು ಕಬಳಿಸಬಾರದೆ? ಬೆಟ್ಟಗಳು ಇವನನ್ನು ತಿನ್ನವೇ? ನಾನು ಹಾಳಾದೆ. ನಾಥನಿದ್ದರೂ ಅನಾಥೆಯಾದೆ. ನನಗೆ ಇನ್ನಾರು ದಿಕ್ಕು? ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವರಾರು? ನನಗೆ ಯಾರೂ ತಾನೆ ಶರಣು ಎಂದು ಆ ಸುನಂದೆ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಚರ್ಮಯೇಳುವಂತೆ ಗುದ್ದಿಕೊಂಡಳು.

೨೪. ✓ ಸುನಂದೆ ಮತ್ತೆ ಚಂಡಶಾಸನವನ್ನು ಮೂದಲಿಸಿದಳು.

ಮುನಿಸು+ಉಂಟಾದೊಡೆ-ವಸುಷೇಣನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಮುಟ್ಟಿ-ಅವನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ, ಮೂದಲಿಸಿ(ಯುದ್ಧಪ್ರಾರಂಭ ವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ವೀರರು ಆಡುವ ವೀರಾಲಾಪಗಳಿಗೆ ಮೂದಲಿಕೆ

ಎಂದು ಹೆಸರು), ಬಲ್ವಿಂ-ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ, ನಿನ್ನ ಬಾಳ್-ನಿನ್ನ ಕತ್ತಿ, ಆತನ-ಆತನ ಕತ್ತಿಗೆ ತಗುಲಿ, ಆತನ ಬಾಳ್-ಆತನ ಕತ್ತಿ, ನಿನ್ನ, ಕಪಾ ಲದೊಳ್-ಕೆನ್ನೆಯಲ್ಲಿ, ಮುಱಿದು-ಮುರಿದುಹೋಗಿ, ಮುಂದೆ ಶತ್ರುವಿನ ಮುಂದೆ, ಎತ್ತರ್ ಪುದು ಬರತಕ್ಕದ್ದು, ಇನ್ನೊಪ್ಪುವ-ಶೋಭಿಸುವ, ಅತ್ತ ನಮುಂ-ಪರಾಕ್ರಮ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಗಂಡರ-ಶೂರರ, ಹಿಂದೆ-ಮರೆಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರೀಬಾಲೆಯಂ-ಹೆಂಗಸು ಹಾಗೂ ಬಾಲೆಯೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು, ಕಳ್ಳದು-ಕದ್ದೊಯ್ಯುವುದು, ಅರಿದೇ-ಅಸಾಧ್ಯವೇ? ಬೂತೆ-ಭೂತವೇ, ಪಾಟುಮನೆಯೋಳ್-ಹಾಳುಮನೆಯಲ್ಲಿ, ನಾಯ್-ನಾಯಿ, ಪೃತ ಭಾಂಡಮಂ-ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು, ತೆಗೆವನೋಲ್-ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂತೆ, ನನ್ನನ್ನು ಕಳ್ಳೊಯ್ಯುವುದು-ಕದ್ದು ಒಯ್ಯ ತಕ್ಕದ್ದು, ಅಳ್-ಶೂರರಿಗೆ, ಪಾಟಿಯೆ-ತಕ್ಕ ಕ್ರಮವೇ?

✓ನಿನಗೆ ವಸುಷೇಣನ ಮೇಲೆ ಕೋಪವುಂಟಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಮೂದಲಿಸಿ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕತ್ತಿ ಆತನ ಕತ್ತಿಯೊಡನೆ ಆತನ ಕತ್ತಿ ನಿನ್ನ ಕಪಾಲದಲ್ಲಿ ಮುರಿದು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗತಕ್ಕದ್ದು ಶೂರನಿಗೆ ಭೂಷಣ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಬಾಲೆಯೂ ಹೆಂಗಸೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ಶೂರನಾದ ನನ್ನ ಗಂಡನ ಹಿಂದೆ ಕದ್ದು ತರುವುದು ಏನು ದೊಡ್ಡದು? ಎಲೆ ಭೂತೆ, ಹಾಳುಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಿ ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ಯುವುದು ಶೂರನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಕ್ರಮವೇ? (ವಸುಷೇಣನಿಲ್ಲದ ಅರಮನೆ ಹಾಳುಮನೆ. ಸುನಂದೆ ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಯಸತಕ್ಕ ಚಂಡಶಾಸನ ನಾಯಿ. ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೂ ಬರತಕ್ಕ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಈ ವಿಧವಾದ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಬಂದು ಕಾವ್ಯದ ಸೊಗಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ.)

೨೫. ಶೂರರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಮಿಸಿ ಒಂದ ಹೆಣ್ಣನ್ನೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಯಸುವೆಯಾ ?

ಪರಸ್ತ್ರೀ, ಮನಂ-ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಇತ್ತು-ಕೊಟ್ಟು, ಮಾತನಾಡಿ ದಳು(ಳು), ಅನುವಿಸಿದಳು-ಅನುಸರಿಸಿದಳು, ಒಲ್ದ ಪಳು-ಒಲಿಯು ತಾಳೆ, ಎಂದೊಡಂ-ಎಂದರೂ, ಪೊ(ಹೊ)ಲೆಯಾ, ಕೇಳಾ(ಳು). ಪರಾಂ ಗನೆಗೆ-ಪರಸ್ತ್ರೀಗೆ, ಗಂಡರ್-ಶೂರರು, ಬಯಸುತ್ತಾರೆಯೇ? (ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತೃ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಪದ್ಯ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ). ಹಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮನಂ-ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಅಜಿಯದೆ-ತೀಯದೆ, ಎಳೆಯ ಮನಕೆ-ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಸವರುವೆ-ಈ ಕೆಟ್ಟಯೋಚನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆಯಾ?

✓ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಮನಸ್ಸು ಕೊಟ್ಟು ಮಾತನಾಡಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದಳೆಂದರೂ ಶೂರರು ಅವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಈ ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈ ಕೆಟ್ಟಯೋಚನೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸುವೆಯಾ?

ವಚನ|| ಎಂದು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ (ರೀತಿ)ವಾಗಿ, ಪ್ರಳಾಪ+ಆಕ್ರಂದನಂ-ಗೋಳುಟ್ಟು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಸುನಂದೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಸ್ಯಂದನಂ-ಚಂಡಶಾಸನನ ರಥ, ವೇಗದಿಂದ, ಊರಂ-ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು, ಸಾರಪ್ಪ ಸಾರಂ-ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರಂ+ಆಗಿ ದೂರವಾಗಿ, ಪೋತಪ್ಪಾಗಳ್-ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅವಂ-ಚಂಡಶಾಸನನು, ಸುರಮ್ಯ ವಿಷಯದ-ದೇಶದ, ಕಡೆಯ-ಗಡಿ ಪ್ರವೇಶದ, ಕಾಪಿಂಗಿ-ರಕ್ಷಣೆಗೆ, ವಸುಷೇಣನ್(ನು), ಇರಿಸಿದ-ಇಟ್ಟಿದ್ದ, ಪೆಸರ-ಹೆಸರು ಪಡೆದ, ಸಾಮಂತಂ-ಸಾಮಂತನಾದ, ಸಿಂಹ ಚೂಡಂ-ಸಿಂಹಚೂಡನೆಂಬುವವನು, ತನ್ನ, ಪೊಟಲ-ಪಟ್ಟಣದ, ಪೊಟಪೊಟಲ-ಹೊರಪ್ರದೇಶದ, ನಂದನ-ಉದ್ಯಾನದ, ಉಪಾಂತದ-ಸಮೀಪದ, ಗರುಡಿಯೊಳಗೆ, ಪಲಕೆಲಂಬರ್-ಹಲಕೆಲವರು, ಪಲಗಿವಿನ್ನಣಂಗಳೊಡನೆ-ಗುರಾಣಿ ಮುಂತಾದವುಗಳೊಡನೆ, ಕಾಮನ ಪರ್ವತದಂತೆ, ಮಾರಚಿತ್ರ, ಭಿತ್ತಿಯೊಳ್-ಮನ್ಮಥನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ ಗೊಡೆಯಲ್ಲಿ, ಪಿಡಿಯುತ್ತಂ-ಹಿಡಿಯುತ್ತ, ಇರ್ದ-ಇದ್ದ, ಕಡುಗಲಿ-ಶೂರನು, ಕೇಳ್ವ-ಸುನಂದೆಯ ಗೋಳಾಟವನ್ನು ಕೇಳಿ, ನರ-ಕಾಳಾಲು, ತುರಗ-ಕುದುರೆ, ಇವುಗಳ ಬಳ(ಲ)ದ, ನೆರಮನ್-ಸಹಾಯವನ್ನು, ಒಲ್ಲದೆ-ಬಯಸದೆ,

ಸೆರೆಗಿನೊಳಲ್ಲದೆ-ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದಲ್ಲದೆ, ಬೆರಗಿನೊಳ್ - ಅಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸಲ್ಲದೆ-ಸೇರದೆ, ಎಂದರೆ ಅಶ್ವರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ, ಕೈಯ-ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ, ಪಲಗೆಯೊಳಂ - ಗುರಾಣಿಯಲ್ಲಿ, ಕಟ್ಟಿದ-ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ, ಕಠಾರದೊಳಂ-ಕಠಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಪಿ(ಹಿ)ಡಿದ, ಕೂರಸಿಯೊಳಂ (ಕೂರ್+ಅಸಿ)-ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಎಯ್ವಿಸಿ-ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಪ(ಹ)ರಿದು, ಹರಿಣಿಯಂ-ಜಿಂಕೆಯನ್ನು, ಪಿ(ಹಿ)ಡಿದೊಯ್ವ-ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವ, ತರಕ್ಷುವಿನಂತೆ-ಹುಲಿಯಂತೆ, ತರುಣಿಯಂ ಪಿಡಿದುಯ್ವ-ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ, ಚಂಡ ಶಾಸನನಂ-ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ದೂರದೊಳ್(ದಲ್ಲಿ)ಕಂಡು, ಗಜಱಿ ಗರ್ಜಿಸಿ,

೨೬. ಸಿಂಹಚೂಡನು ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನುಡಿದನು. ಇತ್ತಿತ್ತಲ್-ಈಕಡೆ, ಇದಿರಾಗು, ಅಣ್ಣಣ್ಣ-ಪ್ರರಾಕ್ರಮವನ್ನುತೋರಿಸು. ರಥವಂ-ರಥವನ್ನು, ಇಱಿ(ಳಿ)ಇಱಿ(ಳಿ), ಕೈದುಕೊಳ್ ಕೈದು ಕೊಳ್-ಆಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸು ಧರಿಸು. ಪೋಗದಿರ್-ಓಡಿಹೋಗಬೇಡ. ಎನ್ನಂ ಕಂಡು-ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು, ಸುಭಟರ್-ವೀರರು, ಬೆನ್ನಂ ಕುಡು ವರೆ-ಬೆನ್ನನ್ನು ತೋರಿಸುವರೆ ? ಸಿಂಹಚೂಡಂಗೆ-ಸಿಂಹಚೂಡನಿಗೆ, ಮಾಱಿಱಿಡಿದ-ಎದುರಿಸಿದ, ವೀರರ್(ರು), ಮತ್ತೆ, ಜೀವಂ ಬೆರಸು, ಉಱಿದರಿಲ್ಲ-ಬದುಕಿದವರಿಲ್ಲ, ಎಂದು-ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದು, ಮುಟ್ಟಿದ್-ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದ, ಲೇಸಕ್ಕ-ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ, ಇದೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ. ಮೇಲ್ಬಿದು-ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಎನ್ನ-ನನ್ನ, ಬಾಹಾಪರಿಘದ-ಲಾಳವಿಂಡಿಗೆಯಂತಿರುವ ತೋಳಿನ, ಬಲೆಯೊಳ್(ಯಲ್ಲಿ), ಸತ್ತೆ-ಸತ್ತುಹೋದೆ,-ಇನ್ನೆಪೋ(ಪೋ)ಪೈ-ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ ?

ಇತ್ತಕಡೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಇದಿರಾಗು. ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರು. ರಥವನ್ನು ಇಳಿ. ಆಯುಧವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಓಡಿಹೋಗಬೇಡ. ಸುಭಟರಾದವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಬೆನ್ನನ್ನು ತೋರಿಸುವರೆ ? ಸಿಂಹಚೂಡನಿಗೆ ಪ್ರತಿಘಟಿಸಿದ ವೀರರು, ಮತ್ತೆ ಜೀವದೊಡನೆ ಉಳಿಯುವರೇ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು. ನನ್ನ

ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ನೀನು ನನ್ನ ಲಾಳವಿಂಡಿಗೆಯಂತಿರುವ ತೋಳಿನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತೆ. ಇನ್ನು ಎತ್ತ ಹೋಗುವೆ ?

ವಚನ|| ಎಂದು-ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, ಮುಟ್ಟು-ಮನಸ್ಸು ಮುಟ್ಟು ವಂತೆ, ಮೂದಲಿಸಿ-ಚುಚ್ಚು ಮಾತನ್ನಾಡಿ, ಕಟ್ಟಿದಿರ್ಗಿ (ಕಡಿದು+ಇದಿರ್) ವಂದು (ಬಂದು)-ನೇರವಾಗಿ ಚಂಡಶಾಸನನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಬಂಡು, ಮೆಟ್ಟಿ ತಲುಂಬಿದ-ತರುಬಿದ್ದ, ಅಡ್ಡಲಾದ, ಸಿಂಹಚೂಡನಂ-ಸಿಂಹ ಚೂಡನನ್ನು, ಸೂತದ್ವಿತಯನಾಗಿ-ಸಾರಥಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ, ಪೋಗು ತ್ತುಂ-ಹೋಗುತ್ತ, ಕಂಡು-ಸಿಂಹಚೂಡನನ್ನು ಕಂಡು, ತೇರಂ-ರಥ ವನ್ನು, ನಿಲಿಸಿ-ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಸಾರಥಿಯಂ-ಸಾರಥಿಯನ್ನು, ವಾರಿಜವದನೆಗೆ-ಕಮಲಮುಖಿಯಾದ ಸುನಂದೆಗೆ, ಕಾಪುವೇಲ್ವು-ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಎಂದರೆ ರಕ್ಷಣೆಗಿಟ್ಟು, ಕಿಟ್ಟು-ಹಿರಿದ, ಬಾಳೊಳಂ-ಕತ್ತಿಯೊಡನೆ, ಅತ್ತ-ಆ ಕಡೆ ಅಪರದೊಳಂ-ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ, ಅವನೀತಳಕ್ಕೆ-ಭೂಮಿಗೆ, ಲಂಘಿಸಿ-ಹಾರಿ, ಚಂಡಶಾಸನಂ(ನು) ಇಂತೆಂದಂ-ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು.

೨೭. ಚಂಡಶಾಸನನು ಸಿಂಹಚೂಡನನ್ನು ಮೂದಲಿಸಿದನು.

ಪೇರಾನೆಯ (ಪಿರಿದು+ಆನೆ)-ದೊಡ್ಡ ಆನೆಯು (ಇಲ್ಲಿ ಪೇರಾನೆಯು ಎಂದಿರಬೇಕು. ಪ್ರಥಮೆಗೆ ಷಷ್ಠಿ ಬಂದಿದೆ), ಕೈಯಿಡಿದ-ಸೊಂಡಲಿ ನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ, ಕರ್ಬನ್-ಕಬ್ಬನ್ನು, ವಾನರನ್-ಕಪಿ, ಏಂ ಸೆಳೆವುದೆ-ಏನು ಸೆಳೆಯುವುದೇನು ? ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಾಂ-ನಾನು, ಪಿಡಿದವಳಂ-ಹಿಡಿದವಳನ್ನು, ನೀನೆ, ಬಿಡಿಸುವೆಯಾ ? ಸಾಯದೆ ಪೋ-ಹೋಗು. ನಿನ್ನಿಂ-ನಿನ್ನಿಂದ, ನಿನ್ನ ಪತಿಗೆ-ನಿನ್ನ ಒಡೆಯನಾದ ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ಪುಯಲ್‌ಗಳ್-ಹುಯ್ಯಲು ಎಂದರೆ ಗೋಳಾಟ, ಅದೇಂ-ಏಕೆ ? (ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ)

ದೊಡ್ಡ ಆನೆ ಸೊಂಡಲಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಕಬ್ಬನ್ನು ಕಪಿ ಸೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೆ. ನಾನು ಹಿಡಿದವಳನ್ನು ನೀನು ಬಿಡಿಸುವೆಯಾ ? ಸಾಯದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ಪತಿಗಾಗಿ ನೀನೇಕೆ ಗೋಳಾಟ ಮಾಡುವೆ ?

ವಚನ|| ಎಂದ-ಎಂದು ಹೇಳಿದ, ನುಡಿಗೆ-ಮಾತಿಗೆ, ಕಳಕಳಿಸಿ ನಕ್ಕು ಸಿಂಹಚೂಡನ್(ನು), ಇಂತು-ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, ಎಂದಂ-ಹೇಳಿದನು.

೨೮. ವಸುಷೇಣನ್ಯಪನ-ವಸುಷೇಣನೆಂಬ ದೊರೆಯ, ಮುಂದಣ್ಣೆ-ಎದರಿನಲ್ಲಿ, ಸುನಂದಾದೇವಿವೆ(ಬೆ)ರಸು-ಸುನಂದಾದೇವಿಯನ್ನು ಒಡಗೊಂಡು, ನಿನ್ನಯ-ನಿನ್ನ, ನೆತ್ತರ್-ರಕ್ತ, ಬಸಿವ-ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ, ತಲೆ, ಕಾಣ್ಕೆಯಾಗಿರೆ-ದೊರೆಗೆ ಕೊಡುವ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಲು, ಈ ಸಿಂಹಚೂಡನ್(ನು), ಏಂ-ಏನು, ಪೋದಪನೇ-ಹೋಗುವನೇ? (ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನೇ ನನ್ನ ದೊರೆಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವ)

ನನ್ನ ಒಡೆಯನಾದ ವಸುಷೇಣನ ಎದರಿನಲ್ಲಿ ಸುನಂದಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ರಕ್ತ ಬಸಿಯುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸದೆ ಈ ಸಿಂಹಚೂಡನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬರಿಗಯ್ಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆಯೇ?

೨೯. ಸಿಂಹಚೂಡನು ತನ್ನ ಚುಚ್ಚಿಮಾತನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರವೆ(ವೆ)ಣ್ಣೆ-ಪರರ ಹೆಂಗಸಿಗೆ, ಆಟಸಿದೊಡೆ ಬಯಸಿದರೆ, ಧಸೆ-ಭೂಮಿ, ಆ ದುರ್ನಡತೆಯನ್ನು, ಪೊಪುವುದೆ-ಹೊರುತ್ತದೆಯೇ? ಈ ಸುನಂದೆಯನ್ನು, ಕಳ್ಳೊಯ್ಯು-ಕದ್ದೊಯ್ಯು, ಕೂಡಿ-ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ, ತಂದಯ್-ಕರೆದುತಂದೆ. ನಲ್-ಒಳ್ಳೆಯ, ಮಾನಸನಾದ-ಮನುಷ್ಯನಾದ, ನೀನು ಚಂಡಶಾಸನ (ಚಂಡ-ದುಷ್ಟರನ್ನು, ಶಾಸನ-ಶಿಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನು)ನೆಂಬ, ಪೆ(ವೆ)ಸರಂ-ಹೆಸರನ್ನು, ಚಂಡಾಲ-ಹೊಲೆಯ, ನೀರೂಳ್ ನೀರಿನಲ್ಲಿ, ಇಂತು-ಈ ರೀತಿಯ ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಅರ್ಧವರೇ-ಅದ್ದು ತ್ತಾರೆಯೇ?(ಅಲ್ಪ.ಧಾ. ಮುಳುಗು.)

ಪರಪ್ರಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದವನನ್ನು ಭೂಮಿ ಹೊರುವುದೇ? ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕದ್ದುತಂದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನಾದ ನೀನು ಚಂಡಶಾಸನನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದುವರೇನು?

ವಚನ || ಎನಲೊಡಂ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ, ಚಂಡಶಾಸನನ್ (ನು), ಇಂತು+ಎಂದಂ-ಈರೀತಿ ನುಡಿದನು.

೩೦. ಸಿಂಹಚೂಡನಿಗೆ ಚಂಡಶಾಸನನ ಮೂದಲೆ.

ನೀನ್(ನೂ), ಎ(ನ)ನಗೆ, ಬುದ್ಧಿವೆ(ಪೇ)ಟಲ್-ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಲು, ಇದೇನಪ್ಪೆ-ಅದೇನಾಗುವೆ, ಎಂದರೆ ಅದುನಿನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯಾ? ಬಾಳ-ಕತ್ತಿಯ, ಬಾಯೆ-ಬಾಯಿಂದ, ಪಲ್+ಕಡಿಸಿಕೊಳ್-ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ನೀನಾರ್ ನೀನು ಸಮರ್ಥನಾದೆ. ಒದುಕಿದ-ನನ್ನ ಕತ್ತಿಯಿಂದನೀನು ಬದುಕಿದ. ಬಟಿ (ಳಿ)ಕ, ಏನಾಪೊಡಂ+ಎನ್ನು-ಯಾವ ಮಾತುಗಳನ್ನಾದರೂ ಅಡು. ಮುನ್ನಂ-ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು, ನಿನ್ನ, ಆಯತಂ - ಯೋಗ್ಯತೆ ಶಾರ್ಯವು, ಆಗಾ-ಸಲ್ಲದು ಎಂದರೆ ಆಗದು.

ನೀನು ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಲು ಎಷ್ಟರವನು. ನನ್ನ ಕತ್ತಿಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಕ್ಕವನು ನೀನು. ನನ್ನಿಂದ ಬದುಕಿಹೋದಮೇಲೆ ಯಾವ ಶಾರ್ಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾದರೂ ಅಡು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ನಿನ್ನ ಈ ಯೋಗ್ಯತೆಬೀರುವ ಮಾತುಗಳು ಸಲ್ಲವು.

ವಚನ || ಎಂದು, ಒರ್ವರ್-ಒಬ್ಬರು, ಒರ್ವರಂ-ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು, ಮೂದಲಿಸಿ, ನುಡಿಯುತ್ತಂ (ತ್ತ), ಇರ್ವರುಂ-ಇಬ್ಬರೂ, ಭೂಮಾನದ-ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣದ ಭೂಮಿಯು, ಅಳವಿಯೋಳ್-ಹೋರಾಟಕ್ಕಾಗಿ, ಪರಿಯಲ್-ಹರಿದಾಡಲು, ಅನುಗೆಯ್ವಾಗಳ್-ಸಿದ್ಧವಾದಾಗ,

೩೧. ಅಂತು-ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅಕ್ಷಣದೊಳ್-ಅ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಬೆಳೆದ, ಅಡವಿಯೆ-ಕಾಡೇ; ಕಳನ್ ಅದುದು-ರಣರಂಗವಾಯ್ತು. ಆ ನಳಿನ(ಕಮಲ)ದ-ಕಮಲದ ದಳದಂತೆ, ಈಕ್ಷಣಿಯ-ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಸುನಂದೆಯ, ಚಿತ್ತಂ-ಮನಸ್ಸು, ಅರಸು+ಆಯ್ತು-ರಾಜನಂತಾಯಿತು. ಆಶಾ-ದಿಕ್ಕೆಂಬ, ಲಲನೆಯರೆ-ಪ್ರಿಯರೇ, ನೋಟುರ್-ನೋಟಕರು, ಅದರು. ಬಳಯುತರ್-ಶೂರರು, ಅರಸಂಕ+ಅದರ್-ಅರಸಂಕರಾದರು.(?)

ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಅಡವಿಯ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಾಯ್ತು. ಸುನಂದೆಯ ಮನಸ್ಸೇ ರಾಜನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ದಿಕ್ಕೆಂಬ ಪ್ರಿಯರೈ ನೋಟಕರಾದರು. ಶೂರರು ಅರಸಂಕವಾದರು.

ವಚನ || ಆಗಲ್-ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಒಡನೆವ(ಬ)ಂದು-ಜೊತೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು, ನೋಟ್ಟು-ಸಿಂಹಚೂಡಚಂಡಶಾಸನರ ಕದನವನ್ನು ನೋಡತಕ್ಕ, ನೋಟಕರ್(ರು), ತಮ್ಮೊಳ್-ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ, ಇಂತು+ ಎಂದರ್- ಈರೀತಿ ಆಡಿಕೊಂಡರು-

೩೨. ಇಳೆಯೊಳಗೆ-ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಬಗೆವೊಡೆ ಯೋಚಿಸಲಾಗಿ, ಸಿಂಹಚೂಡನು, ಫಲಕಾರಂ-ಸ್ವಾಮಿಯ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನೆನೆದು ಅದನ್ನು ತೀರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಫಲಕೊಡತಕ್ಕವನು. ಆದರೆ ಭೂತಳ ದೊಳ್-ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಚಂಡಶಾಸನಂ-ಚಂಡಶಾಸನನು, ಕೃತಘ್ನನ್-ಕೃತಘ್ನನು ಎಂದರೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆಯತಕ್ಕವನು. ಇವರ್-ಈ ಸಿಂಹಚೂಡ ಚಂಡಶಾಸನರು, ಅತಿಬಳರ್ - ಶೂರರು. ಇವರ್-ಈ ಇಬ್ಬರ, ಸೋಲ(ಲು), ಗೆಲ್ಲ-ಜಯ, ಅರಸನ-ವಸುಷೇ ಣನ, ಪುಣ್ಯಂ-ಪುಣ್ಯ.

ಸ್ವಲ್ಪಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಚೂಡನೇ ಉಪ ಕಾರಿ. ಚಂಡಶಾಸನನೇ ಕೃತಘ್ನ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಶೂರರು. ಇವರ ಸೋಲು ಗೆಲುವುಗಳು ದೊರೆಯ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ.

ವಚನ|| ಇತ್ತ-ಈಕಡೆ, ಸುನಂದೆ, ನಿಜ-ತನ್ನ, ಅಂತರ್ಗತವೊಳ್ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಇಂತು+ಎಂದಳ್-ಈ ರೀತಿಯೋಚಿಸಿದಳು.

೩೩. ಸುನಂದೆ ದಿಕಾಲ್ಪಕರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ನೇಸರ್-ಸೂರ್ಯದೇವ, ನೆಲನೇ ಭೂಮಿತಾಯಿ, ವ್ಯೋಮಮೆ -ಆಕಾಶನೇ, ವಾಯುದೇವ, ಈ ಸಿಂಹಚೂಡ ಭಟನಂ-ಭಟನನ್ನು ತಲೆಯಂ+ಕಾಯಿ-ರಕ್ಷಿಸು. ಈ ದ್ರೋಹನಂ-ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಿಯಾದ ಚಂಡ ಶಾಸನನನ್ನು, ಪೊಣರ್ಚಿ-ಒಟ್ಟಾಗಿಸೇರಿ, ಪೊ(ಹೊ)ಡೆದಿಕ್ಕಿ. ಸೆಟಿಯಿಂದಂ-ಚಂಡಶಾಸನನ ಈ ಬಂಧನದಿಂದ, ತಪ್ಪಿದಂದು-ತಪ್ಪಿ ದಾಗ, ಎನ್ನನ್-ನನ್ನನ್ನೇ, ಆಂ-ನಾನು, ನಿಮಗೆ ಬಲಿಗೆಯ್ವೆಂಬಲಿ-

ಕೊಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು, ಮೈಕೊರಗಿ-ಮೈಕುಗ್ಗಿ, ಸುಯ್-ನಿಟ್ಟುಸಿರು, ಕಯ್‌ಗಣ್ಣೆ-ಮೇರಿಮೀರಲು ಕಣ್‌ಕೆಟ್ಟು-ಕಣ್ಣು ಕಾಣದೆ, ಕೊಟಲೆಗೊಂಡು-ಸಂಕಟಗೊಂಡು, ಅಳ್ಳೆದ್-ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಎದೆ, ಡಕ್ಕವಾ(ಪಾ)ಯ್ದು-ಡಕ್ಕೆ (ವಾದ್ಯ) ಯಂತೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು, ಸತಿ-ಆ ಹೆಣ್ಣು, ನಿಂದು-ನಿಂತು, ಔತ್ಸುಕ್ಯಮಂ-ಉತ್ಕಂಠತೆಯನ್ನು, ತಾಳಿದಳು-ತಾಳಿದಳು.

ಈ ಶೂರನಾದ ಭಟನು ತಲೆಯನ್ನು ಕಾಯಿ. ನೀವೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಈ ದ್ರೋಹನನ್ನು ಹೊಡೆದಿಕ್ಕಿರಿ. ಸೂರ್ಯನೇ, ಭೂತಾಯಿ, ಆಕಾಶವೇ, ಸೆರೆಯಿಂದ ನಾನು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನನ್ನೇ ನಿಮಗೆ ಬಲಿಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಆಕೆ ಮೈಕುಗ್ಗಿ ಮಿತಿ ಮೀರಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು, ಕಣ್ಣೆಟ್ಟು ಸಂಕಟದಿಂದ ಎದೆಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸುನಂದೆ ಮುಂದೆ ಏನಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತಾಳಿದಳು.

ವಚನ|| ತತ್ ಸಮಯದೊಳ್-ಆಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಸಿಂಹಚೂಡಂ(ನು),

೩೪. ಅಂಜದೆ-ಹೆದರದೆ, ನಿಂದು(ತು), ಎಲೆ, ಕಂಜ-ಕಮಲದ, ದಳ-ದಳದಂತೆ, ಆಯತ ವಿಸ್ತಾರವಾದುವೂ, ಮತ್ತು ವಿಲೋಲ-ಚಂಚಲವೂ ಆದ, ಲೋಚನೆ-ಕಣ್ಣುಳ್ಳವಳೆ ಎಂದರೆ ಚೆಲುವೆಯೆ, ಅವ ಧರಿಸು-ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ಮುಂ-ಮೊದಲು, ಪಗೆಯಂ-ಶತ್ರುವನ್ನು, ಜವ(ಯಮ.ಸಂ.)ನ-ಯಮನ, ಎಡೆಗೆ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ, ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಬಟಾಯಂ-ಅನಂತರ, ಜನಪತಿಯ+ಎಡೆಗೆ, ರಾಜನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ, ನಿನ್ನನ್ (ನ್ನು), ಒಯ್ದು, ಒಪ್ಪಿಸುವೆಂ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಚೂಡನು ಹೆದರದೆ ನಿಂತು ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು. ಎಲೆ ಚೆಲುವೆ, ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ಮೊದಲು ಈ ಹಗೆ ಯಾದ ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ಯಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಬಳಿಕ ನಿನ್ನನ್ನು ವಸು ಷೇಣನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಚನ|| ಎಂದು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅವಷ್ಟಂಭಂ-ದರ್ಪ, ಎಸೆಯೆ-ಶೋಭಿಸಲು,

೩೫. ಸಿಂಹಚೂಡನ ತಲೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತು.

ಬಲದೊಳ್-ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಪತ್ತಿದ, ಅಂಟಿಕೊಂಡ, ಮುಂಡಿ-ಆಯುಧ, ಚಮ್ಮಟಿಗೆ-ಚಾವಟಿ, (ಚರ್ಮಪಟ್ಟಿಕಾ. ಸಂ.), ಕೈವೀಣಂ-ಆಯುಧ ವಿಶೇಷ, (ಕೃಪಾಣ? ನೇಣ?) ಬೆಡಂಗಾಗಿ-ಬೆಡಗನ್ನು ಎಂದರೆ ಕಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು, ಮೆಯ್ಯಲಿ ಆ ಶೂರನು ಪೊಕ್ಕು, ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಎತ್ತಿದ, ಒಡ್ಡಣದ-ಸೈನ್ಯದಿಂದ, ಕೈಗೊಂಬ-ಆಕ್ರಮಿಸುವ, ಆಳದಿಂ-ಶೌರ್ಯದಿಂದ, ಪೋದ ಸಿಂಹಚೂಡನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ, ಭೂಪನ್-ಚಂಡಶಾಸನನು, ಮೆಯ್ಯ+ಅಲಗಂ+ಪೆತ್ತಿರೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲು. ಬಾಹುಪೂರಕದೆ-ತೋಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬೀಸಿ, ಆ ವೀರನಂ-ಆ ಸಿಂಹಚೂಡನನ್ನು, ತಲೆಯುಂ-ತಲೆಯೂ, ಮುಂಡಮುಂ-ಮುಂಡವೂ, ಒರ್ಮೆ-ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ, ಪಲಗೆಯೊಳ್-ಗುರಾಣಿಯಲ್ಲಿ, ಬಯ್ಯಿಟ್ಟುಪ್ಪಾಲ್-ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಂತೆ, ಬೀಚ್ಚಿನಂ ಬೀಳುವಂತೆ, ಪೊಯ್ದಂ-ಹೊಡೆದನು.

ಸಿಂಹಚೂಡನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಮ್ಮಟಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಆಯುಧಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಶೂರನಾದ ಸಿಂಹಚೂಡನು ಚಂಡಶಾಸನನ ಮೇಲೆ ಸೈನ್ಯನಡೆಸಿ ಅವನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ನಡೆದನು. ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಚಂಡಶಾಸನನು ತನ್ನ ತೋಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬೀಸಿ ತಲೆಯೂ ಮುಂಡವೂ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಗುರಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಬೀಳುವಂತೆ ಆ ಸಿಂಹಚೂಡನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

ವಚನ || ಅಂತು-ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಪೊಯ್ದು-ಹೊಡೆದು, ಪಾ(ಹಾ)ಯ್ತು, ಸಾರಥಿಯು, ಚೋವನಾವೇಗದಿಂ-ರಥವನ್ನು ನಡೆಸುವ ವೇಗದಿಂದ, ಗಾಳಿಗೆ, ಗಜಾ(ರಿ)ಮೂಡಿದಂತೆ, ಮನಕ್ಕೆ-ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಮಡವೊಗೆದಂತೆ-ಹಿಮ್ಮಡಿಹುಟ್ಟಿದಂತೆ, ಮುಹೂರ್ತಮಾತ್ರದಿಂ-ಮುಹೂರ್ತಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ, ತನ್ನ, ದುರ್ಗಮಂ-ಕೋಟೆಯನ್ನು, ಪೊಕ್ಕುನ್-ಹೊಕ್ಕನು. ಅನ್ನೆಗಂ-ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ, ಇತ್ತಲ್ ಈ ಕಡೆ,

೩೬. ಬೇಟೆಯಿಂದ ಬಂದ ವಸುಷೇಣನು ರಸಾಳೋದ್ಯಾನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು.

ತರವೇ(ಪೇ)ಟ್ಟು-ತರುವಂತೆ ಹೇಳಿ, ಅಟ್ಟಿದ-ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ, ಬೋನಂ-ಭೋಜನ(ಸಂ), ಆಗಲೇ-ಈಗಾಗಲೇ, ರಸಾಳೋದ್ಯಾನಮಂ-ನಾವಿನ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ಪೊಕ್ಕುದು-ಹೊಕ್ಕಿತು. ಅರಸಂ-ದೊರೆ, ಇನ್ನು ಏಕೆ ಬಾರನೋ? ಚಂಡಶಾಸನನ್(ನು), ಅದೆತ್ತಲ್(ಲು), ಪೋದನೋ-ಹೋದನೋ, ದೇವಿಯುಂ-ಸುನಂದೆಯೂ, ಬರುತುಂ - ಬರುತ್ತ, ಆಕೆಯ ಅಂಗರಕ್ಷರ್ - ಅಂಗರಕ್ಷಕರು ತಟ್ಟಿದರ್ - ತಡಮಾಡಿದರು- ನೀಂ-ನೀವು, ಇದಿರ್-ಪೋಗಿಂ-ಇದಿರಾಗಿ ಹೋಗಿ, ಎನ್ನುತ್ತುಂ-ಎನ್ನುತ್ತ, ಮಹತ್ತರರ್ - ಅರಮನೆಯ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಇರ್ಪ+ಅನ್ನೆಗಂ-ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ, ಅವನೀನಾಥಂ-ದೊರೆ, ತದುದ್ಯಾನಮಂ - ಆ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ಕುರಿತು, ಎಯ್ವವ (ಬ)ಂದನ್-ಬಂದನು.

ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಊಟ ಮಾವಿನವನವನ್ನು ಬಂದುಸೇರಿತು. ದೊರೆ-ಇನ್ನೂ ಏಕೆ ಬಾರನೋ? ಚಂಡಶಾಸನನು ಎತ್ತ ಹೋದ? ರಾಣಿ ಸುನಂದಾ ದೇವಿ ಬರುತ್ತ ಆಕೆಯ ಅಂಗರಕ್ಷಕರು ತಡಮಾಡಿದರು ಇದಿರಾಗಿ ಹೋಗಿ ನೀವು ಎಂದು ಗೃಹಮಹತ್ತರರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟಲ್ಲಿಯೇ ವಸುಷೇಣನು ಆ ಉದ್ಯಾನವನಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ವಚನ || ಬಂದು-ಹಾಗೆ ಬಂದು, ವಸುಷೇಣನು, ವರೂಢದಿಂದಿ-ರಢದಿಂದಿ, ಇಱಿ(ಳಿ)ದು, ಭೋಜನಶಾಲಿನಿಕಾಯಮಾನ-ಊಟದ ಮನೆಯ ಬಳಿ ಗುಂಪಾಗಿ, ಪ್ರತಾನ-ಕೊಂಬೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಸಂಘುಲ್ಲ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಳಿದ, ಮಲ್ಲಿಕಾ-ಮಲ್ಲಿಗೆಯ, ಮಂಡಪದ-ಮಂಟಪದ ಮುಂದೆ ನಿಂದು (ತು),

೩೨. ವಸುಷೇಣನು ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದ ಸುನಂದೆಗಾಗಿ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ನುಡಿದನು.

ದೇವಿ, ಬಂದಳೇ? ಪಂಕ್ತಿಗೆ-ಭೋಜನದ ಪಂಕ್ತಿಗೆ, ಎಡೆಮಾಡಿಸಿದಷ್ಟೇ-ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವಳೆ, ಚಂಡಶಾಸನಂ-ಚಂಡಶಾಸನನು, ಬಂದನೆ ಎಂದು, ಮಂದಿರದ-ಮನೆಯ, ಮಹತ್ತರರಂ-ಮಹತ್ತರರನ್ನು, ನೃಪಂ-ದೊರೆ, ಬೆಸಗೊಳ್ಳಿನಂ-ಕೇಳಲಾಗಿ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ, ಶ್ಲಢ-ಬಿಚ್ಚಿಹೋದ ಎಂದರೆ ಕೆದರಿದ, ಕೇಶಪಾಶಂ-ತಲೆಗೂದಲುಳ್ಳ (ಪಾಶ-ಹಗ್ಗ), ಆಕ್ರಂದಿತ-ಅಳುತ್ತಿರುವ, ವಕ್ತ್ರಂ-ಮುಖವುಳ್ಳ, ಆಹತ-ಹೊಡೆ

ಯಲ್ಪಟ್ಟ, ಕೃಶ+ಉದರಂ-ತೆಳುವಾದ ಹೊಟ್ಟೆಯುಳ್ಳ, ಆಕಳಿತ-ಬೀಳುತ್ತಿರುವ, ಅಶ್ರುಲೋಚನಂ-ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ, ಚೀಟಿಕಾ-ಚೀಟಿಯರ ಮತ್ತು ಸಹಚರೀಜನಮುಂ - ಸಖೀಜನರು, ಬಂದುದು. ಸುನಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವ.

ವಸುಷೇಣನು ' ದೇವಿ ಬಂದಳೆ ? ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಮಾಡಿರುವಳೇ ? ಚಂಡಶಾಸನನು ಬಂದನೇ ? ' ಎಂದು ಗೃಹಮಹತ್ತರರನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಬಿರಿಹೊಯ್ದ ಕೂದಲು, ಅಳುತ್ತಿರುವ ಮುಖ, ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಟ್ಟೆ, ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಕಣ್ಣೀರು ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚೀಟಿಯರೂ ಸಖಿಯರೂ ಬಂದರು.

ವಚನ || ಅಂತು ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಶೋಕರಸಮಿ-ಶೋಕರಸವೇ, ರೂಪಮಂ+ಕೊಂಡಂತೆ-ಆಕಾರವನ್ನು ತಳೆದಂತೆ, ಬರ್ಪ-ಬರತಕ್ಕ, ನಿಜ-ತನ್ನ, ಅಗ್ರಮಹಿಷೀ-ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯ, ಪರಿಜನಮಂ-ಪರಿವಾರದವರನ್ನು, ದೂರದೊಳ್(ದಲ್ಲಿ), ಕಂಡು, ಇದು ಏನೆಂದು, ಅತಿ ಚಕಿತ-ತುಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡ, ಚಿತ್ತನುಂ-ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನೂ, ವಿಸ್ಫಾರಿತ-ಅರಳಿದ, ವಿಲೋಚನನುಂ-ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನೂ, ಉದ್‌ಬದ್ಧ-ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿದ, ಭ್ರೂಲತಾಮೂಲನುಂ-ಹುಬ್ಬಿನ ಮೂಲವುಳ್ಳವನೂ, ಉತ್ತಾನಿತ ಕರಪತಾಕನುಂ-ಚಾಚಿದ ಬಾವುಟದಂತೆ ಉದ್ದವಾದ ಕೈಯುಳ್ಳವನೂ, ಆಗುತ್ತಂ-ಆಗುತ್ತ, ಇರೆ-ಇರುತ್ತಿರಲು-

೩೮. ಪರಿಜನರು ಅಳುತ್ತ ಬಂದರು.

ಹಾ ಲಲಿತಾಂಗಿ, ಹಾ ಕುಸುಮ (ಹೂ) ಕೋಮಳೆ (ಮೃದುವಾಗಿರುವವಳು) ಹಾ ನೀಲ(ಕಪ್ಪು)ಸರೋಜಲೋಚನೆ, ಸುನಂದೆ, ನೃಪೇಂದ್ರನ (ರಾಜನ) ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಭೂಪಾಲನ (ದೊರೆಯ) ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ವಸುಷೇಣನ ಮಂಗಳಲಕ್ಷ್ಮಿ (ಯಾಗಿದ್ದ ನೀನು), ರಾಜರಲ್ಲಿ ಚಂಡಾಲನಂತಿರುವ ಚಂಡಶಾಸನನ, ಬಾಹುರಾಹುಗಳನಂ-ತೋಳೆಂಬ ರಾಹುವಿನಿಂದ ನುಂಗುವಿಕೆ, ನಿನಗೆ ಎತ್ತಣಿಂ - ಎಲ್ಲಿಂದ, ಎತ್ತ ಬಂದುದೋ !

ವಚನ || ಎಂದು, ಬಾಯಲಿಡು-ಗೋಳಿಟ್ಟು, ಅಲುತ್ತುಂ-
ಅಳುತ್ತ, ಬಂದು, ಮುನ್ನಡಿಯೋಳ್-ಪಾದದಲಲ್ಲಿ, ಕೆಡೆದುಂ-ಬಿದ್ದು,
ಪುಡಿಯೋಳ್-ಹುಡಿಯಲ್ಲಿ, ಪೊರಳ್ವ-ಹೊರಳುವ, ವಿ ಲಾ ಸಿ ನಿ ಯ ರ,
ಸಮೂಹ(ಗುಂಪು)ದೊಳಗೆ, ರಾರಾಜಿತ-ಹೊಳೆಯುವ, ರತ್ನದ, ಪಾದು
ಕಾ-ಪಾದುಕೆಗಳ, ಗ್ರಾಹಣಿಯಪ್ಪ-ಧರಿಸುವ, ಬಾಲಕಿ+ಅದೊರ್ವಳ್-
ಅ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಿಕೆ, ದೇವರ್-ಸ್ವಾಮಿ, ಅಟ್ಟಿದ-ಕಳುಹಿಸಿದ, ಬಲಿಗೆ-
ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ, ಬರುತ್ತುಂ, ಇರೆ - ಸುನಂದಾದೇವಿ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಚಂಡ
ಶಾಸನಂ(ನು), ಕಂಡು, ಎಲಿ(ಳೆ)ದು, ಪಿ(ಹಿ)ಡಿದು, ಕೈಸೆಲಿ(ರೆ)
ವಿ(ಪಿ)ಡಿದು, ಬಂದಿಕಾರನಂತೆ, ಕೊಂಡುಪೋದಂ-ಅವರನ್ನು ತೆಗೆದು
ಕೊಂಡು ಹೋದನು.

೩೯. ಚಂಡಶಾಸನನ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಪರಿಜನರು ವಸುಷೇಣ
ನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು.

ದೇವಿಯರ್ಗಿ-ದೇವಿಯವರಿಗೆ ಎಂದರೆ ಸುನಂದಾದೇವಿಗೆ, ಎಡೆ
ಗುಡೆ-ಅವಕಾಶಕೊಡದೆ, ಅಡ್ಡಿಸಿದ-ಅಡ್ಡಿ ಪಡಿಸಿದ, ಅಂಗರಕ್ಷಕಂ-
ಅಂಗರಕ್ಷಕರನ್ನು, ಪಡಲಿಡೆ-ಚದುರುವಂತೆ, ಪೊಯ್ದಂ-ಹೊಯ್ದನು.
ಎಮ್ಮಂ-ಪರಿಜನರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು, ಕಿಲಿದು+ಎಡೆಯಂ-ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ,
ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ನಡೆಗೆಟ್ಟು ಬಲಿಕ ನಮ್ಮ ನಡೆಕೆಟ್ಟನಂತರ ಎಂದರೆ
ವಾರಿತಪ್ಪಿದ ಬಳಿಕ, ಆ ನಿಶ್ಚಿಂಶಂ-ಆ ಕಟುಕನು, ಬಿಟ್ಟು-ಬಿಡುಗಡೆ
ಮಾಡಿದನು.

ಸುನಂದಾದೇವಿ ಚಂಡಶಾಸನನ ವಶವಾಗಲು ಅವಕಾಶಕೊಡದೆ
ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದ ದೇವಿಯ ಅಂಗರಕ್ಷಕರನ್ನು ಚದುರುವಂತೆ ಹೊಯ್ದನು.
ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೊಯ್ದು ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ನಡೆಗೆಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಆ ಕಟುಕನು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಬಿಟ್ಟನು.

೪೦. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ ವಸುಷೇಣನು ಮೂರ್ಛಗೊಂ
ಡನು.

ಎನೆ-ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿಯಲು- ಕೇಳ್ವ-ಸುನಂದೆಯ ಅಪಹರಣವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಉಕ್ಕಿದ-ಮೇಲೆದ್ದು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡ, ಕೋಪವಹಿಗಿ-ಕೋಪವೆಂಬ ಬೆಂಕಿಗೆ, ವಿಯೋಗ+ಉದ್ರೇಕ-ಸುನಂದೆಯ ಅಗಲಿಕೆಯ ಉದ್ರೇಕವೆಂಬ, ಶೋಕಪ್ರಭಂಜನಸಂತಾನಂ-ಶೋಕವೆಂಬ ವಾಯುವಿನ ಸಮೂಹವು, ಅಳುಕೆಯಂ-ಅಧಿಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಕಿಂ ಕರ್ತವ್ಯತಾಮೂಢಂ - ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಮೂಢನಾದ ವಸುಷೇಣನು, ಒಂದಿನಿಸುಂ - ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ, ಜೀವಿತ-ಬದುಕುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಶಂಕೆ-ಅನುಮಾನವನ್ನು, ಭೋಂಕನೊಡು-ತಕ್ಷಣವೆ ತಿಳಿದು, ಅಳ್ಳಾಡುತ್ತಮಿದರ್-ತೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಆತ್ಮ-ತಮ್ಮ, ನಾಥನಂ-ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು, ಆಪ್ತರ್-ಆಪ್ತರು ಹಾಗೂ ಸಚಿವರ್-ಮಂತ್ರಿಗಳು, ನಿಜ+ಅಂಕುಶ-ತಮ್ಮ ಅಂಕುಶದಿಂದ, ತಿರೋಧಾನ+ಅವಿಲಂ-ತಿರುಗಿಸಿದವರಾಗಿ, ಮಾಡಿದರ್(ರು).

ಹೀಗೆಂದು ವಸುಷೇಣನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರು ಸುನಂದೆಯ ಅಪಹರಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು, ಮೇಲೆದ್ದು ಕೋಪವೆಂಬ ಬೆಂಕಿಗೆ ಸುನಂದೆಯ ಅಗಲಿಕೆಯ ಸಂಕಟದ ಗಾಳಿ ಸೇರಿ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ವಸುಷೇಣನು ಮೂಢನಂತಿದ್ದನು. ಅವನ ಬದುಕುವಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಮಾನ ಮಾಡಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಆಪ್ತರೂ ಸಚಿವರೂ ಅವನನ್ನು ಆಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದರು.

೪೧. ಶಿಶಿರೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ವಸುಷೇಣನು ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು.

ಮಲಯರುಷದ - ಶ್ರೀಗಂಧದ, ಕರ್ಪೂರದ - ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರದ, ಪಳುಕಿನ-ಹಳುಕಿನ, ಪನೀರು - ನೀರಿನಹನಿಗಳು, ಕದಳಿದಳದ-ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಗಳ, ಇಱುಸಿಲು-ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟ, ತಣ್ಣಳಸದ-ತಂಪಾದ ನೀರುಳ್ಳ ಕಲಶದ, ಶೀತಳತೆಯಿನ್-ಶಿಶಿರೋಪಚಾರದಿಂದ, ಅವನಿ ಪನನ್-ದೊರೆಯನ್ನು, ಆಪ್ತರ್-ಅವನ ಆಪ್ತರು, ಉಜ್ಜೀವಿಸಿದರ್-ಮೂರ್ಛಿತನಿಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಗಂಧದ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರದ ಹಳುಕಿನ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ನೀರಿನಿಂದಲೂ, ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಯಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದ ತಂಪಾದ ಕಳಸದ ತಿಳಿ ನೀರಿನ ತಂಪಿನಿಂದ ದೊರೆಯ ಆಪ್ತರು ಅವನಿಗೆ ಜೀವಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಅಂತು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಪರಾಮರ್ಶಿತ-ಉಪಚಾರ ಗೊಂಡ, ಹೃದಯನ್+ಆದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನಾದ, ನೃಪಕನಂ-ದೊರೆಯನ್ನು, ಅವನ ನರ್ಮಸಚಿವರ್(ರು)ಇಂತು-ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರ್-ನುಡಿದರು.

೪೨. ನರ್ಮ ಸಚಿವರು ದೊರೆಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದರು-

ಧರೀಶಾಲ-ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದವರಲ್ಲಿ, ಚೂಡಮಣೀ-ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ, ಮದವತ್-ಕೊಬ್ಬಿದ, ವೈರಿಕುಂ-ಶತ್ರುಗಳ ಸಮೂಹ, ಭವತ್-ನಿನ್ನ, ಭುಜ-ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ವಿಭಾಸ್ವತ್-ಹೊಳೆಯುವ, ಖಡ್ಗಧಾರಾ-ಖಡ್ಗದ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿ ಹರಿಯುವ ರಕ್ತದ, ನದೀನದೊಳ್-ನದನದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಮುನ್ನ-ಈ ಮೊದಲು, ಮುಲುಕದೆ-ಮುಳುಗುವಂತಾಗದೆ, ಉದ್ಧತರ-ಕೊಬ್ಬಿದ ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳ, ದುರ್ಗಂ-ಕೋಟೆ, ನಿನ್ನ, ಕೋಪದ ಮತ್ತು ಪ್ರತಾಪದ (ಶೌರ್ಯದ) ದವದ-ಕಾಡುಕಿಚ್ಚಿನ, ಜ್ವಾಳೆಗಳಿಂ-ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ, ಮುಲುಕದೆ-ಮುಳುಗುವಂತಾಗದೆ, ವೃಥಾ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ, ಶೋಕವೆಂಬ, ಅಬ್ಧಿಯೊಳ್-ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ, ಭೀರುವಂದದೆ-ಹೆದರಿದವನಂತೆ, ನೀನ್(ನು), ಇಂತು-ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎದೆಗೆಟ್ಟವನಂತೆ, ಮುಲುಕಲ್ ಅಪ್ಪದೆ-ಮುಳುಗಿದವನಂತಾಗುವುದೇ ?

ಕೊಬ್ಬಿದ ವೈರಿಗಳ ಸಮೂಹ ನಿನ್ನ ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಖಡ್ಗದ ಧಾರೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ರಕ್ತದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗದೆ ಕೊಬ್ಬಿದವೈರಿಗಳ ಕೋಟೆ ನಿನ್ನ ಕೋಪವೆಂಬ ಪ್ರತಾಪದ ಕಾಡುಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಮುಳುಗದೆ ಹೇಡಿಯಂತೆ ಅರಸೇ ನೀನು ಈಗ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಶೋಕ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವುದು ತಕ್ಕುದೇ ?

ಆ ಪ್ರತಿಬೋಧನ-ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದ, ವಚನಂ-ಮಾತು, ವಲ್ಲಭಾ-ಹೆಂಡತಿಯ, ವಿಯೋಗ-ಅಗಲಿಕೆಯ, ಮೈಕ್ಲಬ್ಯ-ವಿಕಾರವೆಂಬ, ವಲ್ಮೀಕಿ-ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ, ಸುಪ್ತ-ಮಲಗಿದ, ಕೋಪ(ವೆಂಬ)ವ್ಯಾಳ-ಸರ್ಪವನ್ನು, ಪತ್ಯುತ್ಥಾಪನ-ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸುವ, ದಂಡಂ+ಆಗಿ-ಕೋಲಿನಂತಾಗಲು, ಧರಾಧಿನಾಥಂ-ದೊರೆ, ಇಂತು-ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದಂ-ನುಡಿದನು

೪೩. ವಸುಷೇಣನು ಧೀರಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ-
ಬಂಡಣದೊಳ್-ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ, ಪೆಂಡಿರ್-ಹೆಂಡದಿರು ಮತ್ತು ಭಂಡಾರಂ-ಭಂಡಾರವು, ಪೋದೊಡೆ-ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದರೆ, ಅದು, ವಿಧಾತ್ಯವಶಂ-ವಿಧಿವಶ. (ಬ್ರಹ್ಮನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯ ಬಲಗಂಡಂಗೆ-ಶೂರನಿಗೆ, ಸಂತ ಸೊಕಂ-(ಸುಖ. ಸಂ>ಸೊಕ)-ಸಂತೋಷವನ್ನು ತರುವ ಸುಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಪೆಂಡತಿ-ಆ ನನ್ನಹೆಂಡತಿ, ಕೋಳ್ಪಟ್ಟು-ಸೆರೆಸಿಕ್ಕಿರಲು, ಮಗುಳೆ - ಮತ್ತೆ, ಪೊಲಿಲಂ-ಪಟ್ಟಣವನ್ನು, ಪುಗುವೆನೆ-ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆಯೇ ?

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಹೆಂಡದಿರು ಭಂಡಾರ ಇವು ಹೋದರೆ ಅವು ನಮ್ಮ ಹಣೆಯ ಬರಹ. ಶೂರನಾದವನಿಗೆ ಅದು ಸುಖವನ್ನು ತರುತ್ತದ್ದೇ. ಆದರೆ ಹೆಂಡತಿ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವಾಗ ನಾನು ನನ್ನ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಅವಳಿಲ್ಲದೆ ಮರಳಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆಯೇ ?

೪೪. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಕೊಂದ ಮೇಲೆಯ ನನಗೆ ಊಟ.

ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳಿಲ್ಲದೆ-ನನಗೆ ಪಾಣದಂತೆ ಪ್ರಿಯಳಾದ ಸುನಂದೆ ಇಲ್ಲದೆ, ನಿಃಪ್ರಾಣಂ-ಪ್ರಾಣವಿಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈಮೊಡಲ್-ಈ ದೇಹ, ಈಗಲ್-ಈಗ, ಅದೆಂತು+ಉಣ್ಣುದು-ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಊಟಮಾಡುವುದು, ಅಹಿತ-ಶತ್ರುಗಳ, ಪ್ರಾಣಾನಿಲನಿಂದೆ-ಪ್ರಾಣವೆಂಬ ವಾಯುವಿನಿಂದ, ಎನ್ನ-ನನ್ನ, ಕೃಪಾಣ-ಕತ್ತಿ ಎಂಬ, ಅಹಿಯನ್-ಸರ್ಪವನ್ನು ಊಡಿ-ಊಟಮಾಡಿಸಿ, ಬಟಿಕಂ-ಅನಂತರ, ಆನ್-ನಾನು, ಉಂಡಪೆಂ-ಊಟಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳಾದ ಸುನಂದೆ ಇಲ್ಲದ ಬಳಿಕ ನನ್ನ ದೇಹ ಪ್ರಾಣವಿಲ್ಲದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದು ಈಗ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಊಟಮಾಡೀತು? ಶತ್ರುಗಳ ಪ್ರಾಣವೆಂಬ ವಾಯುವಿನಿಂದ ನನ್ನ ಕತ್ತಿಯೆಂಬ ಸರ್ಪವನ್ನು ಉಣಿಸಿ ಆ ಒಳಿಕೆ ನಾನು ಊಟಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ವಚನ || ಎಂದು-ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ, ಎತ್ತಿ ನಡೆಯಲ್-ಸೈನ್ಯವ ನೈತ್ತಿಕೊಂಡು ದಾಳಿಮಾಡಲು, ಉತ್ತವಳಿಸಿದ-ಸಂಭ್ರಮಿಸಿದ, ಸಮಯ ಮೊಳ್-ಕಾಲದಲ್ಲಿ,

೪೫. ವಸುಷೇಣನು ಇಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಅಂದು-ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಆಪ್ತರ್-ಬೇಕಾದವರು, ಸಚಿವರ್-ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಚಮೂಪತಿಗಳು-ಸೇನಾಪತಿಗಳು, ನೆರೆದು - ಸೇರಿ, ಅಳೋಚನಕ್ಕೆಂದು-ಆಲೋಚನೆ ನಡೆಸಲೆಂದು, ಬಂದಿರೆ-ಬಂದಿರಲಾಗಿ, ಅವರ, ಇಂಗಿತಮಂ-ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು, ಕಂಡು-ಕಂಡುಕೊಂಡು, ನೃಪಂ-ದೊರೆಯಾದ ವಸುಷೇಣನು, ನುಡಿದನ್ ಈರಿತಿ ನುಡಿದನು. ಇನ್ ಎಮಾತೊ-ಇನ್ನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನೆಂದು ಮಾತಾಡುವುದು? ಕಿರ್ಚು+ಎದೊಡಂ-ಬೆಂಕಿ ಎದ್ದಿದ್ದರೂ ಅಂಗರಂ ಇದ್ದಿಲು, ಆದಂ-ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಗಡ-ಅಲ್ಲವೆ? ಮಾರಿ-ವ್ಯತ್ಯದೇವತೆ, ಹೊಕ್ಕ ಮನೆಯೊಳ್, (ಯಲ್ಲಿ), ಪರ್ವಂ-ಹಬ್ಬ, ಗಡ-ಅಲ್ಲವೆ. ಅಳೋಚಮೇಂ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಆಲೋಚನೆ, ಏಂ ? ಬೆರಗೇಂ-ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ಬೆಂಬಲಮೇಂ-ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯವೇನು? ಸ್ವರಾದಿಬಲಮೇಂ-ಶಬ್ದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಲವೇಕೆ ? ನೀಂ-ನೀನು, ಪೇಟ್ಟುದೇಂ-ಹೇಳುವುದೇನು? ನಾನು ಕೇಳ್ವುದೇಂ-ಕೇಳತಕ್ಕುದೇನು ?

ವಸುಷೇಣನ ಆಪ್ತರು ಬಂಧುಗಳು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಗೆಂದು ಬಂದಿರಲು ಅವರ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಸುಷೇಣನು ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಡತಕ್ಕ ಮಾತೇನಿದೆ? ಕಿಚ್ಚು ಎದ್ದಿದ್ದರೂ ಮಾರಿಹೊಕ್ಕ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬವೇ? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇ

ನಿದೆ? ಆಶ್ಚರ್ಯವೇಕೆ? ಇತರರ ಸಹಾಯವೇಕೆ? ಸ್ವರಾದಿ ಬಲವೇಕೆ? ನೀವು ಹೇಳುವುದೇನು; ನಾನು ಕೇಳುವುದೇನು?

ವ ಚ ನ || ಎಂದು-ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದು, ಮುಂದನ್(ನ್ನು), ಆರೈಯ್ಯದೆ-ವಿಚಾರಮಾಡದೆ, ಪಿಂದಂ-ಹಿಂದನ್ನು, ಪಾರದೆ-ನೋಡದೆ, ತನ್ನ ಮುಂದೆ, ನಿಂದ-ನಿಂತ, ನಿಜ-ತನ್ನ, ಸ್ಯಂದನಮನ್-ರಥವನ್ನು, ಎಱ್-ಹತ್ತಿ, ಸುಟ್ಟುರೆ-ಸುಂಟರಗಾಳಿ, ಮಸಗಿಟ್ಟುರಿಗೊಂಡನ್-ರೇಗಿ ಕೋಪಗೊಂಡನು(?) ಆ ವ್ಯತಿಕರದೊಳ್-ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ,

೪೬. ವಸುಷೇಣನ ಸೈನ್ಯ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿಬಂತು.

ರಣ ಸ ಭ ಸ + ಉತ್ಕಟಂ-ಅತಿಶಯವಾದ ಯುದ್ಧರಭಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಧರೆ-ಭೂಮಿ, ಪೆಡಂ-ಹಿಂದಕ್ಕೆ, ಮಗುಳ್ವಂತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಹಾಗೆ, ಚತುಸ್ಸಮುದ್ರಂ-ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳು, ಉಲ್ಬಣ-ಅತಿಶಯವಾದ ವಿಕಟ-ವಿಕಾರವಾದ, ಉತ್ಕಟಂ-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಮಸಗಿ-ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು, ಮೇಲ್ಕವಿದಂತೆ-ಮೇಲೆ ಕವಿದಹಾಗೆ, ದಿಶಾಚತುಷ್ಟಯಂ-ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳು, ಪ್ರಣಿಹಿತಹೇತಿ-ಕತ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ, ತಿಂತಿಣಿಸಿದಂತೆ-ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದಂತೆ, ಪಣ್ಣಿದಾನೆ-ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಅನೆ, ಪಲ್ಲಣಿಸಿದ ಜೀನುಹಾಕಿದ, ವಾಜಿ-ಕುದುರೆ, ಪೂ(ಹೂ)ಡಿದ, ರಥಂ-ರಥ, ಕವಚಂ ಬಿಗಿದ-ಕವಚವನ್ನು ಬಿಗಿದಿರುತಕ್ಕ, ಆಪ್ತಸೈನಿಕಂ-ಆಪ್ತಸೈನಿಕರು, ಒಡವಂದದು-ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು.

ಯುದ್ಧದ ರಭಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೂಮಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿತೋ, ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳು ಅತಿಶಯವಾದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮೇಲೆ ಕವಿದುಬಂದವೋ, ಕತ್ತಿಗಳಿಂದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳು ಮುಚ್ಚಿಹೋದುವೋ ಎಂಬಂತೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಅನೆ, ಜೀನುಹಾಕಿದ ಕುದುರೆ, ಹೂಡಿದ ರಥ, ಕವಚವನ್ನು ಬಿಗಿದ ಆಪ್ತ ಸೈನಿಕರು ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದರು.

ವಚನ || ಅಂತು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಬಂದ-ಕವಿದು ಬಂದ, ಚತುರಂಗ-ಅನೆ ಕುದುರೆ ರಥ ಕಾಲಾಳು ಈ ನಾಲ್ಕು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಪೃತನಾ-ಸೈನ್ಯದ, ಸಮೂಹ ಸಹಿತಂ-ಸಮೂಹ.

ಕೃತ-ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಎಂದರೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಭುಜಬಲದ, ಪ್ರತಾಪಂ-
ಪ್ರತಾಪವುಳ್ಳವನು, ಅಪ್ರತಿಹತಾಲೇಖ-ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮೈಗೆ ಬಳಿದು
ಕೊಂಡ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳೆಂಬ, ನದೀ-ನದಿಯಿಂದ, ಕೃತ-ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ,
ಅಭಿಷವಣಂ-ಅಭಿಷೇಕವುಳ್ಳವನಾದ, ವ ಸು ಷೇ ಣಂ-ವಸುಷೇಣನು,
ಸಾಮಂತ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ, ಶೀಮಂತನ್-ಬೈತಲೆ ಎಂದರೆ ಸಾಮಂತರಲ್ಲಿ
ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಎನಿಪ-ಎನಿಸಿಕೊಂಡ, ಸಿಂಹಚೂಡಂಗೆ-ಸಿಂಹಚೂಡನಿಗೆ,
ಬೀಡುಂದಾ(ತಾ)ಣಮಾದ-ಬೀಡಾರದ ಸ್ಥಳವಾದ, ಮಾಣಿಕ್ಯಪುರಮಂ-
ಮಾಣಿಕ್ಯಪುರವನ್ನು, ಐದಿವರ್ಷಗಳ್-ಸಮೀಪಿಸಿ ಬರುವಾಗ, ಪೊ(ಹೊ)
ಡೆವ. ವೀರವ(ಪ)ಱಿಯ ವೀರವಾದ್ಯದ, ಪಿ(ಹಿ)ಡಿವ, ಬಿರುದಿನ+ಕಾಳೆ
ಯ ಕಹಳೆಯ, ಸುತ್ತಿಱಿದ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡಿದ, ಮುತ್ತಿನ ತಟಿಯ-
ಭತ್ತಿಯ, ತಲೆಗೆ, ಮುಂದಲೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ, ಲೆಂಕರ್-
ಭಟರು, ಕುಡುವ ಕೊಡುವ, ಸಿಡಿದಲೆಯು, ಸಹಗಮನ ಗಂಡನೊಡನೆ
ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ, ಸಮುತ್ಸುಕತೆಯಂ-ಹೆಚ್ಚಾದ ಕಾತರತೆಯನ್ನು,
ಕೈವಿಡಿಸೆ-ಸ್ವೀಕರಿಸಲು, ಕೈಗುಡುವ ಕೈಗೆಕೊಡುವ, ಕೈದುಬರ್ಪ-
ಆಯುಧ ಬರತಕ್ಕ, ಕೈವಿಡಿದ-ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದ, ಪೆಂಡಿರ್-ಹೆಂಡಂದಿರ
ತಂಡದ ನಡುವೆ ಸಮೂಹದ ಮಧ್ಯೆ, ಪೊತ್ತ(ಹೊ)ತ್ತ, ಪೊ(ಹೊ)ನ್ನ,ಹರಿ
ವಾಣದೊಳಗೆ-ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ಜೋಳವಾಟಿಯು-
ಅನ್ನದಮುಣದ ಹಂಗಿನ, ನಿರ್ವಹಣದ ತೀರಿಸುವಿಕೆಯ, ನಿಬ್ಬಣಕ್ಕೆ-
ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ, ವೀರಿಸಿರಿ-ವೀರಶ್ರೀ ಎಂದರೆ ವೀರಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಪೊತ್ತ-
ಹೊತ್ತ, ಪೊಂಗಲಸದಂತೆ ಚಿನ್ನದ ಕಳಸದಂತೆ-ತಟತಟಿಸಿ ಹೊಳೆ
ಹೊಳೆದು, ತೋರ್ಪ-ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಪಂದಲೆಯಂ (ಪಸಿದು+ತಲೆ),
ಹಸಿಯ ತಲೆಯನ್ನು, ಕಂಡು, ವಸುಷೇಣನು; ನಿಂದು ನೋಟವಾಗಲ್-
ನೋಡುವಾಗ,

೪೭. ಮುರಿದು-ವಕ್ರವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಅಣ್ವು+ಇಕ್ಕಿದೆ,
ಲೇಪನವನ್ನು ಬಳಿದ, ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ, ಮುಡಿಯ-ಕಟ್ಟನ್ನು, ತಳೆ
ಹೊಂದಿದ, ಕೆಂಬಟ್ಟಿ-ಕೆಂಪಾದ ಬಟ್ಟೆ, ಕತ್ತುರಿಯಂ-ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನು,

ತೂಱು(ರು)ವ, ಚುಂಚು-ಕಂದುಬಣ್ಣದ ಮೀಸೆ, ಸುಲಿಪಲ್-ಶುಭ್ರವಾದಹಲ್ಲು, ದಷ್ಟ-ಕಚ್ಚಲ್ ಪಟ್ಟ, ಅಧರ-ಕೆಳದುಟೆ, ಭ್ರುಕುಟಿಸ್ಪುರಿತಂ-ಹೊಳೆಯತಕ್ಕ ಹುಬ್ಬು, ಇವುಗಳಿಂದ, ಕೈಮಿಗೆ-ಶೋಭಿಸಲು, ಪರಿವೇಷಗೊಂಡು-ಪರಿವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ (ಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ಸುತ್ತಲೂ ಇರತಕ್ಕ ಗುಂಡಿಗೆ ಪರಿವೇಷವೆಂದು ಹೆಸರು) ಬೀಱುತಂದ-ಬಿದ್ದ, ಭಾಸ್ಕರನಂತೆ-ಸೂರ್ಯನ ಹಾಗೆ, ಮೊಂಬಟ್ಟಿನ-ಚಿನ್ನದ ಮುಂದಲೆಯ ಆಭರಣದಿಂದ, ಆಳಾದ(ತ)ಟ್ಟಿ ನೊಳ್-ಶೂರರಾದ ವೀರರ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ, ಸಿಂಹಚೂಡನ ಶಿರಂ-ತಲೆ, ಇದ್ದುದು-ಇತ್ತು.

ವಕ್ರವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಲೇಪನಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಗಡ್ಡಮಾಸೆ ಮುಡಿ ಕಟ್ಟಿನ ಕೆಂಪಾದ ಬಟ್ಟೆ, ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನು ತೂರುವ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಮಾಸೆ, ಶುಭ್ರವಾದ ಹಲ್ಲು, ಕಚ್ಚಿದ ಕೆಳದುಟೆ, ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಹುಬ್ಬುಗಳು ಇವುಗಳು ಶೋಭಿಸಲು, ಚಿನ್ನದ ಮುಂದಲೆಯ ಆಭರಣದಿಂದ ವೀರರನಡುವಿದ್ದ ಸಿಂಹಚೂಡನತಲೆ ಭೂಭಾಗಕ್ಕೆ ಪರಿವೇಷದಿಂದ ಕೂಡಿಬಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನಂತಿತ್ತು.

ಛಲ, ಸಿಂಹಚೂಡನ ತಲೆ ಸಾಮಂತರನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವಂತಿತ್ತು.

ಸಿಂಹಚೂಡನ, ದಂತುರತ್-ಕೆದರಿದ, ಕೇಸರಂ-ಕೇಸರವುಳ್ಳ, ಶಿರೋಬ್ಜಂ-ತಲೆಯೆಂಬ ಕಮಲವು, ಪಗೆಯಂ-ಶತ್ರುವನ್ನು ಕಂಡು, ಅಱಿಯಾಸೆಗೆಯ್ದು-ವೈರ್ಧವಾದ ಎಂದರೆ ಕೇಳೂ ಹಾಗೂ ಫಲ ಕೊಡದ ಆಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಮೊರೆದ+ಆಳ್ವಂಗೆ-ಕಾಪಾಡಿದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ, ಆತುರಂ-ಯುದ್ಧಸಂಬಂಧವಾದ ಸಂಕಟವು, ಮುಟ್ಟಿ-ಮುಟ್ಟಲಾಗಿ, (ಪುಟ್ಟಿ ಎಂದಿರಬಹುದೇ ?) ಮೆಯಾದೆಗೆದು-ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ, ಅದರೆ ಆಸ್ಥಾನದೊಳ್-ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ಆದು-ಶೂರನಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿ, ಸಂಗ್ರಾಮದೊಳ್-ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ನೆರವಂ-ಸಹಾಯವನ್ನು, ಪಾದು-ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಜೋಳವಾಟಿಗೆ-ಅನ್ನದ ಹಂಗಿಗೆ, ಕಯ್ಯಾಂಪ-ಕೈಯೆ

ತ್ತುನ, ಎಳ-ಚಂಚಲವಾದ, ವೇಳೆವಾಟಿಗೆ-ಸಮಯದ ಧರ್ಮಪಾಲನೆಗೆ, ಎನಸುಂ-ಎಷ್ಟಾದರೂ, ಮುಯ್ಯಾಂಪ-ಭುಜತಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ, ಸಾಮಂತರಂ-ಸಾಮಂತರಾಜರನ್ನು, ನಗುವಂತಿದು-ನಗುವಂತಿತ್ತು.

ಶತ್ರುವನ್ನು ಕಂಡು ಕೀಳಾದ ಆಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಕಾಪಾಡಿದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಂಕಟವೊದಗಿದಾಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶೂರನಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿ, ಆದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬಯಸಿ, ಜೋಳದ ಪಾಳಿಗಾಗಿ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಚಂಚಲವಾದ ಸಮಯದ ಧರ್ಮಪಾಲನೆ ಮಾಡಿ ಭುಜ ತಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮಂತರನ್ನು ಕೆದರಿದ ಕೇಸರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಿಂಹಚೂಡನ ಮುಖಕಮಲ ನಗುವಂತಿತ್ತು.

ವಚನ|| ಅಂತು-ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಪೊ(ಹೊ)ತ್ತು, ಬಂದ, ವೀರ ಪುರುಷನಾದ ಸಿಂಹಚೂಡನ, ಶಿರೋಂಬುರುಹಮಂ-ತಲೆಯೆಂಬ ಕಮಲವನ್ನು, ಧಾರಿಣೀಪತಿಗೆ-ದೊರೆಯಾದ ವಸುಷೇಣನಿಗೆ, ನಿವಾಳಿಸಿ, ನಿಂದು, ವನಿತಾ-ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು, ಹರಣ-ಚಂಡಶಾಸನನು ಕದ್ದೊಯ್ದ, ವಾರ್ತೆಯಂ-ಸಮಾಚಾರವನ್ನು, ಸೂಚಿಸಿ, ಬಟಿಯಂ-ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದವನು, ಇಂತು+ಎಂದಂ-ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು.

೪೯. ಶೂರರಾದ ಭಟರು ಸಿಂಹಚೂಡನನ್ನು ಕೂಡಲಿ.

ಕಾದಿದ-ಸಿಂಹಚೂಡನು ಚಂಡಶಾಸನನೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ, ಕಾಳಿಗಂ-ಯುದ್ಧ, ಜವನ-ಯಮನ, ಜತ್ತಕುಱಕ್ಕೆ-ಮೋಸಕ್ಕೆ (ಜತ್ತಕ-ಮೋಸಗಾರ) ಸಮಾನಂ+ಅದುದು ಸಮನಾಯಿತು. ಏನಾದೊಡಂ ಏಂ-ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೋರಾಡಿದರೆ ಏನಾಯಿತು? ಬದುಂಕಿ-ಬದುಕಿ ಪೋದೆ ಬಟಕ್ಕೆ-ಶತ್ರುವು ಬದುಕಿಹೋದಮೇಲೆ, ನಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆ ವೃಥ+ಅನುವಾದ-ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಹೇಳಿಕೆ, ಎಂದರೆ ನಾವು ಮಾತನಾಡುವುದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾದಂತೆಯೇ. ಇನ್ನು ಆದಯಿತಾಜನಕ್ಕೆ-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ತೊಪ್ಪಿದು-ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅಂಕರ-ಶೂರರು, ಲೆಂಕರ-ಭಟರು, ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ-ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ, ತಳ್ಳುವುದು-ತಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಉರ್ವರಾಧಿಪತಿ-ಭೂಮಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ವಸುಷೇಣನೇ,

ಬೀಬ್ಲೊಡು-ಇವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡು. ಇವರು ಸಿಂಹಚೂಡನೊಳ್(ನಲ್ಲಿ), ಕೂಡುಗೆ-ಕೂಡಲಿ.

ಸಿಂಹಚೂಡನು ಚಂಡಶಾಸನನೊಡನೆ ನಡೆದ ಕಾಳೆಗ ಯಮನ ಮೋಸಕ್ಕೆ ಸಮನಾಯಿತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದುದು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಶತ್ರುವು ಬದುಕಿಹೋದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮಾತೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥ. ಇನ್ನು ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿ ಹೊಂದಿ ಶೂರರಿಗೂ ಭಟರಿಗೂ ತಡವಾಗದಂತೆ ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡು. ಸಿಂಹಚೂಡನಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೂಡಲಿ.

ವಚನ|| ಎಂಬುದುಂ-ಈರೀತಿಯಾಗಿ ನುಡಿಯಲು, ನಿಜ-ತನ್ನ, ಅಂತಃಕರಣ ವೇದಕ್ಕುಂ-ಮನಸ್ಸಿನ ದುಃಖಕ್ಕೂ, ವೀರಶಾಸನ ಪ್ರವಾದಕ್ಕುಂ-ವೀರರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿದ ಹೇಳಿಕೆಗೂ, ಮೂದಲೆಯಂತೆ, ಇದ್(ದ್ವ), ತಲೆಯುಂ-ತಲೆಯನ್ನು, ನೋಡಿ, ನೀಡುಂ-ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಒದವಿದ ಉಂಟಾದ, ಅಬಲಂ-ದುಃಖವನ್ನು, ಸಮುಚಿತ+ಉಪಚಾರಂ-ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉಪಚಾರ, ವಚನಕಾರುಣ ಪ್ರಸಾದ ಪ್ರದಾನ-ಕರುಣೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಉಪಶಮನಮಾಡುವಿಕೆಯ, ಪ್ರಸಂಗವಿಂ-ಪ್ರಸಂಗವಿಂದ, ಸಂತರ್ಜಿಸುತ್ತುಂ-ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತ, ಇರೆ-ಇರಲಾಗಿ,

೫೦. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಮುಳುಗಿದನು.

ತುಟಲಾಳ್-ಅತಿಶಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಲ್ಲಿ(?) ಯುದ್ಧ ವೀರನೂ, (ಗದಾಯುದ್ಧ ಸಂಗ್ರಹ ೫-೪೮ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ), ಮತ್-ನನ್ನ, ಗೋತ್ರ-ವಂಶದಲ್ಲಿ, ಭವಂ-ಹುಟ್ಟಿದವನು, ಕಲಿ-ಶೂರನೂ ಆದ, ಸಿಂಹಚೂಡನ್ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತನಾದ ಸಿಂಹಚೂಡನು, ಕಟದಂ-ತೀರಿಹೋದನು, ಎಂ-ಈರೀತಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವಯವದ-ಅತಿಶಯವಾದ, ಒಂದು, ಅಬಲಿಂದ ದುಃಖವಿಂದ, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವು, ಮಿಗೆ-ಹೆಚ್ಚಾಗಲು (ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಅತಿಶಯವಾದ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಿತವಾದ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಿಂದ

ಕೂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ದುಃಖದಿಂದ ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಅವನ ಮುಖ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿವೆಯೆಂದು ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ) ನೀರ್ ಇಲುವಂತಿರಿ-ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವ ಹಾಗೆ, ಸೂರ್ಯನ್(ನು), ಅಪರ-ಪಶ್ಚಿಮದ, ಜಲಧಿಗೆ-ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ, ಇಲುವಂ-ಇಳಿದನು, ಎಂದರೆ ಮುಳುಗಿದನು ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಯುದ್ಧವೀರನೂ, ನನ್ನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೂ ಶೂರನು ಆದ ಸಿಂಹಚೂಡನೆಂಬುವನು ತೀರಿಹೋದನು ಎಂಬ ಒಂದು ಅತಿಶಯವಾದ ದುಃಖದಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಕೆಂಪು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವಂತೆ ಸೂರ್ಯನು ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು.

ವಚನ || ಆ ಸಂರಂಭದೊಳ್-ಆ ಸಡಗರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ,

೫೧. ಪಟ್ಟಣಿಗರು ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅನುತಾಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡೆದರು.

ಅರಸನ್-ದೊರೆಯಾದ ಚಂಡಶಾಸನನು, ಪರವೆ(ಪೆ)ಣ್ಣಂ-ಪರಪ್ರಿಯನ್ನು, ತಂದನೋ, ಇಲ್ಲವೆ ಪೆಸರ್+ಕಿಡೆ-ತನ್ನ ಉತ್ತಮವಾದ ಹೆಸರು ಹಾಳಾಗುವಂತೆ, ಪೆರ್+ಮಾರಿ ಯಂ-ಹೆಮ್ಮಾರಿ ಯನ್ನು, ದುರ್ಗಕ್ಕೆ-ಈ ನಮ್ಮ ಕೋಟಿಗೆ, ತಂದನೋ, ಸೇನಾಸಮಗ್ರಂ-ಸೇನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ನಿಜಗ(ಕ)ಲಿ-ಸ್ವಭಾವ ಶೂರನೂ, ವಧು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸುನಂದೆಯ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ, ವಿಹ್ವಲಂ-ಕಳವಳಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನೂ ಆದ, ವಸುಷೇಣಂ ವಸುಷೇಣನು, ದಳ್ಳುರಿ ಕಾಡು ಕಿಚ್ಚು, ದಾಟಿಟ್ಟಂತೆ-ದಾಳಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ, ಇದಂ-ಈ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸುಟ್ಟು, ಉರಿಪದೆ-ಬೂದಿಮಾಡದೆ, ಇರಿಸನ್-ಇರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಎಗೈವೆವು-ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಮಾಡೋಣ, ಎಂತು+ಇರ್ಪೆವು-ಈ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಗೆತಾನೆ ಇರುತ್ತೇವೆ, ಎತ್ತಲ್-ಯಾವ ಕಡೆಗೆ, ಪರಿವೆಂ-ಹರಿಯುತ್ತೇವೆ ಎಂದರೆ ಓಡಿಹೋಗೋಣ, ಚದುರೋಣ. ನಾವ್(ವು) ಎಂದು ಪೌರರ್-ಪಟ್ಟಣಿಗರು, ಕುವಿದರ್-ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಕಟಪಟ್ಟರು, ಅದಿದರ್ ಹೆದರಿಹೋದರು. ಅಳ್ಳಾಡಿ, ತಳ್ಳಂಕಗೊಂಡರ್-ಭೀತಿಯಿಂದ ತಲ್ಲಣಗೊಂಡರು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣಿಗರು, “ನಮ್ಮ ದೊರೆ ಈ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ತಂದನೇನು? ಇಲ್ಲ, ತನ್ನ ಹೆಸರು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗು ವಂತೆ ಹೆಮ್ಮಾರಿಯೊಂದನ್ನು ತಂದನು. ಸೇನಾಸಮಗ್ರನೂ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಚಂಚಲಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನೊಸ್ವಭಾವ ಶೂರನೂ ಆದ ವಸುಷೇಣನು ಕಾಡುಕಿಚ್ಚು ದಾಳಿಯಿಟ್ಟಂತೆ ಇದನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಉರಿಸದೇ ಇರನು. - ಈಗ ಏನುಮಾಡೋಣ? ಈ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆತಾನೆ ಇರೋಣ? ನಾವು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಚದು ರೋಣ” ಎಂದು ಸಂಕಟಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೆದರಿ ಅಲ್ಲಾಡಿ ಭೀತಿಯಿಂದ ತಲ್ಲಣಗೊಂಡರು.

ಆಗಳ್-ಆಗ,

೫೨. ವಸುಷೇಣನು ಲಗ್ಗೆ ಮಾಡಿದನು

ಇಳಾತಳಂ-ಭೂಭಾಗ, ಮುರಿದು-ವಕ್ರವಾಗಿ, ನೊಣೆಯಲ್-ಕಬಳಿ ಸಲು, ನುಂಗಲ್(ಲು), ಮೂರಿಟ್ಟಂತೆ-ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟಂತೆ, ದುರ್ಗಕ್ಕೆ- ಕೋಟೆಗೆ, ನಿಚ್ಚಣಿ(ನಿಶ್ರೇಣಿ. ಸಂ.)-ಏಣಿ, ಸಾಚುಂದೊಲೆ-ಏರಿಸಿಟ್ಟು ತೊಲೆ, ವೀರಸೇತು-ವೀರರು ನಡೆದು ಹೋಗುವ ಸೇತುವೆ(?), ನಡೆ ಸಾರಂ-ಸಣ್ಣ ಕೋಟೆ, ಬದ್ಧ ರಂ-ಕಟ್ಟುವಿಕೆ, ಗೆಗ್ಗೆ-ಕೋಟೆಯ ಒಳಭಾಗ, ಡೆಂಕಣಿ-ಧ್ವಜದಂಡ, ಗುಮ್ಮಂ-ಭೂತಗಳಗೊಂಬೆ, ಪಡಿಗೋಂಟಿ-ಪ್ರತಿ ಕೋಟೆ, ಎಂಬ, ಬಹುಕೋಟಾ ಯಂತ್ರಸಾಮಗ್ರಿ(ಗಳು), ತಿಂತಿಥಿ ಗೊಂಡು-ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ, ಅಂತಿರೆ-ಎದುರಿಸಿರಲು, ಲಗ್ಗೆಗಾಗಿ, ಆದರ್ಫ- ಗರ್ಜಿಸಿ, ವಸುಷೇಣಂ(ನು), ಸಾದರ್ಫಂ-ಚಂಡಶಾಸನನಿದ್ದ ಕೋಟೆ ಯನ್ನು ಸೇರಿ, ಸೂಚಿಸಿದಂ-ಶಬ್ದ ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಭೂಭಾಗವೇ ಲೋಕವನ್ನು ನುಂಗಲು ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ, ಏಣಿ, ಏರಿಸಿಟ್ಟು ತೊಲೆ, ವೀರಸೇತು, ನಡೆಸಾರ, ಬದ್ಧರ, ಗೆಗ್ಗೆ, ಧ್ವಜದಂಡ, ಗೊಂಬೆ, ಪ್ರತಿಕೋಟಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಯಂತ್ರಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಸುಷೇಣನು ಲಗ್ಗೆಮಾಡಲು ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದನು,

ವಚನ|| ಅಂತು ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುವ-ಮೊಳಗುವ ನಿಸ್ಸಾಳ-ವಾದ್ಯ, ಭೇರೀ, ಡಕ್ಕಾ, ಮೃದಂಗ, ಇವುಗಳ ಕೋಳಾಹಳಂ-

ಕೋಳಾಹಳವು, ಎತ್ತಿ, ಪೊ(ಹೊ)ತ್ತು, ತಂದು, ಇಲಿಪಿದ-ಇಳುಹಿಸಿದ, ಗುಡ-ಬಿಲ್ಲವನ್ನು, ವಿಡಂಬಿತ-ಮುಸುರಿದ, ಪಿಪೀಲಿಕಾಜಾಲದಂತೆ ಇರುವೆಗಳ ಸಮೂಹದಂತೆ, ಮುತ್ತಿ ಮುಸುಳಿ(ರಿ), ಮತ್ತೆ, ಕಟ್ಟಾಯದ-ಪರಾಕ್ರಮದ, ಕಡುಗಲಿಗಳೆಲ್ಲಂ-ಶೂರರೆಲ್ಲರೂ, ಅಣ್ಣಣ್ಣಿನಿಂದ-ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೇ ಮೆರದು ನಿಂತು, ಮುಮ್ಮುಟಿಯಾಗೆ-ರೂಪನಾಶವಾಗಿ, ಪೋ(ಹೋ)ಯ್ತು, ಪೋಯ್ತು. ದುರ್ಗಂ-ಕೋಟೆ, ಇನ್ ಎನ್ ಎಂದು, ಒಳಗೆಲ್ಲಂ-ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ, ಸರಕುಗಟ್ಟಿ, ಪೊಳಿಗೆಲ್ಲಂ-ಹೊರಗಡೆ, ಎಯ್-ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ-ಬಾವುಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಸೀರೆಯಂ-ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬೀಸಿ, ಬೊಬ್ಬಿಡು-ಬೊಬ್ಬಿಡಾಕಿ, ಆರೆ-ಗರ್ಜಿಸಲು, ತೊಟ್ಟನೆ ಕಂಡು-ಅದನ್ನು ತಕ್ಕಣವೇ ಕಂಡು,

೫೩. ಚಂಡಶಾಸನನು ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು.

ರಣಮಂಡಳದೊಳ್-ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಪೆಣ್ಣಿಗೆದ-ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದ, ಅಣಿಯಂ-ಸೈನ್ಯವು, ತೆಗೆನೆಡೆ-ಬಾಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಸಿದ್ಧವಾದ, ಬಿಲ್ಲವೊಲಿದ-ಬಿಲ್ಲನಂತಿದ್ದ, ಭಟಗ್ರಣಿ-ಭಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಚಂಡಶಾಸನನು, ಪ(ಹ)ರಿದು, ದಂಡೆಗೊಂಡು-ದಂಡೆಯೆಂಬ ಆಸನವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅಡ್ಡಣದಿಂದ-ಗುರಾಣಿಯಿಂದ, ಚಂಡಶಾಸನನು, ಕೈಕೊಂಡಂ-ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು.

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಚಂಡಶಾಸನನು ದಂಡೆಯೆಂಬ ಆಸನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಗುರಾಣಿಯನ್ನು ಅಡ್ಡಯಿಸಿ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು.

೫೪. ವಸುಷೇಣನ ಆಪ್ತರು ಅವನನ್ನು ತಡೆದರು.

ಅದನ್-ಚಂಡಶಾಸನನ ಈ ವರ್ತನೆಯನ್ನು, ಆಗಲ್-ಆಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಕಂಡು, ಕಣ್ಣಿಂದ, ಉರಿ, ಬರೆ-ಬರಲಾಗಿ, ಪುರ್ವಿಂದಂ-ಹುಬ್ಬಿ ಣಿಂದ, ಹೊಗೆ-ಹೊಗೆ, ಉರ್ವೇಚಿ-ಅಧಿಕವಾಗಲು, ಮದಮಾತಂ ಗಾರಿ ಕೊಬ್ಬಿದ ಅನೆಗೆ ಶತ್ರುವಾದ ಸಿಂಹದಂತಿರುವ ವಸುಷೇಣನು, ಪೂರ್ವಾಸನದಿಂ-ತಾನುನೊದಲು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪೀಠದಿಂದ, ಇಳಿದು, ಮೈಪತ್ತಿದ-ಮೈಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ, ವಜ್ರಾಂಗಿ-ಕವಚ, ಕೈಯೆತ್ತಿದ-

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿರತಕ್ಕ, ಕೊಂತಂ-ಆಯುಧ, ದಂಡೆಗೊಂಡ-ದಂಡೆಯೆಂಬ ಆಸನದಲ್ಲಿದ್ದ, ಅಡ್ಡಣಂ-ಗುರಾಣಿ, ಇರೆ-ಇರಲು, ವಸುಷೇಣಂ-ವಸುಷೇಣನು, ಭರಂಗೈಯ್ಯುದುಂ-ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು, ಪೊಡುದುದು-ಪೊತ್ತು ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿತು, ಇನ್ ಇನ್ನುಮುಂದೆ, ಅಳ್ಳಕಾದದೆ-ಸೈನಿಕರು ಯುದ್ಧಮಾಡದೆ, ಕದಡಿದುದು-ಚದುರಿತು, ಎಂದು ಆಪ್ತರ್-ವಸುಷೇಣನ ಆಪ್ತರು, ಅಡ್ಡಯಿಸಿ ತಡೆದು, ನಿಂದರ್-ನಿಂತುಕೊಂಡರು-

ಚಂಡಶಾಸನನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ವಸುಷೇಣನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಉರಿ, ಹುಬ್ಬಿನಿಂದ ಹೊಗೆ ಕಾಣಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಮದ್ದಾನೆಯ ವೈರಿಯಾದ ಸಿಂಹದಂಡಿದ್ದ, ವಸುಷೇಣನು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಇಳಿದು ಕವಚವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ದಂಡೆಯೆಂಬ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಗುರಾಣಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಮೆರೆಯಲು ಆಗ ಅವನ ಆಪ್ತರು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿತು ಭಟರು ಯುದ್ಧಮಾಡದೆ ಆ ಕಡೆ ಚದುರಿದರು ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಅಡ್ಡಯಿಸಿದರು.

ವಚನ|| ಆಗಳ್-ಆಗ, ಎರಡುಂ-ಎರಡೂ, ಪಡೆಗಳ್-ಸೈನ್ಯಗಳು, ಅಪಹಾರತೂರ್ಯಂ-ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ವಾಡ್ಯವನ್ನು, ಮೊಲಗಿ, ಬಾರಿಸಲು, ಪೆಪಿತಿಗೆಯಲೊಡಂ-ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಲಾಗಿ, ವಸುಷೇಣಂ ವಸುಷೇಣನು, ನಿಜನಿವೇಶಿತಸ್ತಂಧಾವಾರಮಂ ತಾನು ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಬೀಡಾರವನ್ನು, ಪೊಕ್ಕುನ್-ಪೊಕ್ಕುನು. ಇತ್ತ-ಈಕಡೆ, ಚಂಡಶಾಸನಂ-ಚಂಡಶಾಸನನು, ಮಂಡಳಿಸಿ ಗುಂಪಾಗಿ, ಪಿಡಿದ-ಹಿಡಿದಿದ್ದ, ಕೈದೀವಿಗೆಯು-ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ದೀಪದ, ಬೆಳಗಿನೊಳ್-ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ, ತೊಟ್ಟ, ಗದ್ದುಗೆಯು-ಪೀಠವ, ಗರುಡವಕ್ಕದ-ಗರುಡಪಕ್ಕದ(ರಿಕ್ಕೆ), ಕವಚದ, ನವರತ್ನ ಕಿರಣಂಗಳ, ಕಿಟ್ಟ-ಕಿತ್ತ, ಕರವಾಳ-ಕತ್ತಿಯ, ಬಾಯದಾರೆಯೊಳ್-ಅಲಗಿನಲ್ಲಿ, ಬಳ್ಳಿಗೊಂಡು-ಬಳ್ಳಿಯ ಆಕಾರವಾಗಿ, ಮಿಳ್ಳಿಸಿ-ಚಲಿಸಿ, ಪೊಳೆಯೆ-ಕೊಳೆಯಲು, ಕಟ್ಟಿದ, ಕಠಾರದ-ಕಠಾರಿಯು, ಬದ್ಧಿಗೆಯು-ಕಟ್ಟಿದ ಪಟ್ಟಿಯು, ತೊಂಗಲಾದೆಗೆದು ಗೊಂಚಲನ್ನು ತೆಗೆದು, ಬಿಗಿದು, ಎಲಲ್ವ-ಜೋತಾಡುವ, ಬಾಲ(ಳ)ಗಚ್ಚೆಯು, ವಿಳಸದ-ವಿಲಾಸದ, ಸೆಲಗಂ ಸೆರಗನ್ನು, ಸೆಳೆದು, ಅಳ್ಳಿಱಿಯೆಯುಂ-ಭೇದಿಸಲು, ಒಂದೆ

ಕೈಯೊಳ್ (ಯಲ್ಲಿ), ಇಕ್ಕಿದ-ಹಾಕಿಕೊಂಡ, ಎರಡು ಕಂಕಣದ-ಕಡಗದ, ರುಣರುಣತ್ವಾರಂ-ಶಬ್ದವು, ಜಡವ-ಬೀಸುವ, ಬಾಳ-ಕತ್ತಿಯ, ಕುಣಿವ ಕೊಂಕಿಂಗೈ, ಕಿಂಕಿಣೀರವಮನ್-ಕಿರುಗಂಟಿಗಳ ಶಬ್ದವನ್ನು, ಅಳುಂಕೆ ಗೊಳಿಸಿಯುಂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಯೂ, ಓದುವ, ರಾಯವಾಡದ-ರಾಜರ ಸಮೂಹದ, ಉಗ್ಗಡಿಸುವ ಹೊಗಳುವ, ಮಾಂಗಳಿಕದ (?) ಚಪ್ಪರಿಸುವ, ಪಡಿಯುರ-ಪ್ರತೀಹಾರಿಗಳ, ನೆಲನಂ ಉಗ್ಗಡಿಸುವ, ಪಡೆವಳರ ಸೇನಾ ಪತಿಗಳ, ತನ್ನ ಬೀರಮಂ-ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು, ಮನ್ನಿಸಿ-ಮನ್ನಣೆಮಾಡಿ, ಪೊಗಲ್ಪ-ಹೊಗಳಿದ, ಕೈವಾರಿಗಳ-ಹೊಗಳುಭಟ್ಟರ, ಆಡಂಬರಂ, ಅಳುಂಬವಾಗೆ ಅತಿಶಯವಾಗಲು, ಸುನಂದೆಯಂ-ಸುನಂದೆಯನ್ನು, ತಂದು, ಸೆಱ್(ರೆ)ಯಿಟ್ಟು, ಮಣಿಮಾಡಕ್ಕೆ ಉಪರಿಗೆಯ ಮನೆಗೆ, ಬಂದು,

೫೫. ✓ ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದನು.

ತತ್-ಆ, ಉರ್ವೀಶ್ವರಂ-ದೊರೆಯಾದ ಚಂಡಶಾಸನನು, ಘನ-ಹೆಚ್ಚಾದ, ನಿಶ್ವಾಸ-ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನಿಂದ, ತರಂಗಿತ-ಚಮರಿ ಅಲೆಯಲೆಯಾದ, ಅಳಕಿಯನ್-ಕೂದಲುಳ್ಳ, ಅಗ್ರಪ್ರಾಂತ-ತುದಿಯ ಪ್ರದೇಶದ, ವಾರ್ ಬಿಂದು-ನೀರಿನ ಹನಿಗಳುಳ್ಳ, ಪಕ್ಷ್ಯವಳಿಯಂ-ಕಣ್ಣಿನ ರೆಪ್ಪೆಯುಳ್ಳವಳನ್ನು, ವಿಯೋಗ-ಆಗಲಿಕೆಯ, ದಹನ-ಬೆಂಕಿಯಿಂದ, ಪುಷ್ಪ-ಕಂದಿದ, ಅಧರ-ಕೆಳದುಟೆಯ, ಛಾಯೆಯಂ-ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ, ವಿನತ-ಕಳೆಗುಂದಿದ, ಪ್ರಾಣ-ಬೆಳಗಿನ ಕಾಲದ, ಸುಧಾಂಶುಬಿಂಬ-ಚಂದ್ರಬಿಂಬದಂತಿರುವ, ಮುಖಿಯಂ-ಮುಖವುಳ್ಳವಳನ್ನು, ಚೀನೋತ್ತರೀಯ-ರೇಷ್ಮೆಯ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ, ಅವಗುಂಠನ-ತೆರೆಯ, ನಿರ್ಭಿನ್ನ-ಅಂಟಿಕೊಂಡ, ಕಪೋಲ-ಕೆನ್ನೆಯ, ಪಾಂಡುರುಚಿಯಂ-ಬಿಳುಪಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಸುನಂದೆಯನ್ನು, ಸಾದರ್ಪ-ಸಮೀಪಿಸಿದನು.

ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನಿಂದ ಚಮರಿ ಅಲೆಯಲೆಯಾದ ಮುಂಗುರುಳನ್ನುಳ್ಳ, ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ರೆಪ್ಪೆಯುಳ್ಳ, ವಿಯೋಗದ ಉರಿಯಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಕೆಳದುಟೆಯ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ, ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರ, ಬಿಂಬದ ಮುಖವುಳ್ಳ, ರೇಷ್ಮೆಯ ತೆರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಕಪೋಲದ

ಬಿಳುಪಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಚಂಡಶಾಸನನು ಸಮೀಪಿಸಿದನು.

೫೬. ಸೆರೆಸಿಕ್ಕ ಸುನಂದಾದೇವಿಯ ವರ್ಣನೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಬಿದಿ ಎಂಬ-ವಿಧಿ(ಸಂ)ಯೆಂಬ, ಮದಗಜಂ-ಮದ್ದಾನೆ, ನೈಫ-ರಾಜನ, ಸದನ-ಮನೆಯೆಂಬ, ಸರೋವರದೊಳ್(ದಲ್ಲಿ), ಎಲೆ(ಳೆ)ದು, ಸೆಳೆದು-ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ವನ + ಅಂತರದೊಳ್-ಕಾಡನಡುವೆ, ಇಕ್ಕಿದ-ಇಟ್ಟ, ಬಾಳ ಮೃಣಳದವೋಲ್-ತಾವರೆಯದಂಟಿನಂತೆ, ಸತಿ-ಆ ಸುನಂದೆ, ಕೊರಗಿ, ಆ ಕೊರಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಕಣ್ಣೆ-ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ (ಅವಳನ್ನು ನೋಡುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ), ಕರಂ-ಅತಿಶಯವಾಗಿ, ಎಸೆದಿ ದರ್ಘ-ಶೋಭಿಸಿದ್ದಳು.

ವಿಧಿಯೆಂಬ ಮದ್ದಾನೆಯು ರಾಜನ ಮನೆಯೆಂಬ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಎಳೆದು ಸೆಳೆದು ತಂದು ಕಾಡನಡುವೆ ಇಟ್ಟ ಎಳೆಯ ತಾವರೆಯ ದಂಟಿನಂತೆ ಆ ಸುನಂದೆ ಕೊರಗಿನಿಂದಿದ್ದರೂ ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತುಂಬಾ ಚೆಲುವೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಳು.✓

ವಚನ || ಅಂತು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಸಾರ್ಧ-ಅವಳನ್ನು ಸೇರಿ, ತನ್ನ, ಒಡನೆ ಬಂದು, ಬಾಗಿಲೊಳ್(ಅಲ್ಲಿ), ನಿಂದ-ನಿಂತಿದ್ದ, ಪರಿಜನಮುಂ-ಪರಿವಾರದವರನ್ನು ಕೆಲಬಲದೊಳ್-ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ಇರ್ಧ-ಇದ್ದ, ಪಸಾಯಿತರುಮಂ-ಮೆಚ್ಚಿನವರನನ್ನು, ಪರಿ ಹರಿಸಿ-ಕಳುಹಿಸಿ, ಕೃತಕ-ನಟನೆಯ, ವಿನಯೋಪಚಾರಂ-ವಿನಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪಚಾರವು, ಎಸೆಯೆ-ಶೋಭಿಸಲು, ಚಂಡಶಾಸನಂ-ಚಂಡಶಾಸನನು, ಸುನಂದಾದೇವಿಗೆ, ಇಂತು+ಎಂದಂ-ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು.

೫೭. ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುನಂದಾದೇವಿಯ ಪ್ರಣಯ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ, ✓

ನಯದಿಂ ಲೋಕರೀತಿಯಂತೆ, ನಿನ್ನ ಒಡಂಬಡಂ-ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ, ಇಂದು-ಈಗ, ಔತ್ಸುಕ್ಯದಿಂ-ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ಅತಿಶಯವಾದ ಆಸೆಯಿಂದ, ತಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುತಂದ, ಸಲ್ಲಿಯಂ-ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಸಲಿಗೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸು. ನಾನು

ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಲಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಕಾಮಿ-ಕಾಮಿಯಾದವನು, ಕಣ್-ಇತರರ ಕಣ್ಣು ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಇದೆ ಎಂದರೆ ಇತರರು ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡುವರೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು, ಅಱವನ್-ತಿಳಿಯುವವನು, ಅಲ್ಲ-ಅಲ್ಲ(ಕಾಮಿಯು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಣ್ಣನ್ನು ತಿಳಿಯುವವನಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗಬಹುದು) ಅಂ-ನಾನು, ನಿನಗೆ ಗಂಡುತೊಟ್ಟು-ಸೇವಕ. ಎನ್ನ ರಾಣಿಯವಾಸಂ-ರಾಣಿವಾಸದವರೂ, ನಿನಗೆ, ಪರಿಚಾರಕಾದಿ-ಸೇವಕರಂತೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸುಖದ ಉದಯದೋಳ್-ಎಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ನೀನ್(ನು), ನನಗೆ, ದಲತ್-ಅರಳಿದ, ಅಜ್ಜ-ಕಮಲದಂತೆ ಮನೋಹರವಾಗಿ, ಲೋಲ-ಚಂಚಲವಾಗಿರುವ, ಈಕ್ಷಣೆ-ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಸುನಂದಿಯೆ, ವಲ್ಲಭಿಯಾಗಿ-ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ, ಇರು.

ಲೋಕದ ನಡತೆಯಂತೆ ನಿನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ಆಸೆಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದೆ. ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಈ ಸಲಿಗೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಈ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ ನೀನು? ಕಾಮಿ ಕಣ್ಣನ್ನು ಅರಿಯನು. ಈಗ ನಾನು ನಿನ್ನ ಗಂಡುತೊತ್ತು. ನನ್ನ ರಾಣಿಯವಾಸ ನಿನಗೆ ಪರಿಚಾರಕರು. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡನೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಈ ವೈಭವವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ಅನುಭವಿಸು. ✓

೫೮. ಚಂಡಶಾಸನನ ಮಾತು ಸುನಂದಿಗೆ ಕೋಪವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು.

ತನ್ನ ಇದಿರೋಳ್-ತನ್ನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ, ಅ ಖಳಂ-ಅದುಷ್ಟನು ನುಡಿಯಂ-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು, ನುಡಿಯಲೊಡಂ-ಹೇಳಲಾಗಿ, ಕಡೆಗಣ್ಣಿಂ-ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ, ಕಿಡಿಸೂಸೆ, ಘೃತ-ತುಪ್ಪದ, ಆಹುತಿಯಂ, ಆಹುತಿಯನ್ನು, ಪೊಡೆವ-ಹೊಡೆಯುವ, ಶಿಖಿ-ಅಗ್ನಿಯ, ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ-ಖಾಲಿ-ಯುವತಿಯಾದ ಸುನಂದಿಯು, ಕನಲ್ದಲ್-ಕೋಪಗೊಂಡಳು.

ದುಷ್ಟನಾದ ಚಂಡಶಾಸನನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನುಡಿಯಲು

ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಿಡಿಸೂಸಿ ತುಪ್ಪದ ಅಹುತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಆ ಸುನಂದೆ ಕೋಪಗೊಂಡಳು. —

ವಚನ || ಅಂತು - ಆರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಕನಲ್ದ-ಕೋಪಗೊಂಡು, ಒನಲ್ದ-ಅಪಹಾಸ್ಯದ ಕೋಪದಿಂದ, ಸೈರಿಸಲಾ(ರ)ಲಿದೆ

೫೯. ಸುನಂದೆ ಚಂಡಶಾಸನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಪಾಣ್ಯ-ಜಾರನೆ, ಸೆಱಿಸಿಕ್ಕಿಂ-ಸೆರೆಸಿಕ್ಕು, ಪಿಡಿತಂದ-ಹಿಡಿದುತಂದ ವೇಸಿಗಿತ್ತಿಯಂ-ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವಳನ್ನು, ಭೋಗ+ಉಪಭೋಗಗಳಂ-ಸುಖಗಳನ್ನು, ಮಱಿದುಂ-ಮರೆತೂ ಕೂಡ, ಕಾಣದ-ನೋಡದ, ಅನಾಥೆಯಂ-ಅನಾಥೆಯನ್ನು, ನುಡಿವವೋಲ್ ಮಾತನಾಡಿಸುವಂತೆ, ನಿನ್ನ+ಒಂದು ಸಂಪತ್ತಿಯಂ-ನಿನಗಿರುವ ಮಹತ್ತಾದ ಸಂಪತ್ತೊಂದನ್ನು ಕುರಿತು, ಜಱುಚುತಿರ್ದಪೆ-ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹರಟುತ್ತಿರುವೆ. (ನಾಳೆ) ನಿನ್ನ ತಲೆಯುಂ ನಿನ್ನ ತಲೆಯೂ ಕೂಡ, ಕಾರಾಗೃಹದ್ವಾರದೊಳ್ - ಸೆರೆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ, ಮೆಱಿವಾಗಳ್-ಶೋಭಿಸುವಾಗ, ನೀನ್-ನೀನು, ಎನಗೆ-ನನಗೆ, ಮಾಡಲ್-ವೇಟ್ಟು-ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ, ಸತ್ಕಾರಮಂ-ಉಪಚಾರವನ್ನು, ನುಡಿ.

ಸೆರೆಸಿಕ್ಕು ಹಿಡಿದುತಂದ ಭಿಕಾರಿಯನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವಂತೆ ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನು ಮರೆತೂ ಕೂಡ ಕಾಣದ ಅನಾಥೆಯನ್ನು ನುಡಿಸುವಂತೆ, ಮಾತನಾಡುತ್ತ ನಿನ್ನ ಒಂದು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು ಹರಟುತ್ತಿರುವೆ. ಎಲೆ ಜಾರ, ನಾಳೆಯ ದಿನ ಸೆರೆಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿನ್ನತಲೆ ಬಿದ್ದು ಮೆರೆಯುವಾಗ ನೀನು ನನಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ನುಡಿ.

ವಚನ || ಎಂದು- ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಬೆಟ್ಟವೆಟ್ಟನೆ-ಕಠಿಣವಾಗಿ ಬಯ್ದು, ಬೆಟ್ಟು ಬಿದಿದು-ಕಠಿಣವಾಗಿ, ನುಡಿದ ಸುನಂದೆಯ ನುಡಿಗಿ, ಎನ್ನೆ-ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟು, ಮುಳಿಯದೆ-ಕೋಪಗೊಳ್ಳದೆ, ಲಜ್ಜೆಯಂ-ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ, ಚಳಿಯದೆ-ಹೆದರದೆ, ಮತ್ತಂ-ಮತ್ತೆ, ಇಂತೆಂದಂ ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು.

೬೦. ಚಂಡಶಾಸನನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸುನಂದೆಗೆ ನುಡಿದನು.

ಆಂ-ನಾನು, ಕೆಳಕೆಟ್ಟು-ಸ್ನೇಹಕೆಟ್ಟು, ಪಗೆಯಾದೆಂ-ನಿನ್ನ ಗಂಡನಾದ ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದೆ. ಆಗಿ-ಹಾಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾಗಲು, ವಸುಷೇಣಂ-ವಸುಷೇಣನು, ಇನ್-ಇನ್ನು, ಎನ್ನ ಕೈಯೊಳ್-ಕೈಯಲ್ಲಿ, ಪೋದಂ-ಸತ್ತು ಹೋದನು. ಆದಂ ನಂಬು-ನಾನು ಹೇಳುವ ಈ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ನಂಬು. ಅಲಿಯಾಸೆಯಿಂ-ವಸುಷೇಣನನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೋಡುವೆನು ಎಂಬ ವೃಥಾವಾದ ಆಸೆಯಿಂದ, ನಮೆಯದಿರ್-ಕೃಶಳಾಗಬೇಡ. ಆಗ್ರಹಂಬೇಡ-ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೋಪಬೇಡ. ಸತ್ತು, ಸತ್ಪಳಂ-ಬಳ್ಳಿಯಫಲವನ್ನು, ತೋರುವ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ, ಬಾಲ್ಯ+ಆಗದಿರು-ಬಾಳೆಯ ಮರದಂತೆ ಆಗಬೇಡ. ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದಿಂ-ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದಿಂದ, ಬತ್ತಿ ಬಾಲ್ಯದಳಿರಾಗುತ್ತಿರದೆ, -ಬಾಳು ಬತ್ತಿಹೋದ ಚಿಗುರಿನಂತಾಗಿರದೆ, ಆತ್ಮ-ನಿನ್ನ, ಪರ-ಇತರರ, ಸೌಖ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ವಿಲಾಸಂಗಳಂ-ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಸೊಗಸನ್ನು, ಆಳ್ವಿರ್-ಮುಳುಗಿರು.

ನಿನ್ನ ಗಂಡನಾದ ವಸುಷೇಣನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾಗಿ, ಹಾಗೆ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾಗಲು, ವಸುಷೇಣನು ಸತ್ತುಹೋದನು. ನಾನು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಂಬು. ವಸುಷೇಣನನ್ನು ನೋಡುವೆನು, ಕೂಡುವೆನು ಎಂಬ ವೃಥಾವಾದ ಆಸೆಯಿಂದ ಕೃಶಳಾಗಬೇಡ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೋಪಬೇಡ. ಸತ್ತು ಸತ್ಪಲವನ್ನು-. ತೋರುವ ಬಾಳೆಯ ಮರದಂತೆ ಆಗಬೇಡ. ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದಿಂದ ಬತ್ತಿ ಈ ನಿನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ವೃಥಾವಾಗಿ ಬತ್ತಿದ ಚಿಗುರಿನಂತಾಗಿಸಬೇಡ. ನಿನಗೂ ಇತರರಿಗೂ ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸುಖಸಂಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು.

ವಚನ || ಎಂಬುದುಂ-ಅವನು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ ಸುನಂದೆ, ಈತಂಗೆ-ಈ ಚಂಡಶಾಸನನಿಗೆ. ಮಾತಂ-ಮಾತನ್ನು, ತಪ್ಪಿನಂ-ತಪ್ಪಿಸಲಾಗುವ, ಉತ್ತರಂ-ಉತ್ತರವನ್ನು, ಕುಡುತ್ತಿರಲೇಕೆ-ಎಕೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು, ಆಕೆ-ಸುನಂದೆ, ಇಂತು ಎಂದಳು. ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದಳು.

೬೧. ಸುನಂದೆ ಚಂಡಶಾಸನನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ ಈ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆ.

ಮಾವಿನ ಕೊಂಬಿನೊಳ್(ನಲ್ಲಿ), ನಲಿದು-ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ನರ್ತಿಪ-ಕುಣಿದಾಡುವ, ಕೋಗಿಲೆ ತನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಪ()ಹತ್ತಿದ, ಅಂಟಿನಿ.ಅಂಟಿನಿಂದ, ಬೇವಿನ ಕೊಂಬಿನೊಳ್(ನಲ್ಲಿ) ನಲಿವುದೆ-ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳುವುದೆ? ಹಾಗೆಯೇ, ಪ್ರಿಯನ್+ಇರ್ದವೋಲ್-ಗಂಡನು ಇರುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ, ಅಪ್ರಿಯಗೆ-ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದವರಲ್ಲಿ, ಸತಿಯರ್-ಪತಿವ್ರತೆಯರಾದ ಪ್ರೀಯರು, ಏ-ಏನು, ಸಂಭಾವನೆಗೈವರೆ, ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೆ? ಗಡ-ಅಲ್ಲವೆ. ವೀರನ-ಶೂರನಾದವನ-ತೋಳಬಾಳುಮಂ-ಕೈಯಕತ್ತಿಯಂ, ನಾವಿದ-ನಾವಿಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಬಾಳುಮಂ-ಕತ್ತಿಯನ್ನು, ಸಮನೆ-ಸಮಾನವಾಗಿಸುತ್ತಾರೆಯೆ? ಮತ್ತೆ-ನನ್ನ, ಭುಜ-ತೋಳಿನ, ಸೃಜಂ-ಹೂವು, ಪತ್ತಿಪ-ಅಂಟಿಸುವ, ಸಾಣೆಯೊ?

✓ಮಾವಿನ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಲಿದು ನರ್ತಿಸುವ. ಕೋಗಿಲೆ ಬೇವಿನ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುವುದೆ? ಪತಿವ್ರತೆಯರಾದ ಪ್ರೀಯರು ಪ್ರಿಯನಿದ್ದಂತೆಯೆ ಅಪ್ರಿಯನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆಯೆ? ವೀರನ ತೋಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಕತ್ತಿಯೂ, ನಾವಿಕನ ತೋಳಕತ್ತಿಯೂ ಒಂದೇ ಸಮನೆ?

೬೨. ವಸುಷೇಣ ನೃಪನೆ-ವಸುಷೇಣನೆ, ಕೈವಿಡಿದ - ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದ, ಈ ನನ್ನ, ಅಸುವಿಗೆ-ಪ್ರಾಣಕ್ಕೂ, ಒಡೆಯಂ-ಯಜಮಾನ. ಹಾಗೆಯೇ ಚಿತಾಗ್ನಿಗೂ, ಅವನೇ ಒಡೆಯಂ-ಒಡೆಯನು ಎಂದರೆ ಅವನ ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಿದ್ದು ನನ್ನ ಒಡಲನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವ. ಒಡಲ್-ನನ್ನದೇಹ ಇಂತು ಎಸೆದ-ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿದ, ಈ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ, ಮಿಸುಗುವ-ಶೋಭಿಸುವ, ಜಸವೆಣ್ಣು-ಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಲೆಗೆ, ಪುಲ್ಲಂ-ಹುಲ್ಲನ್ನು, ತರ್ಪನೆ-ತರುತ್ತೇನೆಯೆ?

✓ವಸುಷೇಣನೆ ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೂ ಅವನೇ ಒಡೆಯ. ಅವನೊಡನೆ ನಾನು ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳದೆ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗ

ವಿಲ್ಲ. ಪತಿವ್ರತೆಯೆಂಬ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ನಾನು ಈಗ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಮುಡಿಯಲಿ ?

ವಚನ || ಎಂಬುದು-ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ, ಆ ಕುಟಲಂ-ಮೋಸ ಗಾರನಾದ ಚಂಡಶಾಸನನು, ಆಕೆಯೊಳ್-ಆ ಸುನಂದೆಯಲ್ಲಿ, ತಿಳಿ ಪುಮಂ ತನ್ನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ವನ್ನು ಕಾಣದೆ, ಮುಳಿದು-ಕೋಪಗೊಂಡು, ಮತ್ತಂ-ಮತ್ತೆ, ಇಂತು ಎಂದಂ-ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು.

೬೩. ಚಂಡಶಾಸನನು ತನ್ನ ನಿರ್ಧರವನ್ನು ಸುನಂದೆಗೆ ತಿಳಿಸು ತ್ತಾನೆ.

ಅಂಭೋಜ-ಕಮಲದ, ಪತ್ರ-ದಳದಂತೆ, ಈಕ್ಷಣಿ-ಕಣ್ಣುಳ್ಳವಳೆ, ನಾಂ-ನಾನು, ನಿನ್ನನ್ನು, ಬಿಡೆ-ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀಂ-ನೀನು, ಸಯೆ-ಸಾಯಲಾಗಿ, ಸಾವೆನ್-ಸಾಯುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ-ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಉಚೆಯೆಂ-ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಒಲ್ಲೊಡೇನ್-ಒಲಿದರೆ ಏನಾಯಿತು ಎಂದರೆ ನೀನು ಒಲಿದರೂ ಸರಿಯೆ, ಒಲ್ಲದಿದೊಡೇನ್-ಒಲ್ಲ ದಿದ್ದೊಡೆ ಏನಾಯಿತು, ಆಂ-ನಾನು, ಎರಡಿಲ್ಲದೆ-ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭೇದ ಭಾವವನ್ನು ಎಣಿಸದೆ, ಒಲ್ಲೆನ್-ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಬೇರೂರ ಬೇಟೆಕ್ಕೇ-ಎಂದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ, ಬಾಯ್ಬಿಡಲಾಣೆಂ-ಬಾಯಿ ಬಿಡಲಾರೆನು ಎಂದರೆ ಆಸೆ ಪಡ ಲಾರೆನು. ಎನ್ನ ಮನೆಯೊಳ್-ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಸೆಣೆಯಿಂದಂ-ಸೆರೆಯಿಂದಲಾದರೂ, ನೀನ್ ಇದೆನ್-ನೀನು ಇರುವೆ ಎಂಬ ಆಸೆಯುಳ್ಳೊಡೆ-ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಆಸೆ ಇರುವುದಾದರೆ, ಸಾಲ್ಗಂ-ಅದೇಸಾಕು. ಬಟಿಕ್ಕೇ-ಅನಂತರ, ರಣದಿಂದಂ-ಯುದ್ಧದಿಂದ, ಅಪ್ಪದಕ್ಕೆ-ಆಗುವುದು ಆಗಲಿ.

ಕಮಲಗಣ್ಣಿನ ಸುನಂದೆಯೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಬಿಡುವು ದಿಲ್ಲ; ನೀನು ಸಾಯಲು ನಾನೂ ಸಾಯುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ನಾನು ಬದುಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದರೂ ಸರಿಯೆ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಸರಿಯೆ, ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭೇದ ಭಾವವನ್ನು ಎಣಿಸಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದ್ದ

ರಿಂದ ಬೇರೆಯವರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಾಯಿ ಬಿಡಲಾರೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಾಗಿರುವೆ ಎಂಬ ಆಸೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತತವಾಗಿ ದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಆಗುವುದು ಆಗಲಿ.

ವಚನ || ಎಂದು-ಹೀಗೆಂದು, ಚಂಡಶಾಸನನು, ತನ್ನ, ಅಳಿಪಂ-ಆಸೆಯನ್ನು, ಅಡರೆ-ಅಂದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ, ಚಾಳಿಸಿ-ಕಾತರತೆಯಿಂದ, ನುಡಿದು ಪೋಗುತ್ತಾ- ಸುನಂದೆಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾ

೬೪. ಸುನಂದೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲು ಅರುಣಿಕೆ ಎಂಬುವಳನ್ನು ಚಂಡಶಾಸನನು ನಿಯಮಿಸಿದನು.

ನೀಂ-ನೀನು, ತಳೋದರಿಗೆ-ಈ ಹೆಂಗಸಿಗೆ, ಪರಿಚಿತ-ತಿಳಿದವಳು, ಮೆಯ್ಯವ(ಬ)ಲಿಯಿಂ-ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಎಂದರೆ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ, ಮನಮಂ-ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು, ತೊಡಂಕೆ-ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ನಾಂ-ನಾನು, ತುರಿಪದಿಂ-ಆತುರದಿಂದ, ಇದು-ಇದ್ದು, ನಿಂದು-ನೀನು ಅವಳ ಬಳಿ ನಿಂತು, ಅಬಲನ್-ದುಃಖವನ್ನು ಆರಿಸು-ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡು. ಅಲ್ಲದೆ, ಭೀತಿಯಂ-ಭಯವನ್ನು, ತೋಱು(ರಿ)ಸು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭೀತಿ ಬಹುವಾಗಿ ಮೂಡಿದರೆ, ಗಂಡನ, ಪಂಬಲಂ-ಹಂಬಲನ್ನು, ಒಯ್ಯನೆ-ಆಗಿ-ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ, ಮನಂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು, ಕೊರಗದೆ ಹೋಗದಂತೆ, ಮತ್ತೆ ಸಂತಮಿಡು-ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು, ಎಂದು ಅರುಣಿಕೆ ಎಂಬಳಂ-ಅರುಣಿಕೆ ಎನ್ನುವವಳನ್ನು, ಕಾಂತೆಯ-ಸುನಂದೆಯ, ಕಾಪಿ ನೊಳ್-ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ, ನಿಱಿಸಿ-ಇಟ್ಟು, ಆ ನೃಪಾಳಕಂ-ಆ ದೊರೆಯು,

ನೀನು ಈ ಸುನಂದೆಗೆ ತುಂಬಾ ಪರಿಚಿತಳಾದವಳು. ನನ್ನ ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನಲ್ಲಿ ತೊಡಕುವಂತೆ ನೀನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು. ಅವಳ ದುಃಖವನ್ನು ಆರಿಸು. ಅವಶ್ಯಕವಿದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಯವನ್ನು ತೋರಿಸು. ಆಕೆ ಗಂಡನ ಹಂಬಲನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಿಡುವಂತೆ, ಮನಸ್ಸು ಕೊರಗದಂತೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು ಎಂದು ಅರುಣಿಕೆ ಎಂಬುವಳನ್ನು ಸುನಂದೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಟ್ಟು ಆ ಬಳಿಕ ದೊರೆ,

ವಚನ || ನೇಸರ್-ಸೂರ್ಯನು, ಮೂಡಲೊಡಂ-ಮೂಡಲಾಗಿ, ಮುನ್ನೆಮುನ್ನೆ-ಈ ಮೊದಲೆ, ಘೂಡಿರ್ದ-ಹುಟ್ಟಿದ, ವಿರಹ-ಅಗಲಿಕೆಯ, ಪರಿತಾಪಂ-ಸಂಕಟವು, ತೀರದೆಯುಂ-ತೀರದೆಯಿರಲು, ಏತಱ್ಱಿಂ-ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಆ ತಳೋದರಿಯಂ-ಹೆಣ್ಣನ್ನು, ಒಡಂ ಬಡಿಸಲ್-ಒಪ್ಪಿಸಲು ಬಾರದೆ, ಆ ಕಿತವಂ-ನೋಸಗಾರನು, ತನ್ನ ಕೈತ ವದೊಳ್-ಮೋಸದಲ್ಲಿ;

೬೫. ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುನಂದೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಇಂದ್ರಜಾಲವನ್ನು ಒಡ್ಡಿದನು. ಚಂಡಶಾಸನಂ-ಚಂಡಶಾಸನನು, ಪತಿಯಿರೆ-ಗಂಡನಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಎಂದರೆ ವಸುಷೇಣನು ಬದುಕಿರುವಾಗ, ಸಿಂಗದ-ಹಿಂಗದ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗದ, ಆಸೆ-ಬಯಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಮನದ-ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ, ಒಂದು ಅಟಿಯಾಸೆಯಿನ್-ಕೆಟ್ಟಆಸೆಯಿಂದ, ಎನ್ನನ್-ನನ್ನನ್ನು, ಈ ಸತಿ-ಈ ಹೆಣ್ಣು, ಒಲ್ಲಳ್-ಬಯಸಳು. ಇವಳಂ-ಇವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಮರುಳ್ಳಿದಪೆಂ-ಹಿಂತಿರುಗಿಸುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಬೆಸಂ+ಕುಡೆ-ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು, ಇಂದ್ರಜಾಲಿಗಂ-ಇಂದ್ರಜಾಲಿಕನು, ಜನದ ಕಣ್, ಬೆರಗಪ್ಪಿನಂ-ಬೆರಗಾಗುವಂತೆ, ಪ್ರತಿಬಳಂ-ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವು, ಎಯ್ದೆ-ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಕೆಟ್ಟುದು-ನಾಶವಾಯಿತು, ವಸುಷೇಣ ನೃಪೇಂದ್ರಂ-ವಸುಷೇಣನೆಂಬ ದೊರೆ, ಅಱಿದಂ-ಸತ್ತನು ಎಂಬ, ಸಂಗತಿಯಂ-ಸಮಾಚಾರವನ್ನು, ಒಡರ್ಚಿದಂ-ಉಂಟು ಮಾಡಿದನು ಎಂದರೆ ಹರಡಿದನು ಎಂದು ಭಾವ.

ವಸುಷೇಣನಿದ್ದಂತೆ ನನ್ನ ಬಯಕೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗದು; ಈಕೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಚಂಡಶಾಸನನು ಇಂದ್ರಜಾಲಿಕ ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು, ಅವನು ಶತ್ರುಸೈನ್ಯ ನಾಶವಾಯಿತು, ವಸುಷೇಣನು ಸತ್ತನು ಎಂಬ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಹರಡಿದನು.

ವಚನ || ಆ ವೃತಿಕರಮಂ-ಆ ಕಷ್ಟವನ್ನು, ಕಂಡು, ನಮ್ಮ ಅರಸನ್ (ದೊರೆ), ಇರುಳಿನ-ರಾತ್ರಿಯ, ಕವಿಮ, ಕಾಳಗದೊಳ್-ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ, ಮುತ್ತಿದ, ಬೀಡಂ-ಬೀಡಾರವನ್ನು, ತೊತ್ತಲಿದು-ಚೆನ್ನಾಗಿ ತುಳಿದು, ಪ(ಹ)ಗೆಯ, ಪಂದಲೆ (ಪಸಿದು+ತಲೆ)-ರಕ್ತದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಸಿಯ ತಲೆ, ಕೆಯ್ಗೆ-ಕೈಗೆ, ಬಂದುದು-ಬಂದಿತು. ಇನ್ನೇನ್+ಇನ್ನೇನ್

ಇನ್ನೇನು, ಇನ್ನೇನು, ಎಂದು ಕೋಟಿಯೊಳಗೆ, ಜನಂ-ಜನರು, ಕೋಟಿತೆಲದಿಂದ-ಕೋಟಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ನಾಟಕಂ ನಲಿದು-ನಟನೆಮಾಡಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ, ಬೊಬ್ಬಿಲಾಯುತ್ತಿರೆ-ಬೊಬ್ಬಿಹಾಕುತ್ತಿರಲು, ಸುನಂ ದಾದೇವಿ, ಇರ್ಧ(ದ್ವ), ಸೆರೆವನೆಗೆ-ಸೆರೆಮನೆಗೆ, ತಾನೆ ಬಂದು-ಚಂಡ ಶಾಸನನು ತಾನೆಬಂದು,

೬೬. ಸುನಂದೆಯ ಮುಂದೆ ವಸುಷೇಣನ ತಲೆಯನ್ನು ಈಡಾಡಿದನು.

ಸುನಂದೆ-ಸುನಂದೆಯೇ, ಎ(ನ)ನಗೆ, ವಸುಷೇಣನೆ-ವಸುಷೇಣ ನೊಬ್ಬನೆ, ಪತಿ ಎಂದು-ಗಂಡನೆಂದು, ಸಿಡಿಲೈ-ಸಿಡಿದು ಬೀಳುವೆ, ಮಾಟ್ಟು ಮಾಡುವ, ಸೋವಡಿಕೆಯನ್-ಉಪಚಾರವನ್ನು, ಈ ಬಸಿವ-ಈ ರಕ್ತದಿಂದ ಬಸಿಯುತ್ತಿರುವ, ತಲೆಗೆ, ಮಾಡಲಿ, ಎನುತುಂ-ಎನ್ನುತ್ತ, ಮಾಯಾವಿ-ಕಪಟೆಯಾದ ಚಂಡಶಾಸನನು, ಪತಿಯ-ಅವಳ ಗಂಡನ, ಮಾಯದ, ಶಿರಮಂ-ತಲೆಯನ್ನು, ಈಡಾಡಿಸಿದಂ ಅವಳ ಮುಂದೆ ಎರಚಾಡಿಸಿದನು.

‘ಸುನಂದೆ, ನಿನಗೆ ವಸುಷೇಣನೆ ಗಂಡನೆಂದು ಏಕೆ ಸಿಡಿದು ಬೀಳುವೆ ? ನೀನು ಮಾಡುವ ಉಪಚಾರವನ್ನು, ರಕ್ತದಿಂದ ಬಸಿಯುವ ಈ ತಲೆಗೆ ಮಾಡು’ ಎನ್ನುತ್ತ ಕಪಟೆಯಾದ ಚಂಡಶಾಸನನು ಅವಳ ಗಂಡನ ಮಾಯದ ತಲೆಯನ್ನು ಅವಳ ಮುಂದೆ ಎರಚಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ವಚನ || ಅಂತು-ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ತಂದು, ಇಲಿಪಿದ-ಇಳಿಸಿದ, ಸಿರ ಮುಮಂ-ತಲೆಯನ್ನು, ಕಳ್ಳು-ಕಡ್ಡು ತಟ್ಟಿ(ರಿ)ದ, ವಲ್ಲಭನ-ಗಂಡನ, ಮಣಿಮಕುಟ ರತ್ನದ ಕಿರೀಟ, ಕೇಯೂರ-ತೋಳಬಂದಿಯ, ಮಂಡಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ, ಅದೀಪನ-ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ, ಮಂಡನಮುಮಂ-ಅಭರಣ ವನ್ನು, ಪೇರುರದೊಳ್-ಅಗಲವಾದ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ; ಓರಂತೆ-ಒಂದೇಸಮ ನಾಗಿ, ಮೆಲಿ(ರೆ)ನ, ತೋರಮುತ್ತಿನ-ದೊಡ್ಡಮುತ್ತಿನ, ಹಾರಮುಮಂ-ಹಾರವನ್ನು, ಕಾಣಲೊಡಂ-ಕಾಣಲಾಗಿ,

೬೭. ವಸುಷೇಣನ ಮಾಯಾಶಿರಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಸುನಂದೆಯ ಪ್ರಾಣ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು.

ಹೃದಯದೊಳ್+ಇರ್ದ-ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ, ವಲ್ಲಭನನ್-ಗಂಡನನ್ನು, ಆಕ್ಷಣ-ಆಗಲೆ, ಭೀತಿಯಿಂ-ಭಯದಿಂದ, ಈಕ್ಷಿಪಂತೆ-ನೋಡುವ ಹಾಗೆ, ಅಲರ್+ಕಣ್ ಪೊಣರ್-ಹೂವಿನಂತೆ ಅರಳಿದ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳ ಜೋಡಿ, ಮುಚ್ಚಿದುವು. ತಡವಿ ನೋಡುವಮೊಲ್-ಸವರಿ ನೋಡುವಂತೆ, ಕುಚ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಗೆ-ಮೊಲೆಗಳ ನಡುವೆ, ಕರಪಲ್ಲವಂ-ಚಿಗುರಿನಂತಿರುವ ಅವಳ ಕೈಯ್ ; ಆದುದು-ಆಯಿತು, ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುನಂದೆಯ ಕೈ ಅವಳ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಯಿತು. ಸರಮನ್-ಸ್ವರವನ್ನು, ಆಲಿಸುವಂತೆ-ಕೇಳುವಹಾಗೆ, ಮೊಗಂ-ಮುಖವು, ಮಲಂಗಿತು-ಮಲಗಿತು. ಅಂಗದೊಳ್-ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ, ಎರ್ದ ಎಂದರೆ ಹೃದಯವು, ಶೂನ್ಯಂ+ಆಗೆ-ಶಬ್ದವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು, ಅಸಿತ ಬಿಳಿಯ, ಅಬ್ಜ-ಕಮಲದಂತೆ, ನೇತ್ರಿಯಾ-ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಸುನಂದೆಯ, ಅಸು-ಪ್ರಾಣ, ಅರಸುವಂತೆ-ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟಿರುವಂತೆ ಹೋಯಿತು-ಹೋಯಿತು.

ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಆಕ್ಷಣವೇ ನೋಡುವವಳಂತೆ ಅವಳ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುಚ್ಚಿದವು. ಸವರಿ ನೋಡುವಹಾಗೆ ಅವಳ ಕೈ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಯಿತು. ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳುವಂತೆ ಮುಖ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿತು. ಹೃದಯವು ಶೂನ್ಯವಾಗಲು, ಏನನ್ನೋ ಹುಡುಕುವಂತೆ ಸುನಂದೆಯ ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿ ಹಾರಿಹೋಯಿತು.

೬೮. ಈ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸುನಂದೆಯ ಪ್ರಾಣ ಹೋದುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಬಲಾಯಟ್ಟಿ-ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು, ಬಂದು, ಮುನ್ನಂ ಈ ಮೊದಲೇ, ಪುಟುವಗೆಗೆ-ಹುಳುವಿನಂತಿರುವ ಹಗೆಗೆ, ಒಳ ಗಾದಳ್-ಸಿಕ್ಕಳು, ಎಂದು, ಸಾವಾಸಿಗಳಂ-ಸಹವಾಸಿಗಳನ್ನು, ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಜೊತೆಯವರನ್ನು, ವಸುಷೇಣನು, ಕಟಾಪದಿ-ಕಳುಹಿಸದೆ, ನಲ್ಲಂ-ಪ್ರಿಯನು, ತಲೆಯಂ-ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಲೆ

ಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅವನ ಆ ತಲೆಯನ್ನೇ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ, ಬಟ್ಟಾ ಯಟ್ಟಿದನ್- ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು, ಎಂದು ಶಶಿಮುಖಿಯಾ- ಚಂದ್ರಮುಖಿಯಾದ ಸುನಂದೆಯೆ, ಅಸು-ಪ್ರಾಣ, ಪೋದುದು- ಹೋಯಿತು.

ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದೂತರನ್ನು ವಸುಷೇ ಣನು ಅಟ್ಟಿದರೆ ನಾನು ನೀಚನಾದ ಶತ್ರುವಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದು, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಸಹವಾಸಿಗಳಾರನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸದೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನಾದ ವಸುಷೇಣನು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನೇ ನನಗಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಿದನೆಂದು ಆ ಚಂದ್ರಮುಖಿಯ ಪ್ರಾಣ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು.

೬೯. ಇನಿಯನ್ + ಇರೆ-ಗಂಡನಿದ್ದಂತೆಯೆ, ನೋಡ-ನೋಡು, ಮತ್ತೊಬ್ಬನ-ಇನ್ನೊಬ್ಬನ, ಕಣ್ಣು-ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೂ, ಬಗೆಗಂ-ಮನ ಸ್ಸಿಗೂ ಒಪ್ಪು + ಇದು + ಅಪ್ಪುದು-ಈ ದೇಹ ಆಕರ್ಷಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತನುವನಿಂದ-ಈ ದೇಹವನ್ನು, ಸುಡಲಿ, ಎಂದು, ಜೀವಂ-ಜೀವವು, ಮುನಿಂದಂತಿರೆ-ಕೋಪಗೊಂಡಿತೆನ್ನುವಂತೆ, ಶಶಿಮುಖಿಯಾ-ಚಂದ್ರಮುಖಿಯಾದ ಸುನಂದೆಯೆ, ಅಸು-ಪ್ರಾಣ, ಬಿಟ್ಟುಪೋಯಿತು-ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು.

ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನು ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಈ ದೇಹ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಮನಸ್ಸಿಗೂ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೂ, ಆಕರ್ಷಕವಾಯ್ತು, ಇದನ್ನು ಸುಡಲಿ ಎನ್ನುವಂತೆ ಸುನಂದೆಯ ಪ್ರಾಣ ಅವಳ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿತು.

ವಚನ || ಆಗಲೇ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಆ ವ್ಯತಿಕರಮಂ-ಆ ಘಟನೆ ಯನ್ನು ಕಂಡು, ಅತಿ-ಹೆಚ್ಚಾದ, ಚಕಿತ-ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡ, ಹೃದಯನುಂ- ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನೂ, ಅಕುಳಿತ-ಆಕುಲಗೊಂಡ ವಿಳೋಕನುಂ-ನೋಟವ ವುಳ್ಳವನೂ, ಆಗಿ

೭೦. ಚಂಡಶಾಸನನು ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು.

ಸ್ಮರನೊಳ್-ಮನ್ಮಥನಲ್ಲಿ, ದಾಯಿಗನಾಗಿ-ಪಾಲುಗೊಂಡು, ಬಿಂದು-ಹಾಳಾದ, ವಿಧಿ, ಒಂದಂ ನಾನು ಎಣಿಸಿದುದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೊಂದನ್ನು, ಮಾಡಿದನ್-ಮಾಡಿದನು. ಬೆರಗಿಂಡೆ-ಸುನಂದೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಉಂಟು

ಮಾಡಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಅವಳನ್ನು, ಕೂಡುವೆಂ-ಕೂಡುವೆನು, ಎಂದು ಇದನ್ + ಇಂತು-ಇದನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಮಾಡೆ-ಮಾಡಲಾಗಿ, ಸುನಂದೆಗೆ, ಮರಣಂ-ಸಾವು, ಮಾಡಿತ್ತು-ಉಂಟಾಯಿತು. ಹೋ-ಅಯ್ಯೋ, ಆನ್-ನಾನು. ಬೆಂದೆಂ-ಹಾಳಾದೆನು, ಉರಿದೆಂ-ಉರಿದುಹೋದೆನು, ನಂದಿದೆಂ-ನನ್ನ ಜೀವನದ ಬೆಳಕು ನಂದಿದಂತಾದೆನು, ಎಂದು, ಚಂಡ ಶಾಸನನು ಬಂದು, ಭರದಿಂ-ರಭಸದಿಂದ, ತಳ್ಳು-+ಆಂತು-ಸುನಂದೆಯ ದೇಹವನ್ನು ಸೇರಿ, ತಟ್ಟಿಸಿ-ಗಾಢವಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು, ತತ್-ಆ, ತರುಣೀ-ಹೆಗಸಿನ, ಗಾತ್ರದ-ದೇಹದ, ಸೊಂಕು-ಮುಟ್ಟುವಿಕೆ, ಸಮ ನಿಸೆ-ಉಂಟಾಗಲು, ಖಳಂ-ಆ ದುಷ್ಟನು, ಮೂರ್ಛಾಪನ್ನಂ + ಆದಂ-ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದನು.

ಹಾಳುವಿಧಿ ಮನ್ಮಥನೊಡನೆ ಪಾಲುಗೊಂಡು ನಾನೊಂದನ್ನು ಎಣಿಸಿದರೆ ತಾನೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಸುನಂದೆಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಶ್ವರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಕೂಡುವೆನೆಂದಿದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಾವುಂಟಾಗಬೇಕೇ? ಅಯ್ಯೋ, ನಾನು ಹಾಳಾದೆ, ಉರಿದೆ, ನಂದಿ ಹೋದೆ, ಎಂದು ರಭಸದಿಂದ ಬಂದು ಅವನು ಸುನಂದೆಯ ದೇಹವನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆ ತುರುಣಿಯ ದೇಹದ ಸೊಂಕು ಉಂಟಾದೊಡನೆಯೇ ಚಂಡಶಾಸನು ಮೂರ್ಛೆಹೋದನು.

೭೧. ಚಂಡಶಾಸನನ ಮೇಳದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವನನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿದರು.

ಅವನಂ-ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು, ಚಾಮರದ, ಹಡಪದ-ತಾಂಬೂಲದ ಡವಕೆಯ-ಪೀಕದಾನಿಯ, ಕೀಲ್ವಾಳ-ಕಿರುಗತ್ತಿಯ, ಮೇಳದ-ಜೊತೆಯ, ಅಂಗನೆಯರ್-ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಬೀಸುವ, ಬಿಜ್ಜಣಿಗೆಯ (ವಿಜನಿಕಾ-ಸಂ) ಮಲಯಜ-ಶ್ರೀ ಗಂಧದ, ನವ-ಹೊಸದಾದ, ಜಲಕಣದ-ತುಂತುರುಹನಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಎಲರ-ಗಾಳಿಯ, ಸೊಂಕಿನಿ-ಸೊಂಕಿನಿಂದ, ನಿಲೆ-ಚಂಡಶಾಸನನು ಬೀಳದೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ, ಪಿಡಿದರ್-ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದರು.

ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡ ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು, ಚಾಮರದ, ಹಡಪದ, ಡವಕೆಯ, ಕಿರುಗತ್ತಿಯ, ಮೇಳದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬೀಸುವ ಬೀಸಣಿಗೆಯ

ಶ್ರೀಗಂಧದ ತುಂತುರು ಹನಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗಾಳಿಯ ಸೊಂಕಿನಿಂದ, ಬೀಳದಂತೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು.

ವಚನ || ಅಂತು-ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ - ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ (ಎಚ್ಚತ್ತು), ಬೆಚ್ಚನೆಸುಯ್ದು-ಬಿಸಿಯಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು, ಬೆದೆಬೆದೆ ಬೆಂದು ನೊಂದು, ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡು-ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಾಣದೆ-ಸುಮ್ಮನಿರದೆ

೭೨. ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುನಂದೆಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದನು.

ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುನಂದೆಯ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿ “ಎಲೆ ದೇವಿ, ನೋಡಿ-ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, ಕನಲ್ಪು-ಕೋಪಗೊಂಡು, ಬಾಯ್ ಮುನಿದು - ಬಾಯಿಂದಲೇ ಕೂಡ ನೋಡು ಎಂದರೆ ಮಾತನಾಡದೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೋಪವನ್ನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೋನದಿಂ-ಮೌನದಿಂದ, ನೀಂ-ನೀನು, ಏಕೆ-ಏತಕ್ಕಾಗಿ, ಮನಂ ನೋಡುವೆ-ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆ? ಸಾವಿನಿಂ-ಸಾವಿನಿಂದ ಎಂದರೆ ಸಾವಿನೊಡನೆ ಸರಸವಾಡುವರೆ? ಮುಖಮೆಯ್ಯೊಳಾದೊಡಂ-ಬೇರೊಂದು ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಾದರೂ ಕೂಡದೆ-ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕೂಡದೆ, ಮಾಣೆಂ-ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅಬ್ಬ (ಕಮಲ) ದಳಲೋಚನೆ-ಕಮಲದ ದಳದಂತೆ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಸುನಂದೆ, ನಿನ್ನೊಡನೆ-ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ಇಂದು-ಈಗ, ಧೂಮ್-ಹೊಗೆಯು, ಸೌಧ-ಉಪ್ಪರಿಗೆಯು, ಗೃಹದೊಳ್-ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಶಿಖಿ-ಬೆಂಕಿ ಎಂಬ, ಪಲ್ಲವ-ಚಿಗುರಿನ ರಾಗ-ಕೆಂಪಾದ, ತಲ್ಪದೊಳ್-ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಮೈಗೆ ಮೈಗೊಡುವೆಂ-ನಿನ್ನ ಮೈಯೊಡನೆ ನನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತೇನೆ, ಎಂದರೆ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಸಾಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವ. ಇದು ಚಂಡಶಾಸನನಿಗೆ ಸುನಂದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಉನ್ಮಾದವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗಂಡನು ಸತ್ತಾಗ ಹೆಂಡತಿಯು ಸಹಗಮನ ಮಾಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಆದರೆ ಸುನಂದೆ ಪರಸ್ತ್ರೀ. ಅವಳು ಸತ್ತಳೆಂದರೆ ಅವಳೊಡನೆ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಚಂಡಶಾಸನನ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳೋಣ? ಆದರೆ, ಆ ಹುಚ್ಚನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಲ್ಲವೆ.

ಚಂಡಶಾಸನನು ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸುನಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ “ಎಲೆ

ದೇವಿ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ಅದನ್ನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಮೌನದಿಂದ ಇದ್ದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೇಕೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆ? ಸಾವಿನೊಡನೆ ಸರಸವಾಡುವರೆ? (ನೀನು ಮಾತನಾಡದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಸಾವು ಎಂದು ಭಾವ). ಬೇರೊಂದು ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಾದರೂ ನಾನು ನಿನೊಡನೆ ಕೂಡದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಮಲಮುಖಿಯೇ, ಹೊಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೆಂಕಿ ಯಲ್ಲಿ ಈ ದಿನ ನಿನೊಡನೆ ನಾನು ಮೈಗೆ ಮೈ ಕೂಡುತ್ತೇನೆ.

ವಚನ || ಎಂದು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಬಾಯಬಿಟ್ಟು, ಪಟಿಯಿಸಿ-ಪ್ರಲಾಪಿಸಿ, ಬಸಮುಟಿದು-ವಶತಪ್ಪಿ, ಅಸು ವೇ(ಪೊ)ಜಿಯಾಗಿ-ಪ್ರಾಣಭಾರವಾಗಿ, ಮನಮನ್-ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಜಾದು-ತಿಳಿದು, ಕಳವಳಿಸಿ,

೭೩. ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುನಂದೆಯೊಡನೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

ಎ(ನ)ನಗೆ, ಇನ್ನು, ಓಲಗಸಾಲೆ-ಈ ಸಭಾಸ್ಥಾನವು, ಏಕೆ, ಇದು, ವಿಮಾನಂ-ಚಟ್ಟಿ, ಲೋಲಲೋಚನೆಯಂ-ಚಂಚಲವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ, ನಂದೆಯಂ ಸುನಂದೆಯನ್ನು, ಇಲ್ಲಿ-ಇದರಲ್ಲಿ, ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಕೂಡೆ-ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ, ಬಟುಸಲ್ಪ-ಬರತಕ್ಕ, ಅಂತಃಪುರ ಸ್ತ್ರೀಯರ್-ಅಂತಃ ಪುರಸ್ತ್ರೀಯರು, ಆಳ್ತನಮಂ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು, ತೋರುವ-ತೋರಿಸ ತಕ್ಕ, ಲೆಂಕರೊಳ್-ಭಟರಲ್ಲಿ, ನುಡಿಯವೇಟು ಈ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನುಡಿಯುಂತೆ ಹೇಳು. ವಿದ್ಯಾಜನಂ-ವಿದ್ಯಾಜನರು, ಬರ್ಕೆ-ಬರಲಿ-ಚಂದನಗಂಧಾವಿಧದಿಂ-ಶ್ರೀಗಂಧದಿಂದ, ಎನ್ನ-ನನ್ನ, ವಿರಹ-ಅಗಲಿಕೆ ಎಂಬ, ಜ್ವಾಲೆಯ+ಅಗ್ನಿಯನ್-ಬೆಂಕಿಯನ್ನು, ನಂದಿಪೆನ್-ಅರಿಸು ತ್ತೇನೆ.

ನನಗೆ ಈ ಇನ್ನು ಓಲಗವೇಕೆ ? ಈ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಲೋಲಲೋಚನೆಯಾದ ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ. ನನ್ನೊಡನೆ ಬರತಕ್ಕ ಅಂತಃಪುರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ, ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರುವ ಭಟರಿಗೆ ಈ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳು. ವಿದ್ಯಾಜನರು ಬರಲಿ. ನನ್ನ ವಿರಹಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಗಂಧದಿಂದ ನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಚನ || ಎಂದು-ಚಂಡಶಾಸನನು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದು, ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಭವನಂ+ಎನಿಸುವ-ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆಲೆವನೆಯೆನಿಸಿದ, ಉಪರಿ ಮಂಡಪಮನೆ-ಮೇಲಿತ್ತಿದ ಮಂಟಪವನ್ನೇ, ಚಿತ್ತಿಕ್ಕೆ-ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಮಾಡಿ, ಎಂದರೆ ಅದನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಸುನಂದಾದೇವಿಯುಂ(ಯೂ), ತಾನುಂ(ನು), ಏಕಾಸನದೊಳ್-ಒಂದೇ ಪೀಠದಲ್ಲಿ, ಕುಳ್ಳಿದು-ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು, ರಾಣಿಯವಾಸದ, ಪೆಂಡವಾಸದ-ಅಂತಃಪುರದ, ಭಾಷೆಯ-ಶೂರರಾದ, ಲೆಂಕರ-ಭಟರ, ಭಾರತಿಕನಿಕರದ, ನಟಿಸಮೂಹದ, ಓಲಗದ, ಕೇಳೇ, ವಿಲಾಸಮಂ-ವಿನೋದದ ಸೊಗಸನ್ನು, ಕೆಟಿಗೆ-ಹಿಂದಕ್ಕೆ, ತಗುಟ್ಟಿದ-ಅಟ್ಟಿದ, ಹುತವಹ-ಅಗ್ನಿಯ, ಜ್ವಾಲಾ-ಜ್ವಾಲೆಯ, ಕಲಾಪಮಂ-ಸಮೂಹವನ್ನು, ಮೆಚ್ಚಿದಂತೆ, ಮೂರ್ಛಿಕೊಳ್ಳಿನಂ-ಮೂರ್ಛಿ ಅಮರಿದಹಾಗೆ, ಒಡನೆ+ಅಲಿಯಲ್-ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯಲು, ಪರಿಚ್ಛೇದಿಸಿದ-ನಿಶ್ಚಿಸಿದ, ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯ-ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನಾದ ಚಂಡಶಾಸನನ, ಅವಸಾನಸಮಯಂ+ಸಾವಿನ ಸಮಯ ಬರಲು,

೭೪. ಅಂತಃಪುರದ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ-

ಅಬ್ಬೇಕ್ಷಣೀ-ಕಮಲದಂತೆ ಕುಣ್ಣುಳ್ಳ ಗೆಳತಿಯೇ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯನಾದ ಚಂಡಶಾಸನನು, ನಗೆಗಂ-ಇತರರರು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವ ರೆಂಬುದಕ್ಕೂ, ನಾಚದೆ, ಮೇಲಾಗಿ ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ, ನಮ್ಮ-ನಮ್ಮನ್ನು, ಒಲ್ಲದೆ-ಬಯಸದೆ, ಪರಸ್ತ್ರೀಗೆ-ಪರರ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ, ಒಲ್ಲ-ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೆತ್ತು, ಒಲ್ಲವಳ್-ತಾನು ಯಾರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದನೋ ಅವಳು, ಸತ್ತೊಡೆ-ಸಾಯಲಾಗಿ, ತಾಂ-ತಾನು, ಪ್ರಾಣಮನ್-ಜೀವನವನ್ನು ಅರಸಂ-ದೊರೆ ಇತ್ತಪಂ ಗಡ-ತೇರುವನಲ್ಲವೆ? ಅಕ್ಕ, ನೋಡು, ಮಾವಿಗೆ-ಮಾವಿಗೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳ(ಳು), ಕೂರ್ತೊಡೆ-ಪ್ರೀತಿಸಲಾಗಿ, ವಸಂತಶ್ರೀಗೆ-ವಸಂತಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ, ಮಾವು, ಕೂರ್ತುದು-ಪ್ರೀತಿಸಿತು, ಎನ್ನಿಪ್ಪಂತೆ-ಎನಿಸುವಂತೆ, ಲಜ್ಜೆಗೆ-ನಾಚಿಕೆಗೆ, ಒಡಲ್-ದೇಹ, ಮಂಮಲಿ+ಪೋ(ಪೋ)ಪುದು-ರೂಪಳಿದ ಸಾವುಂಟಾಗುವುದು (ಮಣ್ಣು ಮಲಿ) ಇನ್(ನ್ನು) ಇದರ್ಕೆ(ಕ್ಕೆ), ಎಗೆಯ್ವಂ-ಎನುಮಾಡುವುದು ?

ಎಲೌ ಗೆಳತಿ, ನಮ್ಮ ಇನಿಯನಾದ ಚಂಡಶಾಸನನು ಇತರರು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವರೆಂಬುದಕ್ಕೂ ನಾಚದೆ, ಇಷ್ಟುದಿನವೂ ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಲ್ಲದೆ ಪರರ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೆತ್ತು ತಾನು ಯಾರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದನೋ ಅವಳು ಸಾಯಲಾಗಿ ತಾನೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆರುತ್ತಾನೆ. ಅಕ್ಕ, ನೋಡು, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾವನ್ನು ಒಲಿದರೆ ಮಾವು ವಸಂತ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಒಲಿದಂತಾಯಿತು ಎಂಬಂತಾಯಿತು. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ದೇಹ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಸಾವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಏನುಮಾಡುವುದು ?

೭೫. ಪಟುಗೆ-ನಿಂದಿಗೆ, ಏವಯ್ಯವ ಅಸಮಾಧಾನಪಡುವ, ಪೆಟಿ ವೆಣ್ಣೆ-ಪರಪ್ರೀತಿಗೆ, ಅಟಿಪ್ಪುದು-ಬಯಸುವುದು, ಪಾಪವೆಂಬ, ಅಮ್ಮಾಯದ-ವೇದದ (ಜೈನಧರ್ಮಗ್ರಂಥ) ಒಂದು, ಅಟಿವೆಂಬ-ನಾಶವೆಂಬ, ಓಜೆಯ-ಕ್ರಮದ, ಎಂದರೆ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ, ಅಧೀಶ ವೃತ್ತಿಯ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವ, ಅಧಿಪಂಗಿ-ದೊರೆಯಾದ ಚಂಡಶಾಸನನಿಗೆ, ಏನಾದುದು ಯಾವಗತಿಯುಂಟಾಯಿತು ? ಇಲ್ಲಿ-ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮೆಯ್ಯ-ನಮ್ಮದೇಹಗಳು, ನೆಟಲಂತೆ+ಅಪ್ಪುದು-ನೆಳಲು ದೇಹವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ದೊರೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು, ನಮ್ಮ ವಿತ್ತ-ನಮ್ಮಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಧನ, ನಮಗೆ ಇನ್ನು ಆ ಮಾತು ಅದೇಕೆ ಎಂದು, ಅಂತಃಪುರ(ದ), ಸ್ತ್ರೀಜನಂ-ಹೆಂಗಸರು, ಪಿಂದುಟುವ-ದೊರೆಯು ಸತ್ತಮೇಲೆ ಬದುಕುವ, ಒಂದು ಅಸಿಯನ್(ನ್ನು), ಒಲ್ಲದೆ, ನೆರಪಿತ್ತು-ಸೇರಿತು.

ನಿಂದಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನಪಡುವ, ಪರರ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಆಸೆಪಡುವುದು ಪಾಪವೆನ್ನುವ, ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವೇದನಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳಂಕ ವುಂಟಾಗುವುದೆನ್ನುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ದೊರೆಗೇ ಈ ಗತಿಗಾಯಿತು. ನೆಳಲು ದೇಹವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ದೊರೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದೇ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ. ಎಂದು ಕೊಂಡು ದೊರೆ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಬದುಕುವ ಅಸಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಅಂತಃಪುರದ ಸ್ತ್ರೀ ಜನರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿದರು.

ವಚನ|| ಆ ಮಾತಂ-ಆ ಮಾತನ್ನು, ಮಾರ್ಕೊಂಡು-ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಕುಲವತಿಯುಂ-ಒಳ್ಳೆಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳೂ, ಶೀಲವತಿಯುಂ ಉತ್ತಮವಾದ ನಡತೆಯುಳ್ಳವಳೂ ಎನಿಸದ, ಒರ್ವೊಳ್-ಒಬ್ಬ, ವಿದಗ್ಧಿ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವಳು, ಇಂತೆಂದಳ್-ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದಳು.

೭೬. ಕ್ರಮದಿಂ-ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಈ ಹರಿಣಿಯಂ-ಈ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು, ಕೈಯೆಡೆಗೊಟ್ಟೆನು-ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟೆನು. ಈ ರಾಜಕೀರಮನ್-ಈ ಅರಗಿಳಿಯನ್ನು. ಕೊಂಡು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಆಡಿಸು. ಈ ಕಳಹಂಸನಂ-ಈ ರಾಜಹಂಸವನ್ನು, ನೀನ್-ನೀನು, ಓವು-ಪ್ರೀತಿಸು. ಈ ಸೋಗೆಗಾಗಿ-ಸೋಗೆ ನವಿಲಿಗಾಗಿ, ನಮಗೆ-ನಮಗಾಗಿ, ಎಲ್ಲಮಂ-ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು, ಸಲಹು-ಕಾಪಾಡು. ಇವು, ಇನ್ನೆಮ್ಮ ಸಮಾನಂ-ನಮಗೆ ಸಮಾನವಾದುವು, ಎಂದು-ಹೀಗೆಂದು, ಕೆಲದ-ಪಕ್ಕದ, ಅಳಿಜಾಲಮಂ-ಸಖೀಜನರನ್ನು, ತತ್ತ-ಮುಚ್ಚಿದ, ಎಮೆಯಿಂದಂ-ರೆಪ್ಪೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಕಣ್ಣೀರ್ಗಳಂ-ಕಣ್ಣೀರನ್ನು, ಕರೆಗಣ್ಣಿ-ಮಿತಿಮೀರಿ, ಸೂಸಿ, ಅಲ್ಲದೆ ಅವರನ್ನು, ಕೈಯೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಕಱಿದರ್ (ರು)

ಅಂತಃಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಖೀಜನರನ್ನು ನೋಡಿ, “ಕ್ರಮವಾಗಿ ಈ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದೆ. ಈ ಅರಗಿಳಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಆಡಿಸು. ಈ ಕಳಹಂಸವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸು ಈ ಸೋಗೆ ನವಿಲನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸಮಾನವೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಎಂದು ಕೈಯೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡು, ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಕರೆದರು.

ವಚನ|| ಅಂತು-ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ನಿರಂತರ-ಎಡೆಬಿಡದ, ಶೋಕರಸದ, ಆನೇಗದೊಳ್-ಭರದಲ್ಲಿ.-

೭೭. ಲಿಂಕತಂಡಂ-ಸೇವಕರ ಸಮೂಹ, ನೆರೆದುದು-ಸೇರಿತು. ರಾಣಿಯವಾಸಂ-ಅಂತಃಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಒಡವಂದುದು ಒಡನೆ ಬಂದಿತು. ಧರಾಧಿಪತಿ ಚಂಡಶಾಸನನು, ಒಲ್ಲಳಂ-ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಸುನಂದೆಯನ್ನು, ತರಿಸಿದಂ-ತರಿಸಿದನು. ತನೂದರಿಯ-ಸುನಂದೆಯ, ವಿಶೇಷ(ವಾಗಿ), ಭೂಷಿತ-ಅಲಂಕೃತವಾದ, ಶರೀರಂ-ದೇಹ, ಓಲಗಸಾ

(ಶಾ)ಲಿಗೆವಂ(ಬಂ)ದದು. ಅನೇಕ ವಿಮಾನಗಳ, ಯಾನಂ-ವಾಹನ, ಉಬ್ಬರಿಸಿದುದು-ಅತಿಶಯವಾಯಿತು. ಇಂತು-ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಪುರಂ-ಆ ಪಟ್ಟಣವು, ಕರುಣ, ಅದ್ಭುತ, ರೌದ್ರ ರಸಗಳಿಗೆ, ಆಕರಂ-ಮನೆ ಯಾಗಿ, ಆದುದು-ಆಯಿತು.

ಸೇವಕರ ಸಮೂಹ ನೆರೆಯಿತು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತಃಪುರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಂದರು. ಚಂಡಶಾಸನನು ತಾನು ಒಲಿದ ಸುನಂದೆಯ ದೇಹವನ್ನು ತರಿಸಿದನು. ವಿಶೇಷವಾದ ಅಲಂಕಾರದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಅವಳ ದೇಹ ಓಲಗ ಶಾಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ವಿಮಾನಯಾನಗಳು ಅತಿಶಯವಾದವು. ಹೆಚ್ಚೇನು? ಆ ಪಟ್ಟಣ ಕರುಣ, ಅದ್ಭುತ, ರೌದ್ರರಸಗಳಿಗೆ ಆಕರವಾಯಿತು.

ವಚನ || ಅನ್ನೆಗಂ-ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ, ಇತ್ತಲ್-ಈ ಕಡೆ-

೭೮. ವಸುಷೇಣನ್-ವಸುಷೇಣನು, ಮೊಗಸಿ-ಮುತ್ತಿ, ಇಭವ್ರಾತಮಂ-ಆನೆಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು, ದುರ್ಗಕ್ಕೆ-ಕೋಟೆಗೆ, ಪೊಗಿಸಿ-ನುಗ್ಗಿಸಿ, ವಾಹವ್ರಾಹಮಂ-ಕುದುರೆಯ ಸಮೂಹವನ್ನು, ಪಲ್ಲಣಿಸಿ-ಜೀನುಹಾಕಿಸಿ, ಪಣ್ಣಿಸಿ-ಸಿದ್ಧನಾಡಿ, ಸುಭಟರಂ-ಶತ್ರುಗಳನ್ನು, ಕೈದುಕೊಳ್ಳಂತಿರಿ, ಆಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ, ಆಲೋಚಿಸಿ-ಆಲೋಚನೆಮಾಡಿ, ರಾಜಾ ವಾಸದಿಂ-ಅರಮನೆಯಿಂದ, ತಾಂ-ತಾನು, ಪೊರಮಡುತ-ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತ, ಕೋಟೆಯೊಳ್-ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ, ಇದೇಂ(ನು), ಕಾಮಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀಯರ, ಹಾಗೂ ವೀರರ, ಸಮೂಹದ, ಉದ್ರೇಕ ಉದ್ರೇಕಗೊಂಡ-ಶೋಕಾಕುಲ-ಶೋಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಬಹಳರವಂ-ಅತಿಶಯವಾದ ಶಬ್ದವು, ಆಗಳ್-ಆಗ, ತಿಣ್ಣಮಾಯು-ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು, ಎಂದಂ(ನು).

ವಸುಷೇಣನು ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ಲಗ್ನಮಾಡಲು ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತಿ, ಆನೆಯ ಸಮೂಹವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಕುದುರೆಯ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಜೀನುಹಾಕಿಸಿ, ವೀರರು ಆಯುಧವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಅರಮನೆಯಿಂದ ತಾನು ಹೊರಹೊರಡುತ್ತ, “ಇದೇನು, ಈಗ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮತ್ತು ವೀರರ ಶೋಕದ ಅತಿಶಯವಾದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ” ಎಂದನು.

೭೯. ಒರ್ವನ್-ಒಬ್ಬ, ಚರನ್-ಸೇವಕನು, ಐತಂದು-ಬಂದು, ಅವೃತ್ತಕಮಂ- ಆ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು, ಉಸಿದೊಡೆ-ಹೇಳಲಾಗಿ, ಉರ್ವಿಶ್ವರಂ-ದೊರೆಯಾದ ವಸುಷೇಣನು, ಪ್ರಾಣನಾಥಾ-ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಿಯಳಾದ ಸುನಂದೆಯ, ಮರಣ-ಸಾವಿನ, ಉದಂತ-ಸಮಾಚಾರದ, ಅಭ್ಯ-ವೋಡದ, ವಹ್ನಿ-ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಎಂದರೆ ಸಿಡಿಲಿನಿಂದ, ಸ್ಫುಟಿತ-ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಹೃದಯ-ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು ಆಗಿ, ಚ್ಛಾಸ ನಿಶ್ವಾಸ-ಉಸಿರಾಟದಿಂದ. ಮುಢಾಂತರಿತಂ-ಮೂಢವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ವನೂ, ಬಾಷ್ಪಾಂಬು-ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ, ನಿಷ್ಪಂದಿತ-ಚಲಿಸದ, ನಯನ ಯುಗಂ-ಎರಡು ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನೂ, ಆಗಿ, ಖೇದದಿಂದ-ಸಂಕಟದಿಂದ, ಕೀಲಿ ಸಿದ್ಧರ್-ಕಟ್ಟಿದರು, ಕರುವಿಟ್ಟರ್-ಎರಕಹೊಯ್ದರು, ತಿದ್ಧಿವಿಟ್ಟರ್- ತಿದ್ದಿದರು, ಬರೆದು, ಕರಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟರ್-ಆನೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟರು, ಎಂಬ ತಿರೆ-ಎನ್ನುವಹಾಗೆ, ಇರ್ದನ್-ಇದ್ದನು.

ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಬಂದು ಕೋಟಿಯ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೆ ಆದ ಸುನಂದೆಯ ಸಾವಿನ ಸಮಾಚಾರದ ಬೆಂಕಿ ಇವನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸುಟ್ಟಿತು. ಉಚ್ಛಾಸ ನಿಚ್ಛಾಸಗಳು ನಿಂತು ಹೋದವೂ ಎಂಬಂತಾದನು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ದವು. ಎರಕಹೊಯ್ದರೂ, ತಿದ್ದಿದರೂ, ಬರೆದು ಆನೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟರೂ ಎನ್ನುವಂತೆ ವಸುಷೇಣನು ಕಾಣಿಸಿದನು.

ವಚನ || ಅಂತು-ಹಾಗೆ, ಕಿರಿದು ಬೇಗ-ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು, ಇರ್ದು- (ದ್ದು), ಎಂತಾನುಂ-ಯಾವುದೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ತನ್ನತಾನಜ್ಞಾನ-ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಬಾಯಲಾದು-ಹಂಬಲಿಸಿ, ಆಕಾಶ ವಚನನ್-ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ವಸುಷೇಣನು, ಇಂತು+ಎಂದಂ- ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು.

೮೦. ವಸುಷೇಣನು ಸುನಂದೆಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಆನ್-ನಾನು, ಅಲಾದೆನ್+ಎಂದು ಸತ್ತೆನೆಂದು, ಚಂಡಶಾಸನನು, ಪುಸಿದೊಡೆ-ಸುಳ್ಳಾಡಲಾಗಿ, ನೀಂ-ನೀನು, ಕಲಾದೆ-ಸತ್ತುಹೋದೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಸಾವನೆ-ಸಾವನ್ನು, ಕಂಡು, ಇಂತು-ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಆನ್-

ನಾನು, ಉಟಿದೆಂ-ಬದುಕಿದೆ, ಎನ್ನಿಂದಂ-ನನಗಿಂತಲೂ, ನಿರ್ಲಿಜ್ಜರ್-ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದವರೂ, ದೀನರ್-ದೀನರೂ, ಕೃಪಣರಾದವರೂ, ಕೃತಘ್ನರ್-ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನೆನೆಸದವರೂ, ಆರ್-ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ?

ನಾನು ಸತ್ತನೆಂದು ಚಂಡಶಾಸನನು ಹೇಳಿದ ಸುಳ್ಳನ್ನು ನಂಬಿ ನೀನು ನನಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಿ. ಆದರೆ ನಾನಾದರೋ ನಿನ್ನ ಸಾವನ್ನು ಕಂಡು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದೇನೆ. ನನಗಿಂತಲೂ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದವರೂ ದೀನರೂ ಕೃಪಣರೂ ಇನ್ನಾರಿದ್ದಾರೆ ?

ವಚನ || ಅನಂತರ-ಆಬಳಿಕ, ಪಾಷ್ಣಿಗ್ರಾಹಕನಾಗಿ-ಬೆನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ, ದಯಿತಸಾಮಂತನೊಳ್-ಪ್ರಿಯ ಸಾಮಂತನಲ್ಲಿ, ಇಂತು-ಎಂದಂ-ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು.

೮೧. ಇನಿಯಳ್-ಪ್ರಿಯಳು, ಪೋದಬಟುಕ್ಕೈ-ಸತ್ತು ಹೋದಮೇಲೆ, ಎನ್ನ+ಇರವು-ನನ್ನಬಾಳು, ತಾರಾಮಂಡಲಂ-ಕಣ್ಣಿನ ಮಧ್ಯದ ಬೊಂಬೆ, ಪೋ(ಹೋ)ದ, ಲೋಚನಂ-ಕಣ್ಣು, ಇರ್ಪಂತೆ-ಇರುವ ಹಾಗೆ, ಸುಗಂಧ ಪೋದ-ವಾಸನೆಯಿಲ್ಲದ, ಕಱುವೂ ಇರ್ಪಂತೆ-ಬಾಡಿದ ಹೂ ಇರುವಂತೆ, ತೀವರ್-ತುಂಬಿದ, ಜೀವನಮೆಲ್ಲಂ-ನೀರೆಲ್ಲವೂ, ಪೋದ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೋದ, ಹೊಟ್ಟುಗಿಣ್ಣಿ-ಬಾಡಿದಕೆಣ್ಣಿ, ತಾನಿರ್ಪಂತೆ-ತಾನು ಇರುವ ಹಾಗೆ, ದೈನ್ಯಕ್ಕೈ, ಭಾಜನಂ-ಗುರಿಯಾಗಿ, ಇದೇಂ-ಇದ್ದೇನು ? ಅಸು-ಪ್ರಾಣ ಪೋ(ಹೋ)ದ, ಬಾಟವಿನಂ-ಬದುಕಿರುವ ಹೆಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ್ಕ್ಕ-ಈ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ, ಆಂ-ನಾನು, ಇದೊಡ್ಡೇಂ-ಇದ್ದರೇನಾಯಿತು, ಬಿಟ್ಟೊಡ್ಡೇಂ-ಬಿದ್ದರೇನಾಯಿತು.

ನನ್ನ ಪ್ರಿಯೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಇರುವಿಕೆ ಗೊಂಬೆಹೋದ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ, ಪರಿಮಳವು ಹೋದ ಬಾಡಿದ ಹೂವಿನಂತೆ, ತುಂಬಿದ ನೀರು ಹೋದ ಕೆರೆಯಂತೆ, ದೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಳುವ ಹೆಣ. ನಾನು ಇದ್ದರೇನು ಬಿದ್ದರೇನು ?

ವಚನ || ಅಂತು ಮಲ್ಲದೆಯುಂ-ಇದಲ್ಲದೆ,

೮೨. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಳುವುದು ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಇದಱ್ಱೊಳ್-ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮಲ್ಲಭೆ-ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳನ್ನು,

ಕಾದಿ-ಯುದ್ಧಮಾಡಿಯಾದರೂ, ಕೊಳ್ಳ-ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ, ಧನಂ-
ವಿಶ್ವರ್ಯ. ಆ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರೀರತ್ನಂ-ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀ
ರತ್ನವು, ಇಲ್ಲದ, ಬಾಳ್+ಕೋಟಿ-ಈ ಕತ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೋಟಿಗಳು,
ಏಕೆ-ಗಡೆ? ಕೋಟಿಲೆಗಳ್-ತೊಂದರೆಗಳು, ಏಟಲ್-ಕಾಣಿಸಿಕೊ
ಳ್ಳಲು, ಶತ್ರುಸಾಯಲ್(ಲು), ತಾಂ-ತಾನು, ಕಡಂಗಿದಪಂಗಡ-
ಉತ್ಸಾಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನಲ್ಲವೆ? ಆರನ್-ಇನ್ನಾರನ್ನು, ಕೊಲ್ಲುವುದು-
ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು? ಅಕಟ, ಈ ಬೇಳಂಬಂ-ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಪ್ರಯತ್ನವು,
ಇನ್ನೇಕೆ, ಸಾಯದೊಡಂ-ಸಾಯದಿರಲು, ತೀರದೆ-ಸಾಧ್ಯವೆ? ಕಾಯ
ಮಂ-ದೇಹವನ್ನು, ತೊಡಿಯಲ್-ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲು, ಇನ್ನುಂ-ಇನ್ನು
ಮುಂದೆಯೂ, ರಾಜ್ಯದೊಳ್(ದಲ್ಲಿ), ಬಾಳ್ವದೇಂ-ಬದುಕತಕ್ಕದ್ದೇನು?

ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿಯಾದರೂ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ
ಧನ. ಆ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವಿಲ್ಲದಿದ್ದಮೇಲೆ ಈ ಕತ್ತಿ ಕೋಟಿಗಳು ಏತಕ್ಕೆ?
ಕೋಟಿಲೆಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದಿರುವಾಗ, ಶತ್ರುಸತ್ತಿರುವಾಗ ಈ
ನಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದೇನು? ಇನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಯಾರನ್ನು? ನಮ್ಮ
ಈ ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದೇನು? ನಾವು ಸತ್ತೇ ತೀರಬೇಕಲ್ಲವೆ?
ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆಯ ಬೇಕಾಗಿರುವಾಗ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಏನು
ಉಪಯೋಗ?

೮೩. ಮುನಿಸು-ಕೋಪ, ಅಯ್ದಂತೆರದಿಂದಲಿ-ಏದು ವಿಧ
ದಲ್ಲಿ, ಅಪ್ಪುದು-ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅದೇಕೋಳ್-ಅದರಲ್ಲಿಯೂ,
ಸ್ತ್ರೀಸಂಭವಂ-ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಕೋಪ, ತಿಣ್ಣಂ-ಅತಿಶಯವಾ
ದುದು, ಆ ಮುನಿಸಂ-ಆ ಕೋಪವನ್ನು, ತಂದನ-ತಂದವನ, ಕಂಠಸೀಠ
ತಳದೊಳ್ (ದಲ್ಲಿ), ತಂದಿಟ್ಟು, ರಕ್ತಾಂಬು-ರಕ್ತದಿಂದ, ಮಜ್ಜನಮಂ-
ಸ್ನಾನವನ್ನು, ಮಾಡಿಸಿ, ಮಸ್ತಕಾಂಬುರುಹದಿಂದಂ-ತಲೆಯೆಂಬ ಕಮಲ
ದಿಂದ, ಪೂಜೆಗೈದು-ಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಅಂತೊಡೆ-ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರೆ, ಅತನ-
ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದವನ, ಕರವಾಳ್-ಕರದಕತ್ತಿ, ಕೂರ್ವಾಳ್-ಹರಿತವಾದ
ಕತ್ತಿ, ದಲ್-ಅಲ್ಲವೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಅದು, ಉಂತು-ವ್ಯರ್ಥವಾದ.

ಪಾಟೂರು-ಹಾಳೂರಿನ, ಮೈಲಾರನಾ-ಪ್ಲುದ್ರದೇವತೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ, ಮರವಾಳ್-ಮರದ ಕತ್ತಿ.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಐದು ವಿಧವಾಗಿ ಕೋಪಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೀತಿಸಂಬಂಧವಾದ ಕೋಪ ಅತಿಶಯವಾದುದು. ಹಾಗೆ ಕೋಪವನ್ನು ತಂದವನ ಕಂಠಪೀಠತಳದಲ್ಲಿ ತರಿದಿಟ್ಟು ರಕ್ತ ದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ ತಲೆಯೆಂಬ ಕಮಲದಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಯಾರು ಶತ್ರುವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಕತ್ತಿ ಹರಿತ ವಾದ ಕತ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದವನ ಕತ್ತಿ ಹಾಳೂರಿನ ಪ್ಲುದ್ರದೇವತೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಮರದ ಕತ್ತಿಯಂತೆ.

ವಚನ || ಎಂದು, ಕೊಕ್ಕುರಿಸಿ-ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟು, ಮಾಣದೆ-ಸುಮ್ಮ ನಿರದೆ,

೮೪. ಏಱು-ಹತ್ತಿ, ಬರೆಗೊಂಡ-ಏಟುತಿಂದ, ಜೂದುಂಗಾಱಿನ ಮೊಲ್-ಜೂಜುಗಾರನಂತೆ, ಲಗ್ಗೆ ಮಾಡಲ್ + ಒಲ್ಲದೆ-ದಾಳಿಮಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಡದೆ, ಪಡೆಯಂ-ಸೈನ್ಯವನ್ನು, ಸಾಱುಸಿ-ಹಿಂತಿರುಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಮುಂದುಂ-ಮುಂದುಗಡೆ, ಹಿಂಗುವ-ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವ, ನೀಱಿಯಮೊಲ್-ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ, ವಸುಷೇಣಂ-ವಸುಷೇಣನು, ತೆಗೆಯವೇಱುಂ-ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆಯುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು.

ಲಗ್ಗೆಮಾಡಲು ಹತ್ತಿ ಏಟುತಿಂದ ಜೂಜುಗಾರನಂತೆ ವಸುಷೇಣನು ಲಗ್ಗೆಮಾಡಲೊಲ್ಲದೆ, ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾರಿಸಿ, ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವ ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು.

ವಚನ || ಅಂತು, ಪರವಿಗ್ರಹದ-ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ನಡಸುವ ಯುದ್ಧದ, ಮೇಲಣ-ಮೇಲಿನ, ತೋಳ್ಪಲಮಂ-ತೋಳನ ಬಲವನ್ನು, ನಿಜವಿಗ್ರಹದ-ತನ್ನ ದೇಹದ, ಮೇಲಣ-ಮೇಲಿರುವ, ಬಾಳ್ವಲಮುಂ-ಕತ್ತಿಯ ಬಲವು, ಓಸರಿಸದೆ-ಸರಿಯದೆ, ಸುತ್ತಿಱಾದ-ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಿದ, ಬೀಡಂ-ಬೀಡಾರವನ್ನು, ತೆಗೆಯಿಸಿ, ಮಗುಳ್ಳು-ಹಿಂದಿರುಗಿ, ಬರ್ಪಾ ಗಳ್-ಬರುವಾಗ,

೮೫. ಬಿರುದಿನ, ಕಾಳೆ-ಕಹಳೆ, ಬಾರಿಸುವ, ಬೀ(ವೀ)ರದ,

ದೊಡೆ, (ಒಂದು ವಾದ್ಯ ವಿಶೇಷ), ತೆರಳ್ವ-ಹೋಗತಕ್ಕ, ಕೇತನೋತ್ಪರದ-ಬಾವುಟಗಳ ಸಮೂಹದ, ವಿಡಂಬ-ರೀವಿ, ಮೆಲ್ಲನುಲಿತಪ್ಪ-ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ, ಚತುರ್ಬಲದ-ಚತುರಂಗ ಬಲದ, ಉರ್ವು-ಉಬ್ಬುವಿಕೆ, ಕೂರ್ಪಿನಿಂದ-ಹರಿತದಿಂದ, ಉರಿವರಿವ-ಹೊಳೆಯುವ, ಅಸ್ತುಶಸ್ತ್ರಗಳ, ಕಿರಣಂ ಕಾಂತಿ, ವಸುಷೇಣನೊಳ್(ನಲ್ಲಿ), ಐದೆ-ಜಿನ್ನಾಗಿ ಉಂಟಾದ, ಕೊಕ್ಕರಿಕೆಗೆ-ಅಸಹ್ಯತೆಗೆ, ದುಃಖಿತೇ-ದುಃಖಿಯಾದವನ, ಮನಸಿ-ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಂ-ಎಲ್ಲವೂ, ಅಸಹ್ಯಂ-ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ, ಎಂಬ ನೀತಿಯಿಂ-ಎಂಬ ನೀತಿಯಿಂದ, ಅದುವು-ಉಂಟಾದವು.

ಬಾರಿಸುವ ವಾದ್ಯವಿಶೇಷಗಳು, ಚಲಿಸುವ ಬಾವುಟಗಳು, ಮೆಲ್ಲಗೆ ತೆರಳತಕ್ಕ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆ, ಹರಿತವಾದ ಅಸ್ತುಶಸ್ತ್ರಗಳ ಕಾಂತಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೊದಲೇ ದುಃಖಿಯಾದ ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದುವು.

ವಚನ || ಅಂತು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ನಿರ್ವೇಗ ಪರನಾಗಿ-ಮೈರಾಗ್ಯಪರನಾಗಿ, ಮಗುಳ್ಳುಬಂದು-ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು, ಅಸ್ತಂಗತ ಪ್ರಭೆಯಂತೆ-ಮರೆಗೊಂಡ ಕಾಂತಿಯಂತೆ, ನಿಜಮಂಡಲಮಂ-ತನ್ನ ದೇಶವನ್ನು, ಪೊ(ಹೊ)ಕ್ಕು,

೮೬. ನಡುನಾಡ, ತೀರ್ಥಮೆನಿಸಲ್-ತೀರ್ಥವೆನಿಸುವ ಹೆಸರನ್ನು, ಪಡೆದು-ಹೊಂದಿ, ಇಂದ್ರಪ್ರಣಯಮೆ(ವೆ)ಂಬ, ಪರ್ವತಕಟಕಂ+ಪಿ(ಬಿ)ಡಿದು-ಪರ್ವತ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ನಿಜ ಕಟಕಮಂ-ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು, ತಾಂ-ತಾನು, ಬಿಡಿಸಿ-ಬೀಡಾರ ಬಿಡಿಸಿ, ಮಗಂಗೆ-ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ, ಕೊಡೆಯುವುಂ ಶ್ವೇತಚ್ಚತ್ರವನ್ನೂ, ಪಟ್ಟಮುಮಂ-ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಇತ್ತು-ಕೊಟ್ಟು (ಈ-ಧಾ.),

೮೭. ಸಮಭಾಗಂ-ಸಮಭಾಗವಾಗಿ, ಬರೆ-ಬರಲು, ಹಸ್ತಿ-ಆನೆ, ವಾಜಿ-ಕುದುರೆ, ಸಹಿತಂ ಇವುಗಳೊಡನೆ, ಭಂಡಾರಮಂ-ಭಂಡಾರವನ್ನು, ಪಚ್ಚುಗೊಂಡು-ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು (ಪಸು. ಧಾ.), ಮಗಂಗೆ-ಮಗನಿಗೆ, ಅರ್ಧಮನ್ ಇತ್ತು-ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಚೈತ್ಯ-ಬಸದಿಯ, ನಿವಹ-ಸಮೂಹದ, ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ, ತಾಂ-ತಾನು,

ಧರ್ಮಮನ್-ಧರ್ಮವನ್ನು, ಉದ್ಯೋಗಿಸಿ-ಮಾಡಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿ, ಸಂಯಮೋಪಕರಣಕ್ಕೆ-ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು, ಅರ್ಹತ್-ತೀರ್ಥಂಕರನ, ಪದ-ಕಾಲುಗಳ, ಅಭ್ಯರ್ಚನಕ್ಕೆ-ಪೂಜೆಗೆ, ಮನೋರಾಗದಿಂ-ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ, ಗಜ-ಆನೆ, ವಾಜಿ-ಕುದುರೆ, ಸ್ತ್ರೀ-ಹೆಂಗಸರ, ಸಮಾಜಂಗಳಂ-ಸಮೂಹಗಳನ್ನು, ಇತ್ತು-ಕೊಟ್ಟು,

೮೮. ಇವು, ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಂ ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನ, ಮತ್ತೆ, ಇವು, ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನಂ-ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನ ಎಂಬ ರೂಢಿಯ, ಭಗವದ್ಭವನಕ್ಕೆ-ತೀರ್ಥಂಕರನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ, ಅಲಂಘ್ಯಂ-ದಾಟಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ, ಅತಿಲುಂ-ದುಃಖ, ತವೆ-ನಾಶವಾಗಲು, ಮುಕ್ತೋದಯೇತ್ತಿ, ಆ ವಸುಷೇಣಂ-ವಸುಷೇಣನು, ಬಿಟ್ಟು-ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು.

ಕುದುರೆ ಆನೆ ಸಹಿತ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು, ಮಗನಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಸದಿಯ ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಲು ಉದ್ಯೋಗಿಸಿ, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಅರ್ಹಂತನ ಪಾದವನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಮೂಹವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಇವು ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನ, ಇವು ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನ ಎನ್ನುವ ತೀರ್ಥಂಕರ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ದಾಟಲು ಅಶಕ್ಯವಾದ ದುಃಖ ನಾಶವಾಗಲು, ಮೂರು ಕೊಡೆಯೆತ್ತಿ ಆ ವಸುಷೇಣನು ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟನು.

೮೯. ಲಲನಾ-ಹೆಂಡತಿಯ, ವಿಯೋಗ-ಅಗಲಿಕೆಯ, ಹೇತು-ಕಾರಣದ, ಭಲಂ-ಹಟ, ಎರ್ದೆಯೋಳ್-ಎರ್ದೆಯಲ್ಲಿ, ನಟ್ಟ-ನಟ್ಟಿರುವ, ಶೂಲದಂತಿರೆ, ಅದನ್ನು, ತಪದಿಂ-ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ, ಗೆಲಿ-ಗೆಲ್ಲಲು, ತನು-ದೇಹ, ಜೀರ್ಣಂ+ಆಗೆ-ಜೀರ್ಣವಾಗಲು, ಕೂರಲಗಿನ-ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ, ಪರಿದೊವಲೋಳ್-ಹರಿದ ತೊಗಲಿನಲ್ಲಿ, ಅಂತು, ಆ ಮುನಿಪಂ-ಆ ವಸುಷೇಣ ಮುನಿಯು, ಇದ್-ಹಾಗೆ ಇದ್ದನು. (ಅಷ್ಟು ಕ್ರೂರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು ಎಂದು ಭಾವ)

ಸುನಂದೆಯ ಅಗಲಿಕೆಯ ಕಾರಣದ ಹಟ ವಸುಷೇಷನ ಎರ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಶೂಲದಂತೆ ನಟ್ಟಿರಲು ಅದನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಗೆದ್ದು, ದೇಹ ಜೀರ್ಣ

ವಾಗಲು ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಹರಿದ ತೊಗಲಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನಂತೆ ಆ ಮುನಿಯು ಇದ್ದನು.

ವಚನ || ಅಂತು-ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ತಪಸ್ತಪ್ತ ಶರೀರನ್+ಅಗಿ-ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತಾಪಗೊಂಡ ಶರೀರವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ನಿಜ-ತನ್ನ, ಆಯುರವಸಾನದೊಳ್-ಆಯುಸ್ಸು ಕೊನೆಗೊಂಡಾಗ, ಒಂದು ತಿಂಗಳ್(ಳು)ವರಂ(ವರೆಗೂ), ಮರುಮಂಡಲದಂತಿರೆ-ನೀರು ನೆಳಲಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಂತೆ, ಅನಶನಕ್ಷೇತ್ರನಾಗಿ-ಅಹಾರವಿಲ್ಲದ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ನೋಂತು-ವ್ರತಮಾಡಿ, ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ಕಡೆಯೊಳ್-ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ಎ(ನ)ನ್ನ, ತಪದ, ಫಲಂ-ಫಲವು, ಉಂಟಪ್ಪೊಡೆ-ಉಂಟಾಗಿರುವುದಾದರೆ, ಆನ್-ನಾನು, ಅನ್ಯಜನ್ಮದೊಳ್-ಬೇರೊಂದು ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಾದರೂ, ಆಗಂ-ಯಾರಿಗೇ ಆಗಲಿ, ಅಜೇಯನುಂ=ಗೆಲ್ಲರು ಅಸಾಧ್ಯನಾದವನೂ, ಅತಿಸುಭಗರೂಪಸೌಂದರ್ಯನುಂ-ಅತಿಶಯವಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ರೂಪಸೌಂದರ್ಯಗಳುಳ್ಳವನೂ, ವಿಶೇಷ-ಸಮಸ್ತವಾದ, ಎಲ್ಲ, ಧರಾವಲ್ಲಭಜ್ಞಾಯನುಂ+ಅಗಿ-ಭೂರಮಣಿಗೆ ಗಂಡನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ, ಪುಟ್ಟುವೆನಕ್ಕೆ-ಹುಟ್ಟುವವನಾಗುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು, ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ—

೯೦. ವಸುಷೇಣನು ದೇಹ ಬಿಟ್ಟನು.

ತೋಷು-ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ, ತೋರಿಸಿ, ನಟಿಯಿಸುವ, ಜೋಹಮನ್ (ಜೋಹ, ಯೋಗ-ಸಂ,) ವೇಷವನ್ನು, ಎಷುಸಿ-ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕೊಳದೆ+ಇರ್ದ-ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗದಿದ್ದ ಎಂದರೆ ಹಿಡಿಸದಿದ್ದ, ಜೋಹದ-ವೇಷದ, ಉದ್ದಿಸದಿಂದಂ-ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಜಾಱುಸುವಂತಿರೆ ಆ ವೇಷವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಹಾಗಿ, ತಪದಿಂ-ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ, ತಾಱಿದ-ಬಾಡಿದ, ಬೆಂಡಾದ, ತನುವಂ-ದೇಹವನ್ನು, (ಅನುಪ್ರಾಸಾಲಂಕಾರ) ನಿಧಾನದಿಂದ-ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ, ಮುಂಬಿಟ್ಟಂ-ಮೊದಲೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು.

ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅದು ಜನರಿಗೆ ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗದಿರಲು, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದನೋ

ಅದರಿಂದ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಾಡಿ ಬೆಂಡಾದ ದೇಹವನ್ನು ವಸುಷೇಣನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು.

ವಚನ|| ಅಂತು-ಹಾಗೆ, ಮುಡುಪಿ-ಸತ್ತು,

೯೧. ಕಟ್ಟಿತನ್-ಕಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು, ಎಂದರೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು, ಆರ್ಗಂ-ಯಾರಿಗೂ, ಕಳೆಯಲ್-ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು. ನೆಟ್ಟನೆ-ನೇರವಾಗಿ (ಭರ್ತಿಪದ), ಬಾರದವೊಲ್-ಬಾರದಿರುವಂತೆ, (ವಸುಷೇಣನು ಮಾಡಿದನು. ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವ್ಯ, ಅಂತು-ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ನೆಗಟ್ಟು-ಮಾಡಿದ, ಉಗ್ರವಾದ, ತಪಂ-ತಪಸ್ಸು, ಕಟ್ಟಿದ್ದ-ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ (ಪುಣ್ಯಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಿ), ಪುಣ್ಯದ, ಫಲದಿಂದ-ಫಲದಿಂದ, ವಸುಷೇಣನು, ಸಹಸ್ರಾರ ಕಲ್ಪ (ಒಂದುಸ್ವರ್ಗ)ದೊಳ್(ದಲ್ಲಿ), ಪು(ಹು)ಟ್ಟು, ಸುರನಾದಂ-ದೇವತೆಯಾದನು.

ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೆ ತೀರದೆನ್ನುವಂತೆ, ವಸುಷೇಣನು ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸಿನ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪುಣ್ಯದ ಫಲದಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗಿಹುಟ್ಟಿದನು.

ಅನುಬಂಧ

೧ ಕವಿಚರಿತ್ರೆ

ಕಾವ್ಯ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಕವಿಯ ಪರಿಚಯವೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಗ. ಏಕೆಂದರೆ ಕವಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಅವನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಅವನಿಗೆ ದೊರೆತ ರಾಜಾಶ್ರಯ, ಅವನ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮವರು ಕವಿಚರಿತ್ರೆಯ ಬಾಹ್ಯಾಂಶಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಕವಿ ಬರೆದ ಕಾವ್ಯಗಳು, ಶಾಸನಗಳು, ಇತರ ಕವಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆ, ಐತಿಹ್ಯಗಳಿಂದ ಕವಿಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಸಾಧನಗಳುಂಟು. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕರ್ತೃವಾದ ಜನ್ನನು ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ತನ್ನೆರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯಿಂದಲೂ, ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣ ದಿಂದಲೂ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದೆ.

ಜನ್ನನ ಕೃತಿಗಳು ಎರಡು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೯ ರಲ್ಲಿ ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯನ್ನೂ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೪೦ ರಲ್ಲಿ ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣವನ್ನೂ ಕವಿಯು ರಚಿಸಿದನು. ತರೀಕೆರೆ ಚನ್ನರಾಯ ಪಟ್ಟಣದ ಶಾಸನಗಳ ರಚಕನೂ ಜನ್ನನೇ. ಜೈನಮತದವನಾದ ಕವಿ ಕಮ್ಮಿ ವಂಶದ ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದ ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಮನೆತನದವನಾಗಿದ್ದನು. ಹೊಯ್ಸಳರ ದೊರೆಯಾದ ನಾರಸಿಂಹನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾದ ಶಂಕರ (ಕವಿ ಸುಮನೋಬಾಣ)ನೇ ಇವನ ತಂದೆ. ಗಂಗಾದೇವಿ ತಾಯಿ ; ಲಕುಮಾದೇವಿ ಹೆಂಡತಿ. ರಾಮಚಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರರು ಜನ್ನನ ಗುರುಗಳು. ಹೊಯ್ಸಳರ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳನ, ಅವನ ಮಗ ನಾರಸಿಂಹನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜನ್ನನು ಕವಿಯೂ ಕಲಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಕವಿ

ಭಾಳಲೋಚನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವು ಕವಿಯ ಬಿರುದುಗಳು. ಜನ್ನನು ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಪೊನ್ನ, ನಾಗಚಂದ್ರ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೆಚ್ಚೇನು? ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೆತನ, ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಹವಾಸ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಆಶ್ರಯ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಜನ್ನನು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೌಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ.

೨ ಕಥಾ ಸಾರಾಂಶ

ಭರತವರ್ಷದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುರಮ್ಯವೆಂಬ ದೇಶದ ರಾಜ ಧಾನಿ ಪೌದನಪುರ. ಆದಿತಿರ್ಥಂಕರನ ಹಿರಿಯನುಗನಾದ ಭರತಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ದರ್ಪವನ್ನು ಹುಡುಗುಟ್ಟಿದ ಬಾಹುಬಲಿದೇವನು ಅಳಿದ ಪಟ್ಟಣ ಆದುದು. ಎಂದಮೇಲೆ ಅದರ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದು? ಈ ತೆರನಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಅರಸು ವೀರನಾದ ವಸುಷೇಣ.

ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕಸೌಖ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಉರ್ವಶಿ ರಂಭಿ ಮೇನಕೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಅಪ್ಸರಪ್ರಿಯರ ಹಾವಭಾವ ಹುಬ್ಬಿನ ಕೊಂಕು ಕಣ್ಣಿನ ಕಾಂತಿ ಕೆನ್ನೆಯ ಸೊಗಸು ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸಲು ಒಬ್ಬಳೇ ಸಾಕೆನ್ನುವ ಐನೂರು ಜನ ರಾಣಿಯರು ಅರಸನ ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಸುನಂದೆ ರಾಜನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಪಹರಿಸಿದ್ದಳು. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದ ವಸುಷೇಣನು ತನ್ನ ಕಾಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುನಂದೆಯಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದನು. ಅವಳೊಡನೆ ಸುಖಸಂಕಥಾವಿನೋದದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳು ಉರುಳಿಹೋದವು.

ಒಂದು ದಿನ ವಸುಷೇಣನು ಕುದುರೆಯ ಏರಾಟದ ವಿನೋದದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಈ ಮೊದಲೆ ಪರಿಚಿತನಾಗಿದ್ದ ಸುದರ್ಶನನೆಂಬುವನು ದೊರೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಣಿಕೆಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು. 'ದೇವ, ನಿಮ್ಮ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನೂ, ಚಿಕ್ಕದು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ

ಧೂಳಾಟವಾಡಿದವನೂ ಆದ ಮಕರಗ್ರಾಹಪಟ್ಟಣದ ದೊರೆ ಚಂಡಶಾಸನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಮಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರಲು ನನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿದನು.' ಸುದರ್ಶನನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರೀತಿ ವಸುಷೇಣನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅರಳಿದವು. 'ಈಗಲೇ ನಿಮ್ಮ ಅರಸರನ್ನು ಬರಹೇಳು' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ ತನ್ನ ನರ್ಮಸಚಿವನನ್ನು ಅವನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಸುದರ್ಶನನೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಇತ್ತ ಅವನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ನಿಂತನು.

ಅತ್ತ ಚಂಡಶಾಸನನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ವಸುಷೇಣನನ್ನು ನೋಡಲು ಮಹಾ ವೈಭವದಿಂದ ಬಂದನು. ಅವನು ಬಂದ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದು? ಭೂಭಾಗವೆಲ್ಲ ಭಟರ ಪಾದಗಳ, ಕುದುರೆಯ ಗೊರಸುಗಳ ಚಿನ್ನದಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು. ದಿಕ್ಕುಗಳು ಅವರು ಧರಿಸಿದ್ದ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಕಿರಣಗಳಿಂದಲೂ ಕಸೂರಿಯ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದಲೂ ಮುಚ್ಚಿಹೋಯಿತು. ಚಾಮರ ಬಾವುಟ ಬೆಳ್ಳೊಡೆಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಆಕಾಶ ಕವಿದುಹೋಯಿತು. ಬಹು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಸಂಧಿಸಿದ ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಪ್ಪಿ ಕೊಂಡರು ; ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾದವು. ಸಂಭಾಷಣೆ ಮರ್ಯಾದೆಗಳು ನಡೆದಮೇಲೆ ವಸುಷೇಣನು ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟದಾನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ, ತಾನೊಂದು ಭದ್ರಗಜವನ್ನೇರಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಪೌದನಪುರವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪುರಜನರು ದೊರೆಯ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ವಸುಷೇಣನು ಮಿತ್ರನಾದ ಚಂಡಶಾಸನನೊಡನೆ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅವನನ್ನು ಔತಣದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಸುಖಗೊಳಿಸಲು ವಸುಷೇಣನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ವಿನೋದಗಳಿಗೆ ಏನೂ ಕಡಿಮೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯವಿನೋದಗೋಷ್ಠಿ, ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಗೀತಗಳ ಗಾಯನ, ನಾಟ್ಯ, ಮಲ್ಲ

ಕಾಳಗ, ಟಗರು ಕಾಳಗ, ಕುದುರೆಗಳ ಏರಾಟ, ಕಂದುಕ ಕ್ರೀಡೆ, ಗಜಯುದ್ಧ ಇವುಗಳಿಂದ ಕಾಲ ನೀರಿನಂತೆ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು.

ಈ ನಡುವೆ ಚಂಡಶಾಸನನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುವ ವ್ರಸಂಗವೊಂದು ಒದಗಿಬಂತು. ತುಂಬುಯಾವನವಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುನಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕಾಮನ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಅವಳಿಗಾಗಿ ಸೋತು ಪಾಪವನ್ನು ನೆನೆಯಿತು. ಕೆಳೆಯನಾದ ವಸುಷೇಣನ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಚಂಡಶಾಸನನು ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ವಿಲಾಸದಿಂದ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಯುವತಿಯ ತೋಳ ಮೂಲದ ಕಾಂತಿ, ಮಣಿಬಂಧದ ಚೆಲುವಿಕೆ, ಕೋಮಲವಾದ ಬೆರಳುಗಳ ಕೊಂಕು ಇವೆಲ್ಲ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕೌತುಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಸಿದವು. ಸುನಂದೆಯ ಚೆಲುವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಆ ಕಾಮುಕನು ಬಾಯಲ್ಲಿಡುವ ತುತ್ತನ್ನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಹೊಗಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು. ನೋಟದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಕೂಡಿದನು. ಅವಳ ಇನಿವಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಿವಿ ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡಿತು. ಅವಳು ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ಮೈಮುಡಿಗಳಿಂದ ಬೀಸಿದ ತಂಗಾಳಿಯನ್ನು ಮೂಗು ಸವಿಯಿತು. ಅವಳು ಕೈಯಿಂದ ಬಡಿಸಿದ ಅನ್ನವನ್ನೂಡ ನಾಲಗೆ ಅದರ ಸವಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿತು. ಅದರೆ ಅವಳನ್ನು ಕೂಡುವ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಕಾಮಜ್ವರ ಅವರಿಸಿತು. ಯಾವ ಉಪಚಾರದಿಂದಲೂ ಅದು ಶಮನವಾಗುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ.

ಚಂಡಶಾಸನನ ಕೆಳೆಯನಾದ ಸುದರ್ಶನನು ತನ್ನ ಒಡೆಯನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅರಿತನು. ಸುನಂದೆ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದುದನ್ನು ಅರಿತ ಅವನು ತಿಳಿಯದವನಂತೆ ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುದರ್ಶನನಿಗೆ ಈರಿತಿ ಹೇಳಿದನು, 'ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನುಡಿಯವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನುಡಿಯದಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಹಾಳು ಮನಸ್ಸು ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ಹರಿದಿದೆ. ಸಮೀಪಬಂಧುವಾದ ಈ ವಸುಷೇಣನ ಹೆಂಡತಿಯ ರೂಪು ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದೆ. ಮನಸ್ಸು

ಅವಳಲ್ಲಿ ಮೋಹಗೊಂಡಿದೆ. ಕಣ್ಣನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಅವಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅವು ಬೇರಾವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂಗಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೆಂಕಿ ನನ್ನನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆ. ಗೆಳೆಯ, ಬದುಕುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ತೋರು. ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಣ್ಣಿನ ಚುಂಬನ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿರುವ ಬಾಣವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದೇ ? ಆ ತರುಣಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಪುಣ್ಯ ನನಗೆ ಉಂಟಾಗದೇ ? ಅವಳ ಗಂಡನಿದ್ದರೆ ಏನಾಯಿತು ?”

ಚಂಡಶಾಸನನು ಕೆಳೆಯನೊಡನೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತನಗಾದ ದುಃಖವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡನು. ಹರಿಯುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಹಗ್ಗವಿಲ್ಲ. ನೋಡುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸ್ವಳಾಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವು. ಪರಸ್ತ್ರೀಗೆ ಅವಳ ಗಂಡನ ರಕ್ಷಣೆಯಿದೆ ; ಬಂಧುಗಳೂ ಆಪ್ತರೂ ಕಾಮುಕನಿಗೆ ನೀನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ಅಕಾರ್ಯವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ ; ನೀನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಹೆರರ ಹೆಣ್ಣು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡಳು ; ಅವಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ನಿನಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ ; ಅವಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಒಲ್ಲಳು ; ನಿನಗೆ ಪರಾಂಗನೆಯ ಸಹವಾಸ ಸಲ್ಲದು ಎಂದು ಯಾರೆಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕಾಮುಕರು ತಲೆಹೋದರೂ ಹೆರರ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಬಸಿದು ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡರೂ ಸುದರ್ಶನನು ತನ್ನ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸುದರ್ಶನನು ಚಂಡಶಾಸನನ ಪಾಪಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದನು. ವಿರಹವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಂಡಶಾಸನನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು. “ ಈಗಾದರೂ ಏನಾಯಿತು ? ಆ ಸುನಂದಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಯಕೆ ಕೈಗೂಡಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ತುಂಬ ವಿನಯದಿಂದ ಈರೀತಿ ಕೇಳಿದಳು. ‘ ನಿಮ್ಮ ದೊರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ? ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಯವೇನು ? ಅವರ ಪ್ರಯಾಣದ ದಿನ ಎಂದು ?’ ಹೀಗೆ ಆಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತ ತಂದೆಯ ಮಿತ್ರನಿಗೆ, ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಬಂದವನಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವಂತೆ

ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಇದೇನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗಿರುವ ಆಸೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಿರ್ಮೋಹವೋ ನೀನೇ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು". ಸುದರ್ಶನನ ಮಾತನ್ನು ಚಂಡಶಾಸನನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಮನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಾಡಿದ ಮಾತನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ಉಪಚಾರವನ್ನೂ ಪ್ರೇಮವೆಂದು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ? ಸುದರ್ಶನನು ತನ್ನ ದೊರೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಿನಿಂದ ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿದನು. 'ಆ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಗಂಡನಿರುವಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಳು. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಅವಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡಗಾಡಿ ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಡ. ಗೆಳೆಯನೇ, ನೀನು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ 'ಜೋಡೆ' ಯರಿದ್ದಾರೆಯೇ ? ಹಾಗೆ ನಿರಾಕರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಕಾಮನ ತೋಳಿನಲ್ಲಿರುವ ರತಿ ಶಂಭುಕುಮಾರನನ್ನು ಲಲ್ಲೆಗೆಯ್ದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ದಿನ ನೀನೂ ವಸುಷೇಣನೂ ಊಟಮಾಡಿ ಗಂಧವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ಹಂಸ ತಲ್ಪತುಲೀಕದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸುನಂದೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಆಗ ಸುನಂದೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟಳು. ಮನಸೆಳೆಯುವ ಮಾತುಗಳ ನ್ನಾಡಿದಳು. ನವೆಯಾದಂತೆ ಅಪ್ಪುಗೆಯ ಇಂಪನ್ನೂ, ಮುತ್ತಿನ ಸುಖವನ್ನೂ, ನಿಮ್ಮ ಅಂಗದೊಡನೆ ಅವಳ ಅಂಗ ಸೇರುವ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಮಾಡುವ ತೆರದಲ್ಲಿ ಹೊಸಹೊಸ ಭಾವಗಳಿಂದ ಆ ಕಾಮಿನಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ನೀವು ಅದನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ.'

ಮರುಳಿಗೆ ಧೂಪ ಹಾಕುವಂತೆ ಸುದರ್ಶನನು ಚಂಡಶಾಸನನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ನುಡಿದನು. "ಸ್ವಾಮಿ, ನೀನು ಮತ್ತು ವಸುಷೇಣನು ಊಟ ಮಾಡಿ ಹಂಸತಲ್ಪತುಲೀಕದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನನಗೆ ಸುನಂದೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಅವಕಾಶವುಂಟಾಯಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದಳು. ಅವು ಗಂಡನ ನೆಪದಿಂದ ಮಾಡಿದಂತೆ ಇದ್ದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಕುರಿತಾದುವೇ ? ನೀನು ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ." ಸುದರ್ಶನನ ಮಾತಿನಿಂದ ಚಂಡಶಾಸನನ ವಿರಹ ವಿಕಾರ ಮಿತಿಮೀರಿತು.

ಅಲ್ಲದೆ ಸುನಂದೆಯನ್ನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕೂಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಅವನು ಮಾತುಕೊಟ್ಟನು.

ಒಂದುದಿನ ವಸುಷೇಣನು ಸಾಕಿದ ಮೃಗಗಳ ಬೇಟೆಯನ್ನು ನೋಡಬಯಸಿ ಚಂಡಶಾಸನನೊಡನೆ ಹೊರಟನು. ಅವನೊಡನೆ ಅನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ, ಕಾಲಾಳು, ಸ್ತ್ರೀಸಮೂಹ ರಾಜಪುತ್ರರ ಗುಂಪು ಇವುಗಳು ಹೊರಟವು. ಹಾಗೆ ಹೊರಟು ಬರುತ್ತ ಕಾಡ ನಡುವೆ ಮಾವಿನ ಮರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಎದೆ, ಬಿಟ್ಟ ಬಾಯಿ, ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಮೂಗು, ಅಂಟಿಕೊಂಡುಗೋಣು, ಗುಂಡಾದ ದೃಷ್ಟಿ, ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ದೇಹ, ಎತ್ತಿದ ಕತ್ತು, ಜೋತಾಡುವ ಕಿವಿ, ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮೈಮರೆತ ಜಿಂಕೆಯೊಂದನ್ನು ಚಂಡಶಾಸನನು ನೋಡಿದನು. ಆ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಚಂಡಶಾಸನನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, “ಸುನಂದೆ ಬೇಟೆಯ ಮೃಗವನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ಇಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ; ನಾನು ಜಿಂಕೆ. ಈ ದೊಡ್ಡ ಕಾಡೇ ಬೇಟೆಯ ಪ್ರದೇಶ, ಮನ್ಮಥನೇ ಬೇಡ. ಅವನ ಹೂ ಬಾಣವೇ ನನ್ನ ಕೊಲ್ಲಲು ಒಡ್ಡಿರುವ ಹರಿತವಾದ ಬಾಣ. ನನ್ನ ಈ ವಿರಹಾವಸ್ಥೆ ಗೋರಿಗೆ ಸಮ” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಬೇಟೆ ನಡೆಯಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ವಸುಷೇಣನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನು. ಆ ಬಳಿಕ ಆ ಉದ್ಯಾನವನಕ್ಕೆ ಸುನಂದೆಯೊಡನೆ ಭೋಜನವನ್ನು ತರುವಂತೆ ದೂತರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ಬೇಟೆಯ ವಿನೋದದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಇಬ್ಬರ ರಥಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾದುವು. ಚಂಡಶಾಸನನಾದರೂ ಸುನಂದೆ ಬರತಕ್ಕ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾದಿದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಸುನಂದೆ ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ಮಿತ್ರಘಾತುಕನೆಂದು ಅರಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದೊಡನೆ ಆಕೆ ಹುಯ್ಯಲಿಟ್ಟಳು. “ನನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಚಂಡಶಾಸನನು ನನ್ನನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿಮ್ಮ ದೊರೆಯಾದ. ವಸುಷೇಣನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ. ವೀರರಾದವರು ಇವರನ್ನು ಅಡ್ಡಕಟ್ಟಿ, ನನ್ನ ಈ ಗೋಳನ್ನು ನೀವು ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ. ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಕದ್ದ ಹೇಡಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಕಾಣರಲ್ಲ! ಕೋಪದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲರಲ್ಲ!

ಭೂಮಿ ಅವನನ್ನು ನುಂಗುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ದಿಗ್‌ದೇವಿಯರು ಇವನನ್ನು ಕಬಳಿಸರೆ ? ಬೆಟ್ಟಗಳು ತಿನ್ನಬಾರದೆ ? ಅಯ್ಯೋ, ನಾನು ಹಾಳಾದೆ. ಅನಾಥೆಯಾದೆ. ನನಗೆ ಇನ್ನಾರು ದಿಕ್ಕು ? ನಿನಗೆ ವಸುಷೇಣನಲ್ಲಿ ಕೋಪವುಂಟಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನೊಡನೆ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ನೀನು ಅವನ ಹಿಂದೆ ಹೆಂಗಸಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಬರುವುದೆ ? ಹಾಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕದ್ದುತರುವುದುಕ್ರಮವೆ ? ಪರಸ್ಪರ ಮನಸ್ಸುಕೊಟ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದಳು, ಪ್ರೀತಿದೋರಿದಳು ಎಂದರೂ ಶೂರರು ಅವಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡದಿರುವಾಗ ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈ ಕೆಟ್ಟ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಅಂಟಿಸುವೆಯಾ ? ”

ಸುರಮೃದೇಶದ ಕಡೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಸಿಂಹಚೂಡನೆಂಬ ಸಾಮಂತನಿಗೆ ಸುನಂದೆಯ ಗೋಳು ಕೇಳಿಸಿತು. ಗರುಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನು ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದ ಹುಲಿಯಂತೆ ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಗರ್ಜಿಸಿ, “ನನ್ನೊಡನೆ ಇದಿರಾಗು. ಪರಾಕ್ರಮನ್ನು ತೋರು. ರಥವನ್ನು ಇಳಿ. ಆಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸು. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಶೂರನಾದ ನೀನು ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸುವರೇ ? ನನ್ನನು ಎದುರಿಸಿನಿಂದ ವೀರರು ಮತ್ತೆ ಜೀವಮೊಡನೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ಮೂದಲಿಸುತ್ತ ಅವನನ್ನು ತರುವಿದನು. ಆಗ ಚಂಡಶಾಸನನು ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಸುನಂದೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಇಟ್ಟು ರಥದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದು ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು. “ಅನೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಬ್ಬನ್ನು ಕೋತಿ ಸೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ನಾನು ಹಿಡಿದವಳನ್ನು ನೀನು ಬಿಡಿಸುವೆಯಾ ? ಸಾಯದೆ ಹೋಗು. ನಿನ್ನಿಂದ ನಿನ್ನ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಗೋಳಾಟವೇಕೆ ? ” ಚಂಡಶಾಸನನ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಂಹಚೂಡನು ನಕ್ಕು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು. “ವಸುಷೇಣನ ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ರಕ್ತ ಬಸಿಯುತ್ತಿರುವ ತಲೆಯನ್ನು ಸುನಂದಾದೇವಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಸಿಂಹಚೂಡನು ಹೋಗುತ್ತಾನೆಯೇ ? ಪರಸ್ಪರ

ಬಯಸಿದವರನ್ನು ಭೂಮಿ ಹೊರುವುದೇ? ಇವಳನ್ನು ನೀನು ಕದ್ದು ತಂದು ನಿನ್ನ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದಿದೆ". ಆ ಮಾತಿಗೆ ಚಂಡ ಶಾಸನನು ಮತ್ತೆ ನುಡಿದನು. "ನೀನು ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವಂತಾ ಯಿತೇ? ನನ್ನಿಂದ ನೀನು ಬದುಕಿ ಹೋದಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಅದು ಸಲ್ಲದು" ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮೂದಲಿಸುತ್ತ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಚೂಡನೊಬ್ಬನೇ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತ. ಚಂಡಶಾಸನನಾದರೂ ಕೃತಘ್ನ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಸೋಲುಗೆಲವುಗಳು ದೊರೆಯ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಆಗ ಸುನಂದಿಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ 'ಸೂರ್ಯದೇವ, ಭೂಮಿತಾಯಿ, ವಾಯುದೇವ, ಸುಭಟನಾದ ಈ ಸಿಂಹ ಚೂಡನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಾಯಿ. ಈ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಹೊಡೆದಿಕ್ಕು. ನಾನು ಚಂಡಶಾಸನನ ಈ ಸೆರೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿದಾಗ ನನ್ನನ್ನೇ ನಿಮಗೆ ಬಲಿಕೊಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ಸಿಂಹಚೂಡನಿಗೇನಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಔತ್ಸುಕ್ಯವನ್ನು ತಾಳಿದಳು. ಸಿಂಹಚೂಡನು ಸುನಂದಿಗೆ ಧೈರ್ಯಕೊಡುತ್ತ "ಸುಂದರಿ, ಈ ಹಗೆಯನ್ನು ಶತ್ರುವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಆ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನನ್ನು ದೊರೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಚಂಡ ಶಾಸನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ ಚೂಡನು ತಲೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಚಂಡಶಾಸನನು ಗಾಳಿಗೆ ಗರಿಮೂಡಿದಂತೆ ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಸುನಂದಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಿಟ್ಟನು.

ಇತ್ತ ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಸುನಂದಿ ಚಂಡಶಾಸನ ವಸುಷೇಣರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇವರಾರು ಬಾರದುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತವಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ವಸುಷೇಣನು ಉದ್ಯಾನವನಕ್ಕೆ ಬಂದು "ಬಂದಳೆ ದೇವಿ? ಪಂಕ್ತಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಸಿದಳೆ? ಚಂಡ ಶಾಸನ ಬಂದನೆ?" ಎಂದು ಆ ಜನರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಿರಿಹೊಯ್ದ ಕೇಶಪಾಶವುಳ್ಳ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ, ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು

ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಖಿ ಜನರು ಶೋಕರಸವೇ ರೂಪಗೊಂಡಂತೆ ಬಂದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥವಾಯಿತು. ಅವರು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಚಂಡಶಾಸನನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದನೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದೊರೆಗೆ ಕೋಪವುಕ್ಕಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯ ಅಗಲಿಕೆಯ ಶೋಕ ತೋರಿತು. ಪ್ರಿಯೆಯ ವಿರಹದಿಂದ ಅವನು ಮೂರ್ಛಗೊಂಡನು. ಹಾಗೆ ಮೂರ್ಛಗೊಂಡ ದೊರೆಯನ್ನು ಪರಿಜನರು ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಜೀವ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. “ಕೊಬ್ಬಿದ ಶತ್ರು ಸಮೂಹ ವನ್ನು ನಿನ್ನ ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಉಂಟಾದ ರಕ್ತದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವಂತೆ ಮಾಡದೆ, ಕೋಪವೆಂಬ ಪ್ರತಾಪ ಬೆಂಕಿ ಯಿಂದ ಅವರ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಸುಡದೆ, ವೃಥಾವಾಗಿ ಹೇಡಿಯಂತೆ ಶೋಕ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವುದೇ ?” ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ದೊರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಹೆಂಡಿರು, ಭಂಡಾರ ಹೋದರೆ ಅದು ವಿಧಿಯ ಬರಹ. ಅದು ಶೂರನಾದವನಿಗೆ ಸಂತಸ ವನ್ನೇ ತರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಹೆಂಡತಿ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವಾಗ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೇನೋ. ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳಾದ ಸುನಂದೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣವಿಲ್ಲದವನೇ. ಅವಳಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಊಟಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ? ಶತ್ರುಗಳ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನಿಂದ ನನ್ನ ಕತ್ತಿಯೆಂಬ ಸರ್ಪವನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಅಪ್ತರೂ, ಸಚಿವರೂ, ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ಇವರ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಕಂಡು ದೊರೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು. “ಇನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮಾತನ್ನೂ ನಾನು ಕೇಳೆನು. ಮಾರಿ ಹೊಕ್ಕಿರತಕ್ಕ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ ಮಾಡುವರೆ ? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಲೋ ಚನೆ ಏತಕ್ಕೆ ? ನೀವು ಹೇಳುವುದೂ ಬೇಡ. ನಾನು ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದೂ ಇಲ್ಲ.” ಎಂದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯೆಲ್ಲ ಚಂಡಶಾಸನನ ಮೇಲೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ವಸುಷೇಣನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ

ಗಡಿಯೂ, ಸಿಂಹಚೂಡನ ರಾಜಧಾನಿಯೂ ಆದ ಮಾಣಿಕ್ಯಪುರದ ಬಳಿ ಬರುವಾಗ ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ವೀರಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೊತ್ತು ಚಿನ್ನದ ಕಲಶದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಂಹಚೂಡನ ತಲೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ವಕ್ರವೂ ಲೇಪನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡದ್ದೂ ಆದ ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ, ಮುಡಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆ, ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನು ಲೇಪಿಸಿದ ಮೀಸೆ, ಹೊಳೆಯುವ ಹಲ್ಲು, ಕಚ್ಚಿದ ತುಟಿ, ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹುಬ್ಬು, ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಿಂಹಚೂಡನ ತಲೆ ಪರಿವೇಷದಿಂದ ಕೂಡಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ ನಂತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಶತ್ರುವನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಆಸೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಂಕಟ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಅದರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಭುಜ ತಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಂತರನ್ನು ಕೆದರಿದ ಗಡ್ಡದ ಸಿಂಹಚೂಡನ ತಲೆ ನಗುವಂತಿತ್ತು.

ಸಿಂಹಚೂಡನ ತಲೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದು ಅದನ್ನು ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ನಿವಾಳಿಸಿ ಸುನಂದೆ ಅಪಹರಣಗೊಂಡ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಬಳಿಕ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದವನು ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು. “ನಾವು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರೂ ವೋಸವಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಹಗೆ ಬದುಕಿ ಹೋದನೆಂದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಆಡುವ ಮಾತು ವ್ಯರ್ಥ. ಇನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಬಿಟ್ಟು ಶೂರರನ್ನೂ ಭಟರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು-ತಡವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ಸಿಂಹಚೂಡನನ್ನು ಸೇರಲಿ”. ಸಿಂಹಚೂಡನ ತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿತು. ಆ ದುಃಖವನ್ನು ಅವನು ಹತೋಟಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸೂರ್ಯನು ಮುಳುಗಿದನು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ಮಕರಗ್ರಾಹಪುರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕೋಲಾಹಲವೇ ಉಂಟಾಯಿತು. ಪೌರರು ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಅರಸನು ಪರರ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತರಲಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವನ ಶುಭ್ರವಾದ ಕೀರ್ತಿ ಮಂಕಾಗುವಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಮಾರಿಯನ್ನೇ ತಂದನು. ಸೇನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ಶೂರನೂ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಸಂಕಟಗೊಂಡವನೂ

ಆದ ವಸುಷೇಣನು ಕಾಮಕಿಚ್ಚು ದಾಳಿ ಇಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಈ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಉರಿಸದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮಾಡುವುದೇನು? ಆಗ ಹೇಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ? ಎತ್ತ ಹೋಗುವುದು?" ಎಂದು ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಭಯದಿಂದಲೂ ಸಂಕಟದಿಂದಲೂ ಕುದ್ದುಕೊಂಡರು.

ಪೌರರ ಭಯ ನಿಜವಾಯಿತು. ಜನರನ್ನು ನುಂಗಲು ಭೂಮಿಯೇ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ವಸುಷೇಣನು ಚಂಡಶಾಸನನ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಲಗ್ನ ನಡಿಸಲು ತಕ್ಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಅವನ ಕಡೆಯವರು ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಇರುವೆ ಮುುತ್ತಿದಂತೆ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಚಂಡಶಾಸನನೂ, ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ಕಂಡು ವಸುಷೇಣನೂ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ವಸುಷೇಣನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕಂಡು ಕತ್ತಲಾಯಿತೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಕಡೆಯವರು ಅವನನ್ನು ತಡೆದರು. ಆಗ ಎರಡು ಕಡೆಯವರೂ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರು. ವಸುಷೇಣನು ತನ್ನ ಬೀಡಾರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಇತ್ತ ಚಂಡಶಾಸನನು ಗಂಡನ ವಿರಹ ವೃಥೆಯಿಂದ ಬಾಡಿಹೋದ ಸುನಂದೆ ಇದ್ದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಗೆ ಬಂದನು. ತನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರನೆಲ್ಲ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಆ ಬಳಿಕ ಸುನಂದೆಗೆ ಚಂಡಶಾಸನನು ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು. “ಕಮಲಾಕ್ಷಿ, ನಿನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಆಸೆಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದ ಒಂದು ಸಲಿಗೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸು. ಕಾಮಿ ಕಣ್ಣಿರಿಯುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ತೊತ್ತಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ರಾಣೀವಾಸವು ನಿನಗೆ ಸೇವಕರು. ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವೈಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದವಳಾಗಿ, ನನಗೆ ವಲ್ಲಭಿಯಾಗಿ ನೀನಿರು.” ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಸುನಂದೆ ತುಪ್ಪದ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಮೇಲಕ್ಕೆಳುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಕೋಪಗೊಂಡಳು. “ನಾನು ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೊಬ್ಬ ಪರದೇಶಿ. ಭೋಗ, ಉಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಮರೆತೂ ಕಾಣದ ಅನಾಥಿ, ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅಂತಹ ವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನುಡಿಯುವಂತೆ ನೀನು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವೆ. ಜಾರನೇ,

ನಿನ್ನ ತಲೆ ಈ ಸೆರೆಮನೆಯ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುವಾಗ ನೀನು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡು. ನಿನಗೆ ಮಾಡುವ ಸತ್ಕಾರವೇ ಅದು”. ಸುನಂದಿಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಚಂಡಶಾಸನನು ಧೈರ್ಯಗುಂದಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮತ್ತೆ ನುಡಿದನು. “ವಸುಷೇಣನಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದೆ. ವಸುಷೇಣನು ಸತ್ತುಹೋದನು. ಆ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ನಂಬು. ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಆಸೆಯಿಂದ ನುಡಿಯಬೇಡ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೋಪವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ವಸುಷೇಣನು ಸತ್ತದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ಸತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ. ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟು ಈ ಲೋಕದ, ಪರಲೋಕದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ”. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಸುನಂದೆ ಮತ್ತೆ ನುಡಿದಳು “ಮಾವಿನ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ನಲಿದ ಕೋಗಿಲೆ ಬೇವಿನ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತ್ತದೆಯೇ? ಪ್ರಿಯನು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಸತಿಯರು ಅಪ್ರಿಯರನ್ನು ಸಂಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ? ವಸುಷೇಣನು ನನ್ನ ಒಡಲಿಗೂ, ಚಿತಾಗ್ನಿಗೂ, ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದುವರೆಗೂ ಪತಿವ್ರತೆ ಎಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಡ ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಕಳಂಕ ತರಲಿ?”

ಎಷ್ಟು ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಸುನಂದೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಅವನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು. “ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಸತ್ತರೆ ನಾನೂ ಸಾಯುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಒಲಿದರೇನಾಯಿತು, ಬಿಟ್ಟರೇನಾಯಿತು? ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡಿಲ್ಲ. ಬೇರೊಂದು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ನಾನು ಬಾಯಿ ಬಿಡಲಾರೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಿರುವೆ ಎಂಬ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನವೇ ಸಾಕು. ಇದರ ಮೇಲೆಯದ್ದರಿಂದ ಆಗುವುದು ಆಗಲಿ”. ಇಷ್ಟನ್ನು ನುಡಿದು ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಅರುಣಿಕೆ ಎಂಬುವಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ಥುನಂದೆ ಎಂಬವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆದರಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಆಕೆ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನನ್ನು ಒಲಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರ

ಓಟುಹೋದನು. ಆದರೆ ಆ ಕಿತವನು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ವಸುಷೇಣನು ಇರುವವರೆಗೂ ಸುನಂದೆ ತನ್ನ ವಶಳಾಗಲೆಂದು ತಿಳಿದು 'ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯ ನಾಶವಾಯಿತು. ವಸುಷೇಣನು ಸತ್ತನು' ಎಂಬ ಒಂದು ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಚಂಡಶಾಸನನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ವಸುಷೇಣನು ಮಾಯದ ತಲೆಯೊಂದನ್ನು ತಂದು ಅವಳ ಎದುರಿಗೆ ಈಡಾಡಿ 'ವಸುಷೇಣನೇ ನನಗೆ ಗಂಡನೆಂದು ಸಿಡಿದು ಬೀಳುತ್ತೀ ಅಲ್ಲವೇ? ನೀನು ಮಾಡುವ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಈ ತಲೆಗೆ ಮಾಡು' ಎಂದನು. ವಸುಷೇಣನು ಬಯಸಿದುದಕ್ಕಿಂತ ವಿಪರೀತವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಅದರಿಂದ ಸುನಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಸುನಂದೆ ಒಲಿಯುವಳೆಂದು ವಸುಷೇಣನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಮುಂದಿದ್ದ ಮಾಯಾ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಸುನಂದೆಯ ಪ್ರಾಣ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು.

ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಚಂಡಶಾಸನನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಉಂಟಾಯಿತು. ತಾನೊಂದನ್ನು ಮಾಡಹೋದರೆ ವಿಧಿ ಮನ್ಮಥನೊಡನೆ ಪಾಲುಗೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದನೆಂದು ಮೂರ್ಛೆಹೋದನು. ಉಪಚಾರದಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತಮೇಲೆ ಸುನಂದೆಯೊಡನೆ ತಾನು ಸಾಯುವೆನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಓಲಗಶಾಲೆ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುನಂದೆಯೊಡನೆ ತಾನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವೆನೆಂದೂ ತನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರತಕ್ಕವರು ಬರಬಹುದೆಂದೂ ಸಾರಿಸಿದನು. ಸುನಂದೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಚಂಡಶಾಸನನು ಅವಳೊಡನೆ ಒಂದೇ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಕೋಟಿಯ ಒಳಗಡೆ ಈ ದೃಶ್ಯ ಅದ್ಭುತವೂ, ರೌದ್ರವೂ, ಕರುಣಾಜನಕವೂ, ಆಗಿ ತೋರಿಬಂತು.

ಇತ್ತ ವಸುಷೇಣನು ಚಂಡಶಾಸನನಿದ್ದ ಕೋಟಿಗೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡಲು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದನು. ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದನು. ಭಟರನ್ನು ಆಯುಧ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ನೇಮಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟ ಶಲ್ಲಿಯೇ ಕೋಟಿಯಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರಲಾಪ ಕೇಳಿ ಬಂತು. ಇದನ್ನು

ಕೇಳಿ ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಚಾರು ನೊಬ್ಬನು ಬಂದು ಕೋಟಿಯ ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಸುಷೇಣನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಮೂಕನಾದನು, ಮೂರ್ಛಗೊಂಡನು. ಅವನು ಬೇಗ ಎಚ್ಚತ್ತು ಬಯಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತ “ನಾನು ಸತ್ತನೆಂದು ಚಂಡಶಾಸನನು ಸುಳ್ಳು ನುಡಿದರೆ ಅದನ್ನೇ ನಂಬಿ ನೀನು ಸತ್ತೆ. ನಾನಾದರೋ ನಿನ್ನ ಸಾವನ್ನು ಕಂಡು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದೇನೆ. ನನಗಿಂತಲೂ ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲದವರೂ ದೀನರೂ ಕೃಪಣರೂ ಇನ್ನಾರಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಾಮಂತರಾಜನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು. “ನನ್ನ ಪ್ರಿಯೆ ಹೋದಮೇಲೆ ನಾನು ಬದುಕುವುದೆಂದರೆ ಗೊಂಬೆ ಇಲ್ಲದ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ, ಸುಗಂಧವಿಲ್ಲದ ಹೂವಿನಂತೆ, ನೀರೆಲ್ಲಾ ಹೋದ ಕೆರೆಯಂತೆ, ನಾನು ಬದುಕಿರತಕ್ಕ ಹೆಣದಂತಾಗಿದ್ದೇನೆ. ದೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಬದುಕುವುದು ಸಲ್ಲದು. ನಾನು ಇದ್ದರೇನು ಬಿದ್ದರೇನು? ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಈ ಕೋಟಿ ಈ ಕತ್ತಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಏಕೆ? ಶತ್ರು ಸತ್ತಮೇಲೆ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಯಾರೊಡನೆಯದ್ದು ಮಾಡುವುದು? ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೋಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವನ ತಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯದೆ ಇರುವ ಕತ್ತಿ ಹಾಳೂರಿನ ಹುದ್ರದೇವತೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಕತ್ತಿಯಂತೆ.”

ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡು ಲಗ್ನಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವಂತೆ ಹೇಳಿ ವೈರಾಗ್ಯಪರನಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಆ ಬಳಿಕ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಾಗಿ ವಸುಷೇಣನು ಸಹಸ್ರಾರು ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

೩ ವಿಮರ್ಶೆ

ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಥೆ ಜನ್ಮನು ರಚಿಸಿರುವ ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾ

ಣದ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಗೂ ಈ ಕಥೆಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಜನ್ಮನು ತನ್ನ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಎಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಹೋಲಿಕೆ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದ ಗಂಡಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ. ಕವಿ ಅಮೃತಮತಿಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಂಡು “ಆ ಪ್ರೀಚರಿತಮದೇಂ ಕಳೆಯಲರಿದು ಪೆಂಡಿರ ಕೃತಕಂ” ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದಿದ್ದಾನೆ. ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಥೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಗಂಡಿನಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಈ ಎರಡು ಕಥೆಗಳಿಗೂ ಸಾಮ್ಯವಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೌದು ; ಸಾಮ್ಯಗಳುಂಟು ; ವೈಷಮ್ಯಗಳೂ ಉಂಟು. ವಸುಷೇಣ ಯಶೋಧರರಿಬ್ಬರಿರೂ ಅವರಿಗೆ ಭೋಗವನ್ನನು ಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ತೊಂದರೆಯಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಶೋಧರನ ಕೈಹಿಡಿದ ಮಡದಿಯಾದ ಅಮೃತಮತಿಯಾದರೂ ಸುರಸುಂದರಿಯಂತಿದ್ದಳು. ಯಶೋಧರನಿಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಹೆಂಡತಿಯಾದರೆ ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ಸುರಸುಂದರಿಯರಿಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಐನೂರು ಜನ ಪ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಸುನಂದೆಯೇ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ವಿಧಿ ಮಾತ್ರ ಇವರಿಬ್ಬರ ಬಾಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕರುಬಿತೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ತುಂಬು ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ನಿಶ್ಯಬ್ದತೆ ಇದ್ದಾಗ ಮೆಚ್ಚಿನ ನಲ್ಲನು ತೊಡೆದು ಮೇಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವಿಚಾರಿಯಾಗಿ ಮಾವಟಗನ ಗಾನಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು. ಚಂಡಶಾಸನನು ಬಲೆಬಿದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೇ ರೀತಿಯದ್ದಾಗಿದೆ. ವಸುಷೇಣನ ಗೆಳೆಯನಾಗಿ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಅವನಿಂದ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಕೊಂಡು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದು ಅಕ್ಷಮ್ಯವಾದ ಅಪರಾಧ. ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅಷ್ಟವಂಕನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು

ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ಇಬ್ಬರದೂ ಪಾಪ ಕಾರ್ಯವೇ. ಆದರೆ ಕವಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ರಾಣಿಯ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಅಷ್ಟವಂಕನು ಮೊದಲು ಒಪ್ಪಿರಲಾರನು. ಆ ಬಳಿಕ ಅವನು ಹೆದರಿ ಒಪ್ಪಿ ಬೇಕು. ಮೇಲಾಗಿ ಅಮೃತಮತಿ ಯಶೋಧರ ಅಷ್ಟವಂಕರ ಸಂಬಂಧ ಸ್ವಾಮಿಭೃತ್ಯರ ಂಬಂಧ. ಅಷ್ಟವಂಕನು ಸ್ವಾಮಿಗೂ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಂಡತಿಗೂ ದ್ರೋಹ ಬಗಿದನು. ಚಂಡಶಾಸನನಾದರೂ ಸೋದರನೂ ಸ್ನೇಹಿತನೂ ಆದ ವಸುಷೇಣನಿಗೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಯಾವ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ದ್ರೋಹ ಬಗಿದನು. ಅಷ್ಟವಂಕ ಚಂಡಶಾಸನರ ಅಪರಾಧದಲ್ಲಿ ಚಂಡಶಾಸನನದೇ ಒಂದು ಕೈ ಮೇಲೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಮೃತಮತಿ ಅಷ್ಟವಂಕನ ಗಾನವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಉಪಪತಿಯಾಗುವವನ ಬಳಿ ದೂತಿಯನ್ನಟ್ಟಿದಾಗ ಅವಳು ಮಾವಟಗನ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು 'ಕಣ್ಣಂ ಮನಕ್ಕಂ ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತು' ಅಮೃತಮತಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಆ ಪಾಪದ ದಾರಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚಂಡಶಾಸನನ ಸೇವಕನಾದರೋ ಸುನಂದೆ, ಚಂಡಶಾಸನನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿರುವಳೆಂದೇ ಅವನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಮರುಳಿಗೆ ಧೂಪವನ್ನೆತ್ತುವಂತೆ ಅವನ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದನು. ಅಮೃತಮತಿ ತನ್ನ ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಯಶೋಧರನಿಂದ ಅಡ್ಡಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವನನ್ನು ವಿಷಾನ್ನದ ಮೂಲಕ ಅಪಹರಿಸಿದಳು. ಚಂಡಶಾಸನನು ವಂಚನೆ, ಮೋಸ, ಮಿತ್ರದ್ರೋಹ ಮುಂತಾದ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಎಸಗಿದನು. ಅಮೃತಮತಿಯ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಅಷ್ಟವಂಕನು ಹೊಗುಟ್ಟಿದನು. ಅವನು ಕೊಳೆತು ನಾರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಅಮೃತಮತಿಗೆ ತೊನ್ನುವುಂಟಾದರೂ ರಾಣಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಸುನಂದೆ ಚಂಡಶಾಸನನ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೂ ಲೋಕವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಚಂಡಶಾಸನನು ಅವಳೊಡನೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಇಬ್ಬರ ಹುಚ್ಚೂ ನಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಗೆ ಅರ್ಹವಾದುದಲ್ಲವೇ? ಈ ಇಬ್ಬರದೂ ಲೋಕನಿಂದ್ಯವಾದ, ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಅಕ್ರಮವಾದ ಪ್ರಣಯಪ್ರಸಂಗ. ಈ ಎರಡು

ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ ಹೆಚ್ಚು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕವಿ ಈಕಾವ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಎಳೆಹರಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದನು. ಆ ಉಜ್ವಲತೆ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಚಂಡಶಾಸನನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಈ ಕಥೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಈ ಎರಡು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಂಡಶಾಸನ ಅಮೃತಮತಿಯರ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ, ಅವರನ್ನು ಮುಸುಕಿದ ಮನಸಿಜನ ಮಾಯೆಗೆ ವಿಧಿ ತನ್ನ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡಿ ಆಗಾಧವಾದ ನಷ್ಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ವಿಧಿಯು ಕೈವಾಡವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯು ಕೈವಾಡವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬಹುದು. ಭೋಜನ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಗೊಂಡಿದ್ದು ಮನಸಿಜನ ಮಾಯೆಯಾದರೂ ವಿಧಿಯು ಸಂಚು. ಸುನಂದೆಗೆ ಭಯ ತೋರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಕೂಡುವೆನೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಚಂಡಶಾಸನನಿಗೆ ವಸುಷೇಣನ ಮಾಯದ ತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಯೇ ಸುನಂದೆ ಸಾಯಬೇಕೇ? ಚಂಡಶಾಸನನು ಒಂದನ್ನು ಎಣಿಸಿದರೆ ದೈವ ತಾ ಬೇರೊಂದ ನೆನೆದುದು. ವಸುಷೇಣನು ಲಗ್ಗೆ ಮಾಡಲು ಚಂಡಶಾಸನನ ಕೋಟಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸುನಂದೆಯ ಅವತಾರ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ವಿಧಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಈ ಕಾಮಿಗಳು ಕುಲಪದವಿಗಳನ್ನು ನೋಡದಂತೆ, ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತೆ, ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಪಾಪಕೂಪಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿತು. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ನಿಸ್ಸಹಾಯ ಸ್ಥಿತಿ ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಈ ಕಾಮದ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದರೆ ತರಗೆಲೆಯಂತಾಗುತ್ತಾನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

ಈ ಎರಡು ಕಥೆಗಳೂ ಪ್ರಣಯದ ಒಂದೇ ಮುಖಗಳಂತೆ ತೋರಿ ದರೂ, ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಾಮ್ಯ ವೈಷಮ್ಯಗಳಿರುವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಸುನಂದೆಯನ್ನು ಚಂಡಶಾಸನನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿಯೂ, ಅವಳಿಗೆ ಮಾಯದ ತಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ, ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೂ ಈ ಕಥೆಗೂ ಸಾಮ್ಯವುಂಟು. ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾಗಚಂದ್ರನ ವಾಣಿಯ ಘೋಷ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಂಚಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕೆಲವು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಪದ್ಯ ೧—ಮೇರುವಿನರ್ಥಮಂ ಇತ್ಯಾದಿ— Our earth is an immense circular body consisting of a number of concentric rings called islands, (dvipas) separated from each other by ring-shaped oceans. In the centre stands Mount Meru. Around this at its foot runs the first continent Jambu-dvipa. This is surrounded by the Lavana-Samudra, or the Salt Sea. Out lines of Jainim by J. Jaini. pages 122-22.

ಪದ್ಯ ೨. ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಪುರುದೇವನ ಹಿರಿಯ ಮಗನೇ ಭರತ. ಬಾಹುಬಲಿಯೇ ನೊದಲಾದ ನೂರುಜನ ಇವನ ತಮ್ಮಂದಿರು. ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು, ಮೈರಾಗ್ಯಹೊಂದಿ, ಆದಿನಾ ಥನು ತೀರ್ಥಂಕರನಾದನು. ತಂದೆಯಿಂದ ತಮಗೆ ಬಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಮಕ್ಕಳು ಸುಖವಾಗಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ಭರತನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟು ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಜಯಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಭರತನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಅಧೀನರಾಗಬೇಕೆಂದು ಭರತನು ಅವರಿಗೆ ದೂತರನ್ನಟ್ಟಿದನು. ಅವನ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗಾದರೂ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಇದಿರಿಸಲು ಶಕ್ತಿ

ಇರಲಿಲ್ಲ; ಅಧೀನರಾಗಲು ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು; ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಇನ್ನು ಉಳಿದವನು ತಮ್ಮನಾದ ಬಾಹುಬಲಿಯೊಬ್ಬ. ಅವನು ಅಣ್ಣನ ಅಧೀನತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಭರತನು ಬಹುಬಲಿಯ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದನು. ಭರತ ಬಾಹುಗಳಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ತೋರಿತು. ಯುದ್ಧದಿಂದ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೈನ್ಯದ ನಾಶವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೇ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭರತನು ಬಾಹುಬಲಿಗೆ ಸೋತನು. ಸೋಲಿನಿಂದ ಅವಮಾನಿತನಾದ ಭರತನು ಬಗೆ ಕಡಡಿ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಚಕ್ರಾಯುಧವಿಂದ ಬಾಹುಬಲಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಅದು ಬಾಹುಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಅವನ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ರಾಜ್ಯದ ಆಸೆಗಾಗಿ ಅಣ್ಣನು ಮಾಡಿದ ಅಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಹೊಂದಿದ ಬಾಹುಬಲಿ ವಿಜಯ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಡೆದನು.

ಪದ್ಯ ೮-ನಾಟಕ, ನಾಟಕಾ-

ನಾಟಕ-ದಶರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ಇದರ ವಸ್ತು ಪ್ರಖ್ಯಾತ; ನಾಯಕ ಧೀರೋದಾತ್ತ. ವೀರ, ಶೃಂಗಾರ, (ಕರುಣ?) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ; ಮಿಕ್ಕವು ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕ. (ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತರಸ) ಮುಖಾದಿ ಸಂಧಿಗಳು ಸಾಂಗವಾಗಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಐದರಿಂದ ಹತ್ತು ಅಂಕಗಳಿರುತ್ತವೆ. (ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ-ಭಾಗ. ೧.)

ನಾಟಕಾ- ಉಪರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಇದರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ.

‘ನಾಟಕೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವು ಕಲ್ಪಿತ. ನಾಯಕನು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಧೀರ ಲಲಿತ; ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಜ್ಯೇಷ್ಠೆಯಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಗಲ್ಭೆ

ಯಾಗಿಯೂ, ಮಾನವತಿ (ಮಾನಿನಿ. ದಶರೂಪಕ iii, 49) ಯಾಗಿಯೂ ಇರುವಳು ; ನಾಯಿಕೆಯು ರಾಜ ವಂಶೀಯಳಾಗಿಯೂ, ಮುಗ್ಧೆಯಾಗಿಯೂ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರತಕ್ಕವಳು ; ಅಥವಾ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿವಳಾಗಿಯೂ, ನಾಯಕನಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿಯೂ ಇರುವಳು. ನಾಯಕನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ನಾಯಕ ನಾಯಿಕೆಯರು ಸೇರುವುದು. ಆಕೆಯ ಅಧೀನವಾಗಿರುವುದು. ಶೃಂಗಾರ ರಸ ; ಕೈಶಿಕೀವೃತ್ತಿ ; ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂಕಗಳು. ವಿಮರ್ಶ ಸಂಧಿ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಏತನಾಳೇ ನಾಟಕೀಯ ಈ ಜಾತಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಉದಾಹರಣೆ.

ನಮ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

- ೧ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತವಿಜಯ
- ೨ ಸಭಾಪರ್ವ ಸಂಗ್ರಹ
- ೩ ವಿರಾಟಪರ್ವ ಸಂಗ್ರಹ
- ೪ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವ ಸಂಗ್ರಹ
- ೫ ರೋಮಿಯೋ ಮತ್ತು ಜಾಲಿಯೆಟ್
- ೬ ಮಚ್ಛಕಟಿಕ ಪ್ರಕರಣ
- ೭ ವಚನ ಭಾರತ
- ೮ ಕಥಾಮೃತ
- ೯ ಭಾಸ ಕವಿ
- ೧೦ ಭಾಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳು
ಭಾಗ ೧, ೨
- ೧೧ ಕನ್ನಡ ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕ
- ೧೨ ಯಶೋಧರನ ಕಥೆ

ವಿವರಗಳಿಗೆ :

ಎಚ್. ಎಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣರಾವ್, ಎಂ. ಎ.,

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಕನ್ನಡ ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ಮಾಲೆ

೨೭ ಕೃಷ್ಣರಾಜವನಂ,

ಮೈಸೂರು

ಇಂಟರ್‌ಮೀಡಿಯೇಟ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧	ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯಸಂಗ್ರಹದ ಕೈಗನ್ನಡಿ	೨	೦	೦
೨	ಸಿದ್ಧರಾಮಚರಿತೆಯ ಸಂಗ್ರಹದ ಕೈಗನ್ನಡಿ	೧	೮	೦
೩	ಯಶೋಧರಚರಿತೆಯ ಸಂಗ್ರಹದ ವಿವರಣೆ	೨	೮	೦
೪	ಚಂಡಶಾಸನ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹದ ವಿವರಣೆ	೧	೮	೦
೫	ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಸಂಗ್ರಹದ ವಿವರಣೆ	ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ		
೬	ವೃಚ್ಛಕಟಿಕ	೧	೦	೦

ವಿವರಗಳಿಗೆ ಬರೆಯಿರಿ :

ಎಚ್. ಎಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ.

೫೭೮, ಕೃಷ್ಣರಾಜವನಂ, ಮೈಸೂರು

BOOKS BY

V. K. DORASWAMY, M.Sc.

(Sharada Vilas College, Mysore)

For Intermediate Students

1	ANALYTICAL GEOMETRY (A Text Book)	1	0	0
2	TYPICAL PROBLEMS IN ALGEBRA (With full solutions)	1	4	0
3	„ „ ANALYTICAL GEOMETRY	0	8	0
4	„ „ TRIGONOMETRY (Second Edition)	In print		
5	MATHEMATICAL FORMULAE (Second Edition)	0	6	0

ಇನ್ನಿತರ

6	ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೈಚಿತ್ರಗಳು	ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ		
---	-------------------------	------------	--	--